

POLSKA
AKADEMIA
NAUK
INSTYTUT
JĘZYKA
POLSKIEGO

Elżbieta Belcarzowa
GLOSZY POLSKIE
W ŁACIŃSKICH
KAZANIACH
ŚREDNIOWIECZNYCH
Część I

OSSOLINEUM

PRACE
INSTYTUTU JEZYKA POLSKIEGO

39

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Stanisław Urbańczyk, Jan Basara,
Kazimierz Rymut

ELŻBIETA BELCARZOWA

GLOS Y POLSKIE
W ŁACIŃSKICH
KAZANIACH
ŚREDNIOWIECZNYCH
Część I

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1981

Publikację opiniował do druku
STANISŁAW URBAŃCZYK

Okładkę projektował
EDWARD KOSTKA

1546

akc. 27/82

Redaktor Wydawnictwa
STANISŁAW DREWNIAK

Redaktor techniczny
JAN A. DRAJCZYK

Printed in Poland

© Copyright by Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1981

ISBN 83-04-00884-x
PL ISSN 0208-4074

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1981.
Nakład: 600 egz. Objętość: ark. wyd. 10,40, ark. druk. 7,50.
Papier druk. sat. kl. IV, 70g, 70×100. Oddano do składania
17 XI 1980. Podpisano do druku 7 IX 1981. Druk ukończono
we wrześniu 1981. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Zam. 2568/80.

S-12. Cena zł 42.—

PRZEDMOWA

Poważną część źródeł Słownika staropolskiego¹ stanowią glosy polskie w tekstach łacińskich. Odkrywcą i wydawcą największej ilości glos ze średniowiecznych rękopisów łacińskich był Aleksander Brückner. Jego znakomitej znajomości staropolszczyzny i niezwyklej wprost pracowitości zawdzięczamy uratowanie od niepełności całego szeregu rękopisów (zbiorów kazań, poezji łacińskich, hymnów kościelnych), zawierających wyrazy polskie, jak również drobniejszych zabytków pisanych w całości w języku polskim². Zmieniły się jednak wymagania stawiane wydawcom tekstów staropolskich i to, co było kilkadziesiąt lat temu doskonałe, dziś już nie wystarcza. Praktyka Sstp wykazała, że dawne wydania zawodzą w dwóch punktach: po pierwsze, podawanie wyrazu polskiego tylko z najbliższym mu wyrazem łacińskim (a często nawet bez niego) bardzo utrudnia, niekiedy wręcz uniemożliwia ustalenie znaczenia tego wyrazu. Toteż w miarę możliwości trzeba było dla potrzeb Słownika sięgać wprost do rękopisu, aby szerszy kontekst łaciński pomógł wyjaśnić wątpliwości. Stało się to przyczyną powstania w Pracowni Słownika Staropolskiego osobnego działu biblioteki fotografii i mikrofilmów zachowanych rękopisów XV-wiecznych, a to z kolei ujawniło drugi słaby punkt dawnych wydań: wydawcy przeważnie opuszczali glosy, ich zdaniem mało ciekawe, wybierając tylko „rodzynki”, tj. te wyrazy, które uznali za ciekawe dla fonetyki, fleksji czy leksyki. Porównanie tych wydań z rękopisami wykazało, że wśród opuszczonych, rzekomo mało ciekawych słów, zawsze się znajdują takie, które dotąd nie były poświadczone w materiałach Sstp, lub takie, które przedstawiają nieudokumentowaną dotąd formę czy znaczenie. Stąd w Sstp przy wielu cytatach przy skrócie źródła pojawiają się literki *Rp*; oznacza to, że cytat pochodzi wprost z rękopisu, przez wydawcę źródła został pominięty. Tylko w ostatnich trzech zeszytach Słownika (nr 48–50) znajduje się 15 haseł, których jedyną dokumentację (lub jedyną dokumentację jednego ze znaczeń) stanowią przykłady wzięte wprost z rękopisów. Są to następujące hasła: *Rozpuszczać* (znaczenie 1. i 3.), *Rozpuszczenie* (znaczenie 2. i 5.), *Rozpuścić* (znaczenie 2.), *Rozruch*, *Roztworzyć*, *Rozważenie*, *Rozżurze*, *Rudel*, *Ruszyć* (znaczenie 6.), *Rychło* (znaczenie 3.b.), *Ryczenie*, *Rządzciciel* (znaczenie 1.), *Schodzenie* (znaczenie 3.),

¹ Słownik staropolski, Wrocław—Warszawa—Kraków t. I—VIII, 1953 i nast. Polska Akademia Nauk. Dalej cytowany jako Sstp.

² Długa jest lista osiągnięć wydawniczych Brücknera. Zob. J. Łoś, Przegląd językowych zabytków staropolskich do 1543 r., Kraków 1915, s. 90–100, 106–7, 108–121; J. Łoś, Początki piśmiennictwa polskiego, Lwów—Warszawa—Kraków 1922, s. 63–73, 80–1, 82–93.

Silnić, Skarny. Przy wielu wyrazach pojawia się kontekst, którego nie znajdzie się w drukowanym wydaniu — przykładów na to może dostarczyć bez mała każde hasło słownikowe.

Fakty te uświadomiły konieczność ponownego wydania glos z tych przynajmniej rękopisów ocalałych z wojennej pożogi, w których znajduje się wiele słów pominiętych przez pierwszego ich wydawcę. Tak powstał projekt niniejszego wydania. Objemie ono zarówno rękopisy już raz wydane, jak i takie, które dotąd nie były wydawane. W części 1. przedstawiamy rękopis nr 161 Biblioteki Raczyńskich z Poznania, w następnych przewiduje się opublikowanie innych rękopisów.

Ponieważ wydawnictwo to jest pomyślane głównie jako źródło dla Słownika staropolskiego, wprowadzono pewne zmiany w stosunku do Zasad wydawania tekstów staropolskich³, dostosowując je w pewnym stopniu do zasad obowiązujących w Sstp. Zmiany te to:

1. transkrybowanie przedrostkowego i przyimkowego *s* z według dzisiejszej pisowni⁴;

2. traktowanie zapisów typu *roszrzyć, siekać, wierzenie* jako wyłącznie graficznego sposobu zapisywania wyrazów *roszrzyć, zsiekać, uwierzenie*⁵;

3. w rękopisach, w których znak *f* nie ma graficznego wariantu, zastąpienie go zwykłym *s*;

4. ze względów technicznych glosy interlinearne i marginalne (polskie i łacińskie) wciągnięto do tekstu podstawowego wyróżniając je jedynie kursywą; glosy wewnętrzne tekstu wyróżniono spacją.

Wyrazy polskie rękopisów podano z kontekstem łacińskim, koniecznym do właściwego ich zrozumienia. Zastosowano następujące nawiasy:

() oznacza, że wyraz polski jest napisany nie bezpośrednio przy wyrazie łacińskim, do którego się odnosi,

[] ujmuje litery lub wyrazy przekreślone przez pisarza,

[...] oznacza litery lub wyrazy nie dające się odczytać,

< > ujmuje uzupełnienia wydawcy,

[] ujmuje wyrazy lub litery zdaniem wydawcy zbędne.

³ Zasady wydawania tekstów staropolskich (K. Górski, W. Kuraszkiewicz, F. Peptowski, S. Sasaki, W. Taszycki, S. Urbańczyk, S. Wierczyński, J. Woronczak), Wrocław 1955.

⁴ Dotychczasowe badania wykazały, że zarówno przyimek *s*, jak i *s-* przedrostkowe były w ciągu XV w. różnie wymawiane w różnych dzielnicach Polski, a nawet na tym samym terenie w pewnych okresach poświadczane są wypadki konkurowania ze sobą wymowy dźwięcznej i bezdźwięcznej. Por. S. Rospond, Z badań nad przeszłością polskiego języka literackiego. I. Przyimkowe i prefiksalne *s(e)–z(e)*. *Język Polski* XXXI, z. 5, s. 211–9. Ponieważ nie sposób ustalić przynależności dialektycznej większości rękopisów, a ich grafika rzadko pozwala na stwierdzenie rzeczywistej wymowy pisarza, przyjęcie zasady rozróżniania *s*, z według dzisiejszego stanu jest słusznym wyjściem z sytuacji.

⁵ Jedynie zapisy typu *wadze = w wadze, ziemie = z ziemie* potraktowano odmiennie, uzupełniając przyimek, a więc transkrybując <w> *wadze*, <z> *ziemie*, ponieważ w tekstach glosowanych pisarze bardzo często opuszczali przyimek (nawet w miejscowniku), nie można więc rozstrzygnąć, czy np. w zapisie *ziemie* przyimek został opuszczony, czy też jest wyrażony w uproszczony sposób graficzny.

a. — albo
ac — accusativus
act — activi
adv — adverbialis
comparat — comparativus
condit — conditionalis
d — dativus
du — dualis
f — femininum
g — genetivus
i — instrumentalis
imper — imperativus
impers — impersonale
inf — infinitivus
int — interiectio
l — locativus
m — masculinum

n — nominativus
n pers — nomen personis
neutr — neutrum
part — participium
pass — passivum
pl — pluralis
plqperf — plusquamperfectum
praep — praepositio
praes — praesens
praet — praeteritum
sb — substantivum
sg — singularis
superlat — superlativus
v — vocativus
vb — verbum
zob. — zobacz
 ? — forma gramatyczna, odczytanie lub uzupełnienie niepewne

Skróty ksiąg biblijnych zastosowano takie jak w Słowniku staropolskim.

GLOS Y I DROBNE TEKSTY POLSKIE
W RĘKOPISIE NR 161 BIBLIOTEKI IM. RACZYŃSKICH
W POZNANIU

WSTĘP

Wśród wielu rękopisów, z których glosy polskie wydał A. Brückner, jednym z ciekawszych jest rękopis nr 161 Biblioteki im. Raczyńskich w Poznaniu¹, opublikowany przez niego w *Archiv für slavische Philologie* X². Brückner wprost przyznaje, że podaje wybór glos, ponieważ wiele z nich powtarza się i są mało interesujące³. Czy rzeczywiście owe pominięte przez Brücknera wyrazy są mało ciekawe? Odpowiedzi na to pytanie udzielią dwie liczby: wśród pominiętych przez Brücknera wyrazów znajduje się 37 wyrazów nie notowanych w Sstp oraz 71 udokumentowanych tylko jednym lub dwoma przykładami (często w innym znaczeniu lub innej formie fonetycznej czy fleksyjnej). Sądzę, że te liczby w sposób wystarczający uzasadniają potrzebę nowego wydania wspomnianego rękopisu.

Opis rękopisu i jego zawartości podaje Brückner dokładnie⁴, toteż ograniczę się tu do przypomnienia najważniejszych wiadomości. Rękopis składa się z 229 kart, brak początku i końca. Na czterech pierwszych kartach znajdują się niedzielne perykopy ewangelijne, po czym aż do k. 171 ciągną się kazania wielkopostne. Na kartach 172—185 i 186—215 pisarz zamieścił dwie Pasje: pierwsza *ex Discipulo*, drugą *frater Zlothkowszky composuit*. Resztę rękopisu zajmują luźne fragmenty i kazania. Cały rękopis (z wyjątkiem k. 41—53) pisany jest jedną ręką, a jego pisarz, Michał z Janowca, zakonnik klasztoru kanoników regularnych w Trzemesznie, pisał go przez kilka lat, o czym świadczą umieszczone w kilku miejscach rękopisu daty: na k. 139v 1490, na k. 132v 1491, na k. 184v 1493, na k. 215v 1494, na k. 144r 1497. Na k. 136v, w dopisku na górnym marginesie, pismem nieco innym niż cały

¹ Kierownictwu Biblioteki im. Raczyńskich w Poznaniu, a zwłaszcza niezwykle uczynnym Paniom z działu rękopisów, składam serdeczne podziękowanie za udostępnienie mi rękopisu.

² Aleksander Brückner, *Über die älteren Texte des Polnischen*. *Archiv für slavische Philologie*. t. X, Berlin 1887. s. 365—416. Wspomniany rękopis omawia wydawcą na s. 376—386. W Sstp cytowany jako JA X.

³ „Den erheblichsten Gewinn trüge das Lexikon davon, wenn nicht so viele Glossen sich bloss wiederholen würden oder ganz uninteressant wären, ich will-sie daher nicht alle aufzählen, sondern eine Auswahl treffen, bei der ich nichts Erhebliches übergangen zu haben glaube” (Brückner, o. c., s. 379).

⁴ Brückner, o. c., s. 376—8.

kodeks, ale niewątpliwie tej samej ręki, jest jeszcze jedna data: 1514. Kazania na k. 41—53, pisane inną ręką, noszą datę 1474. Tak więc prawie cały rękopis został zapewne spisany w latach 1490—97, część dopisków marginalnych i interlinearnych pochodzi z lat późniejszych, do 1514 r., a jedynie część pisana inną ręką jest starsza o ćwierćwiecze. Oprócz dat umieścił brat Michał w swoim rękopisie szereg nazw miejscowych, podając bądź nazwy miejscowości, w których pisał poszczególne partie swego zbioru kazań, bądź nazwy miejscowości, w których te kazania wygłaszał. Są to następujące miejscowości: Gąsawa, Janowiec, Łąkoszyn, Oćwieka, Stodoły, Trzemeszna (dziś Trzemeszno). Wszystkie te miejscowości leżą w Wielkopolsce⁵: Gąsawa (pow. szubiński), Łąkoszyn (pow. Kutno), Oćwieka (pow. mogileński) i Stodoły (pow. inowrocławski) należały w owym czasie do uposażenia klasztoru kanoników regularnych w Trzemesznie⁶. Natomiast Janowiec, z którego pochodził brat Michał, to zapewne Janowiec w pow. wągrowieckim⁷.

Oprócz wielu wyrazów polskich (zarówno w tekście kazań i pasji, jak i marginalnych i interlinearnych), znajduje się w omawianym rękopisie tekst modlitwy *Powitaj święty krzyżu* oraz początek *Ojcze nasz*. Teksty te wydał przed Brücknerem Maciejowski⁸.

UWAGI O PISOWNI I JĘZYKU POLSKICH GŁOS

Opis grafiki

Ponieważ Brückner nie zajmuje się bliżej grafiką rękopisu⁹, przedstawiam kilka jej cech charakterystycznych.

1. Konsekwentne oznaczanie miękkości spółgłoski przed samogłoską przez literę *y*, np. *vyotl 1r*, *syemye* (ziemie) 27r, *myesze 1r*, *doctorowskye 1r*, *nadzyeva 1v*, *wsyql 2r*, *sbyerzcye 2v*, *syebye 122v*, *boszkyego 101r*, *drapyestva 119v*, *drogye*

⁵ Brückner, o. c., s. 378: „Interessant ist nun, dass wir so bestimmt über Zeit und Ort dieser Glossen urtheilen können, es liegen nämlich alle oben genannten Ortschaften, Janowiec, Oćwieka etc. nahe bei einander in der Nordostecke des heutigen Posenschen; wir haben somit vor uns den Repräsentanten eines grosspolnischen, an den kujawischen angrenzenden Dialektes”.

⁶ Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, t. I—XV, Warszawa 1880—1902.

⁷ Słownik Geograficzny podaje szereg miejscowości o tej nazwie, są to jednak przeważnie małe osady, przysiółki lub folwarki, których istnienie w XV w. nie jest udokumentowane, z wyjątkiem Janowca koło Lęborka. Dla miejscowości Janowiec w pow. wągrowieckim Słownik Geograficzny powołuje się na dokumenty z XVIII w. Sądzę, że można go zidentyfikować z Janowcem, występującym w XVI-wiecznych rejestrach diecezjalnych: *Parochia Janowiecz oppidum, districtus Gnesnensis* (z r. 1577 i 1580). Zob. A. Pawiński, Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym, t. I. Wielkopolska. Źródła dziejowe, t. XII, Warszawa 1883, s. 148 i 185.

⁸ Wacław Aleksander Maciejowski, Dodatki do piśmiennictwa polskiego od czasów najdawniejszych aż do roku 1830, Warszawa 1852. Na s. 101—102 wspomina rękopis Biblioteki Raczyńskich z pierwszej połowy XV wieku (tak!) zawierający łańciskie kazania z nadpisanymi polskimi wyrazami. Podaje kilka tych wyrazów (*precz, sbroya, tvarde zakamyale syercze* itd.) oraz pełny tekst modlitwy *Powitaj święty krzyżu* i początku *Ojcze nasz*. Brückner, o. c., s. 378, wspomina o tym wydaniu, poprawiając lekcję Maciejowskiego *wszelkne na wszelkye*, oraz powtarzając początek *Ojcze nasz*.

⁹ Brückner, o. c., s. 378—9, zwraca tylko uwagę na regularne oznaczanie zmiękczenia przez *y* (choć czasem go brak, a czasem pojawia się po spółgłosce twardej), konsekwentne pisanie *l* przez *l*

29r, itd. Nie oznaczono miękkości spółgłoski przed samogłoską tylko w 11 wypadkach: *bogoslăvene* 22r, *vmırtvamy* 57v, *vmırtvacz* 109r, *vyedzon* 109r, *szkrypkove* 123v (w poprawianym zapisie), *odmavam* 169v, *szythowe* 184v, *svątego* 216r, *szkruzszena* 217v, *krotke* 168r (nie liczę tu zapisów *halckerz* 42r i 44v, pochodzących od innej ręki). Miękkość zbędna zaznaczona tylko w jednym wypadku: *przenyaszały* 92v.

Miękkość spółgłoski przed spółgłoską jest oznaczana niekonsekwentnie: *szadyczamy* (sędźcami) 1v, *kaganytze* 104r, *malszenystvye* 123v oraz w zepsutym zapisie *scyecele* (śćkło) 216v. Nie oznaczono miękkości spółgłoski przed spółgłoską: *skoncył* 111r, *odszczyency* 122r i 145r, *sloncza* 148r i 216av, *krzescyansky* 169v, *lenczach* (leńcuch) 207r. Podobna sytuacja w wygłosie: *dany* (n sg) 144v, *dany* (ac sg) 144v wobec *promyen* 111r, *pyen* 208v, *pyesn* 26v, *nan* 196v (nie uwzględniam tu zapisów dotyczących głosek *ś*, *ź*, *ć*).

2. Brak graficznego rozróżnienia szeregu *S* — *Š* — *Ś*. Pisarz stosuje następujące znaki na oznaczenie głosek tego szeregu¹⁰: *s* 849 r., *sz* 304 r., *z* 113 r., *ss* 19 r., *ssz* 7 r., *sch* 1 r. Pierwsze dwa z tych znaków, a więc *s* i *sz*, używane są na oznaczenie wszystkich spółgłosek szeregu *S* — *Š* — *Ś* (z tym, że dla *ś* *ź* przed samogłoską w połączeniu z *y*, zob. wyżej o oznaczaniu miękkości spółgłosek przed samogłoskami), i to we wszystkich niemal możliwych pozycjach, tj. przed samogłoską, spółgłoską i w wygłosie.

Znak *s* na oznaczenie głoski *s* występuje 315 r., np. *sam* 2v, *soby* 47v, *sromotą* 101v, *stalocz* 10v, *spak* 176r, *słova* 28v, *skrusone* 172v, *yest* 2v, *nas* (ac sg od *my*) 142r, itd.;

s na oznaczenie głoski *š* użyto 71 r., np. *porvysyl* 23r, *svmem* 120v, *wszczkych* 8r, *pyrwsey* 10v, *nosono* 28r, *poczyesyeczyelka* 125v, *zaslonywysy* 3r, *opuszczacz* 13v, *skaradego* 16r, *przesła* 23v, *roskosnye* 81r, *dlugos* 109ar, itd.;

s na oznaczenie głoski *ś* (przed samogłoską *s+y*) występuje 245 r., np. *syercza* 172v, *osyagnacz* 173v, *syne* 200r, *dzyesyaczyny* 123r, *vyesyola* 141r, *poscyely* 211r, *svyati* 188v, *svyebodnoscy* 210v, *pomyśla* 223r, *vczysnyenye* 223r, *slubv* 216r, *spye-vanyv* 187v, *atolys* (atoliś) 149r, itd.;

s na oznaczenie głoski *z* użyto 164 r., np. *rosumnemv* 100v, *suchvaly* 80v, *sasluzylly* 123v, *satraczenyv* 76av, *sbavycz* 216v, *sdrouego* 18r, *slemv* 166r, *vesval* 10v, *svyasanya* 27v, *rosngnyealy* 30v, *vysnavacz* 31r, *przes* 218v (uważam to za pozycję wygłosową, ponieważ brak wyrazu, z którym się *przez* łączy), itd.;

bez *y*). Wspomina, że *z* na ogół pisane jest przez pojedynczy znak (*zyly*, *pozeszcze*, *zolnyerze* itd.), czasem też przez *sz* (*szyly* itd.), które to *sz* normalnie oznacza *s*; *szcz* regularnie pisane jest przez *sz* (*trzeszczały*, *kleszcze* itd.). Wreszcie o samogłoskach nosowych pisze, że znak *ø* nie występuje w rękopisie, obydwie samogłoski nosowe są pisane prawie regularnie *ę* przez *a*, *ą* przez *q*, zdarza się też *ą* pisane przez *u* (w sylabach końcowych), np. *pomvskayecz mv brody* itd.; odwrotnie występuje *ą* zamiast *u*, np. w *czem czyq vynągyq* itd. Zresztą uważa, że „die Orthographie dieser Glossen entspricht der um 1500 gebräuchlichen, sie ist daher wenig genau und nicht werth, dass man allen ihren Inconsequenzen nachgingen”.

¹⁰ Nie uwzględniono w obliczeniach przyimka *s*, *z*, oraz zapisów typu *roszryzyć* = *roszryzić*, *siniale* = *zsiniale*.

s na oznaczenie głoski *ż* występuje 40 r., np. *segnacz* 111v, *solczy* 100v, *syczyczye* (życzenie) 81v, *zabyesal* 142v, *sznysono* 6r, *obsar<stwa>* 7v, *wnysysz* 8v, *cyaskosc* 10r, *czudzołoscze* 15v, *nyenabosnych* 23v, *isby* 101r, *poseszcze* 123v, *bosnycze* 167v, *slusba* 4v, *gdys* 181r, itd.;

s na oznaczenie głoski *z* (przed samogłoską *s+y*) występuje 14 r., np. *wsyql* 2r, *czudzosityecz* 2v, *syemye* (ziemie) 27r, *myrsky* 100v, *vyasyona* 182r, *przyyasnye* 31r, itd. (na pozycję w wygłosie brak przykładu).

Znak *sz* na oznaczenie głoski *s* użyto 59r., np. *szadzyczamy* 1v, *doszycz* 6v, *szq* 28v, *szam* 31v, *szoby* 134r, *czaszv* 199v, *szchronyl* 3r, *laszky* 7r, *szmrodlyvy* 76r, *yszky* 93v, *szrogy* 141r, *napysz* 110r, *natenczasz* 166r, itd.;

sz na oznaczenie głoski *š* użyto 55 r., np. *owszeczy* 10r, *porvsza* 36v, *szethwysy* 100v, *szyyq* 189v, *dvshny* 5v, *polepszmy* 71r, *zamyaszkaló<ś>* 82r, *vragasz* 210r, *roskosz* 126r, itd.;

sz na oznaczenie głoski *ś* (przed samogłoską przeważnie *sz+y*) użyto 45r., np. *szythowe* 184v, *szyedzenye* 192r, *szepaly* 196r, *szya* (się) 195r, *sza* (się) 3r, *mylosz-nyczq* 186v, *proszba* 206v, *szmyvertelney* 211r, *szvybothnosc* 94r, *szmyszlnosc* 100v, *tvardoszy* 10r, *yesz* 37v, *raczylesz* 69v, itd.;

sz na oznaczenie głoski *z* występuje 63 r., np. *sza* (za) 23v, *kaszacz* 27r, *szapovyadanych* 123v, *szepsovano* 190r, *wszyva* 188v, *szvolenyka* 217r, *vszdychacz* 217v, *szgladzycz* 147r, *sznamyenytych* 146v, *szboycze* 196r, *yeszdno* 27r, *groz* (groz) 14v, itd.;

sz na oznaczenie głoski *ž* występuje 78 r., np. *szalosc* 93v, *szvyoth* 3v, *vszkarsza* 10r, *krzyszv* 188v, *leszcz* 13r, *voszono* 28r, *bosznycz* 4v, *cyaszkosczy* 10r, *iszby* 136v, *wszdy* 199v, *tesz* 218r, *yvsz* 155r, itd.;

sz na oznaczenie głoski *ž* występuje 4 r.: *myrszaczka* 154v, *barszyey* 202v, *przyaszny* 80v, *nyszly* 134v.

Znak *z* może oznaczać trzy głoski: *z*, *ž* i *š*. Na oznaczenie głoski *z* użyto go 78 r., np. *zakonv* 27v, *zyskuya* 5r, *zypelna* 77v, *rozvmovy* 104r, *zewsyczkych* 110v, *razov* 204r, *zostalo* 224r, *zboycza* 203v, *zvyeszyl* 211r, itd.;

z na oznaczenie głoski *ž* użyto 33 r., np. *pozyval* 2r, *bozey* 28v, *zydovye* 29r, *zqdzq* 40v, *zebich* 47v, *zegnay* 93r, *zarnovy* 141v, *zony* 214r, *ostrozne* 43r, *nabozne* 214r, itd.;

z na oznaczenie głoski *š* użyto tylko 2 r.: *zapharzem* 146v, *naza* 188v.

Znak *ss* jest użyty 19 r., na oznaczenie głosek *s*, *š*, *ś*, *z* i *ž* (ale tylko w pozycji przed samogłoską). Na oznaczenie głoski *š* użyto go 13 r.: *kvsseny* 7v, *poczysessone* 11v, *nassego* 28v, *dlugossv* 109ar, itd., wyjątkowo 1 r. przed spółgłoską *possly<smys>* 136v;

ss na oznaczenie głoski *s* występuje 3 r.: *ssytoscy* 6v, *nassyczyl* 22r, *bossso* 31v;

ss na oznaczenie głoski *ś* użyto 1 r.: *prossyla* 9r;

ss na oznaczenie głoski *z* występuje 1 r.: *roskassovacz* 154v;

ss na oznaczenie głoski *ž* też tylko 1 r.: *possyvyenya* 6r.

Znak *ssz* użyto 7 r. (wyłącznie w pozycji przed samogłoską) dla oznaczenia następujących głosek: *s*: *myasszem* 204v, *vysszvszayv* 140v;

š: *sszaradn*v 40v, *vysyszvsszayv* 140v, *wysszey* 47v;

ž: *yssze* 6r;

z: *nasszethkanyv* 29r.

Znak *sch* został użyty tylko jeden raz, na oznaczenie głoski š: *grzeschnym* 188v.

Nie mniej urozmaicony obraz otrzymamy przyjmując za punkt wyjścia obliczeń nie znak, lecz głoskę. I tak głoska *s* jest oznaczana przez znak *s* 315 r. (w tym w pozycji przed samogłoską 20 r., przed spółgłoską 294 r., w wygłosie 1 r.); przez znak *sz* 59 r. (przed samogłoską 19 r., przed spółgłoską 30 r., w wygłosie 10 r.); przez znak *ss* 3 r. (wyłącznie przed samogłoską); przez znak *ssz* 2 r. (też tylko przed samogłoską).

Głoska š jest oznaczana przez znak *s* 71 r. (w pozycji przed samogłoską 36 r., przed spółgłoską 34 r., w wygłosie 1 r.); przez znak *sz* 55 r. (przed samogłoską 31 r., przed spółgłoską 7 r., w wygłosie 17 r.); przez znak *ss* 13 r. (przed samogłoską 12 r., przed spółgłoską 1 r.); przez znak *ssz* 3 r. (wyłącznie w pozycji przed samogłoską); przez znak *z* 2 r. (tylko w pozycji przed samogłoską); przez znak *sch* 1 r. (przed spółgłoską).

Głoska ś jest oznaczana przez znak *s* 245 r. (w pozycji przed samogłoską *s+y* 103 r., przed spółgłoską 141 r., w wygłosie 1 r.); przez znak *sz* 45 r. (przed samogłoską przeważnie *sz+y* 21 r., przed spółgłoską 18 r., w wygłosie 6 r.); przez znak *ss* 1 r. (przed samogłoską).

Głoska *z* jest oznaczana przez znak *s* 164 r. (w pozycji przed samogłoską 20 r., przed spółgłoską 143 r., w wygłosie 1 r.); przez znak *z* 78 r. (przed samogłoską 72 r., przed spółgłoską 6 r.); przez znak *sz* 63 r. (przed samogłoską 14 r., przed spółgłoską 44 r., w wygłosie 5 r.); przez znak *ss* 1 r. (przed samogłoską); przez znak *ssz* 1 r. (również przed samogłoską).

Głoska ź jest oznaczana przez znak *sz* 78 r. (w pozycji przed samogłoską 42 r., przed spółgłoską 11 r., w wygłosie 25 r.); przez znak *s* 40 r. (przed samogłoską 23 r., przed spółgłoską 15 r., w wygłosie 2 r.); przez znak *z* 33 r. (przed samogłoską 32 r., przed spółgłoską 1 r.); przez znak *ss* 1 r. (w pozycji przed samogłoską); przez znak *ssz* 1 r. (przed samogłoską).

Głoska ż jest oznaczana przez znak *s* 14 r. (przed samogłoską *s+y* 10 r., przed spółgłoską 4 r.); przez znak *sz* 4 r. (przed samogłoską 2 r., przed spółgłoską 2 r.).

3. Głoski *c*, *č*, *ć*. Dla wszystkich tych trzech głosek najczęściej używa pisarz znaku *cz*. I tak dla głoski *c*: *szadzyczamy* 1v, *moczy* 1v, *clamcza* 3r, *czvdzosityemyecz* 2v, itd.; dla głoski *č*: *precz* 1r, *vlocznya myecz* 5r, *czlovyecze* 6r, *rzczechka* 12v, itd.; dla głoski *ć* (przed samogłoską *cz+y*): *davacz* 4v, *luthosc* 7v, *vczyseszyczyel* 4v, itd. Znacznie rzadziej występuje znak *c*. Dla oznaczenia głoski *c*: *vpadayvcy* 14v, *pokobylicy* 124r, *cechnystrze* 203r; dla głoski *č*: *rzeczy* 30r, *skoncyl* 111r, *rosycyacz* 112r, *roscyta* 112r, *sgynacyl* 166v; dla głoski *ć* (tylko przed samogłoską, w połączeniu z *y*): *sbyerzcy* 2v, *koscyola* 4v, *macye* 6r, *nabycyv* 5v, *ssytosecy* 6v, *roznosecy* 6v, itd.

4. Samogłoski nosowe. Na oznaczenie samogłosek nosowych używa pisarz trzech znaków: *a*, *q*, *v*. W zasadzie znak *a* oznacza nosówkę przednią, *q* oraz *v* nosówkę tylną, np. nosówka przednia: *swyathy* 3r, *slusba* (*ac*) 4v, *maka* 23v, *wgymya* 37v, *ogladacz* 91v, *mya* 93r, *badzye* 101r, itd.; nosówka tylna: *tobq* (*i*) 167r, *velnq*

204v, dragmy 204v, wswyql 2r, volq (ac) 12r, szqd 140v, osqdza (3 pl) 154v, itd.; pyenyvdze 178v, przypqdzayvcz 181r, slynvl 216v, mayvcz 203r, byvayv 2r, yaskynyv (ac) 27r, laknvl 1r, itd. Podział ten jednak nie jest przeprowadzony konsekwentnie, nosówka przednia bywa oznaczana przez *q*, nosówka tylna przez *a*, np.: nosówka przednia: *osla* 27v, *swatego* 216r, *struga* (ac) 194r, *pyqt* 108v, itd.; nosówka tylna: *oslatko* 28r, *wczysnal* 183r, *sczyagnal* 109v, *boza* (ac) 111r, itd. Nie ma jednak wypadku, aby *v* mogło oznaczać nosówkę przednią. Jeden raz użyto dla nosówki przedniej znaku *am*: *gambka* 211v.

Znak *q* może również oznaczać samogłoskę *a*, np. *trąbq* (*n*) 141r, *otwarzqlo* 108v, *przeclactwq* 15v, itd., oraz *u*: *nyesqczone* 27v, *pokqta* 165v, *zqpelne* 99v, *komq* 209v, itd.

5. Głoski *u*, *w*. Głoska *u* może być oznaczana przez *q*, zob. wyżej, przez *v* (prawie zawsze w nagłosie i w wygłosie), np. *vbral* 81r, *vczyn* 154v, *wkaszanyv* 140r, *vmyslv* 57r, *ludv* 2r, itd.; w śródgłosie *zalvyesz* 217v, *bvda* 68r, *zvpelna* 77v, itd.; przez *u* (wyjątkowo w wygłosie), np. *oslu* 28r, *pospolu* 174r, *zakonu* 27v, *bulava* 5r, *dlugos* 109ar, *dufay* 70v, *grumathky* 124r, itd., nigdy w nagłosie; przez *w* (tylko w nagłosie): *wbosthva* 71r, *wstqpylyszya* 195r.

Głoska *w* może być oznaczana przez *v*, np. *vadze* 128r, *vrotha* 70r, *vesly* 109v, *sdradlyvye* 219r, itd.; przez *w*, np. *wazil* 47v, *wyodl* 44v, *wrzqczy* 80v, *czlonkow* 144r, itd.; kilkakrotnie przez *f*: *trfali* 23v, *ocroplifsza* 76r, *po<t>farzamy* 179v; wyjątkowo jeden raz przez *u*: *sdrouego* 18r.

6. Głoski *i*, *y*, *j*. Głoska *i* oznaczana jest prawie wyłącznie przez *y*, np. *y* 5v, *ysaly* 2v, *ponych* 127v, *mylego* 144r, *lychvy* 146v, *maky* 28v, *rospaly* 75v, itd. Znacznie rzadziej użyto znaku *i*: *isze* 1r, *i* 10r, *isby* 101r, *pokalily* 200v, *przebite* 70r, *vyelgich* 110v, *spikaly* 167r, *Slawqtnosci* 43v, *senatovi* 22r.

Głoska *y* również oznaczana jest przeważnie przez znak *y*, np. *nyerychly* 70v, *omyczye* 109v, *pyrvospy* 195r, *opczy* 205r, *ktory* 76av, *rostyrk* 154v, *rownym* 219r, itd.; dużo rzadziej użyto dla oznaczenia głoski *y* znaku *i*, np. *pitanye* 76av, *prostim* 9v, *przicirilo* 172r, *ktorich* 109v, *svyati* 28v, *mitha* 123r, itd.

Głoska *j* oznaczana jest przeważnie przez *y*, np. *yaskynyv* 27r, *yako* 6r, *yedza* 223r, *yvsz* 23v, *dvoyg* 27v, *borgvyesz* 37r, *boyasnya* 140v, *bozey* 28v, itd.; znacznie rzadziej użyto znaku *gy*, np. *gyedny* 108v i 204r, *gyediny* 126r, *gyedzenya* 6v, *dzyegy* 223r, itd.; wyjątkowo przez *g* (tylko przed *i*): *gydv* 28v, *gygra* 154v, *rosmagitego* 140v.

Znak *y* służy również do oznaczania miękkości spółgłosek (głównie w pozycji przed samogłoską), oraz dla połączeń *-ij-*: *vpyaczysya* 6r, *krzescyanskym* 169v, oraz *-yj-*: *przyemna* 218v, *proczesyq* 28v, *pryzaszny* 80v.

7. Głoska *k*. W przeważającej ilości przykładów głoska *k* pisana jest przez *k*, jednak kilkadziesiąt razy występuje starsza pisownia przez *c*, np. *clama* 8v, *vykladem* 19r, *costarze* 58v, *ocrutnq* 119r, *przycladnye* 142r, *plocano* 165v, itd.

8. Głoska *t* najczęściej pisana jest przez *t*, jednak nie brak pisowni *th* (ok. 90 r.), np. *thatnanye* 93v, *thy* 14v, *luthoscz* 7v, *thchnvl* 3v, *glathka* 176v, *wsthec* 195r, *sthyorzenyv* 100v, itd.

Ważniejsze zagadnienia fonetyczne, fleksyjne i słowotwórcze

Z zakresu fonetyki Brückner zwraca uwagę jedynie na trzy zjawiska: zachowanie *ir*, wstawne *d* między *z* i *r* oraz występowanie *'ew* obok *ow*¹¹. Przyjdzie się tymi sprawami zająć nieco szerzej, zacząć jednak wypada od czego innego. Pisarz rękopiśmu pochodził prawdopodobnie z Wielkopolski, i znaczną część życia tam spędził, zatem jego język powinien być typowym językiem wykształconego Wielkopolanina (a ściśle — z północno-wschodniej Wielkopolski) owego czasu. Sądzę, że interesujące będzie prześledzenie, czy znajdują w nim odbicie te cechy językowe, które uważa się za typowo wielkopolskie.

1. Wymowa samogłosek nosowych. Przedstawione wyżej sposoby zapisywania samogłosek nosowych wskazują, że pisarz rozróżniał w wymowie dwie samogłoski nosowe, jednak sposób ich oznaczania (tj. w zasadzie *a* na oznaczenie nosówki przedniej, *ą* lub *v* dla oznaczenia nosówki tylnej) przemawia przeciw wymowie rozszczepionej¹². Jedyny zapis *gambka* 211v wobec ponad 400 zapisów przez *a*, *ą*, *v* nie może stanowić żadnego dowodu. Warto natomiast zwrócić uwagę na pisownię nosówki tylnej przez *v*, oraz głoski *u* przez *ą*. Tego typu pisownia wskazuje na podwyższoną artykulację nosówki tylnej, występującą m. in. w Wielkopolsce¹³.

2. Wspomniana przez Brücknera oboczność *'ew//ow* jest charakterystyczna dla zabytków wielkopolskich¹⁴. W tym zakresie w całym rękopisie panuje konsekwencja. I tak w *d sg* rzeczowników męskich po spółgłosce miękkiej mamy *pokusyczelevy* 8r, *bogaczewy* 81r, obok *grzechowy* 6v, *rozvmowy* 104r, *senatovi* 22r po spółgłosce twardej. W *n pl* brak przykładów na końcówkę po spółgłosce miękkiej, po twardej zawsze *-owie*: *kochankovoye* 80v, *namyasthkovoye* 69r i 127v, *senatovoye* 22r, *szkrypkove spylman[ov]ovoye* 123v, *turkovoye* 6v, *zydovoye* 29r. W *g pl* po spółgłosce miękkiej *obyczayew* 27v, *papyesew* 216ar, *slodzyeyew* 146v, *vyacyerzew* 124r, zaś po spółgłosce twardej *angyolow* 97v i 99v, *czlonkow* 144r, *dochodow* 123v, *grzechow* 76r i 147r, *rzymyanow* 200r, *zasthapow* 99v. W przyrostku dzierżawczym po spółgłosce funkcjonalnie miękkiej *cristsseva* 23v, *przy cristsvevey* 29v, *moysessey* 167v, po twardej *Salomonovym* 165v, *zarnowy* 141v, *zydowskyego* 10r, *zydowszky* 109r, *doctorowskye* 1r. Wyjątek od tej zasady stanowią dwa zapisy: *g pl rothmystrzow* 195r i *kupczow* 146v.

3. Oboczność *ir//er*. W całym rękopisie występują zarówno wyrazy ze starą grupą *ir* (*yr*), jak i z nowszą *er*, niezależnie od jej pochodzenia, a nawet te same wyrazy (lub z tej samej rodziny) występują raz z *ir*, raz z *er*. Z pierwotnego *ř* występuje w następujących wyrazach *ir*: *cyrpyal* 219r, *cyrplyvye* 11r, *pyrwey* 10v, *pyrwsy* 134r, *pyrvospy* 195r, *czyvrdzą* 184r, *zadzyrshenyv* 76av, *vmyrtvamy* 57v, *zadzyrzgnaly*

¹¹ Brückner, o. c., s. 379.

¹² O wymowie nosówek w staropolszczyźnie zob. W. Kuraszkiewicz, Pochodzenie polskiego języka literackiego w świetle wyników dialektologii historycznej, Wrocław 1953. s. 8—39.

¹³ W. Cyran, Oznaczenie tylnej nosówki przez *u* w niektórych zabytkach języka polskiego XV i XVI w. Rozprawy Komisji Językowej ŁTN III, Łódź 1955, s. 87—112; W. Kuraszkiewicz, o. c., s. 30.

¹⁴ Bliższe dane o tym zjawisku zob. W. Kuraszkiewicz, Oboczność *-ev//ov-* w dawniejszej polszczyźnie i w dzisiejszych gwarach. Prace Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Seria A, nr 28, Wrocław 1951.

200v, *zadzyrnawszy* 196r, *myrsy* 100v, *myrasyączka* 190r, *pyr<si>* 2r; *er: odzyersecz* 133r, *syercze* 69r. 75v. 172v, *smerycyą* 216av, *szmyerczy* 194v, *szmyertelney* 211r, *vmyertyacz* 109r. 150v, *sbyerzcye* 2v.

Z pierwotnego *ir (yr)* w następujących wyrazach występuje *ir: przescyrądo* 214r, *rosyrzycz* 69v, *roszyrzone* 69v, *obyraz* 143v, *obszycze* 81r, *sczyrka* 214r; *er: vmyernye* 6r, *vszmyerze<nie>* 5v. 6r, *odbyerayv* 6r.

4. Antycypacja miękkości w grupie *-ćc-, -źc-*: Zabytki wielkopolskie z końca XV w. poświadczają całkowite przeprowadzenie antycypacji miękkości w grupie *ćc, źc* na tym terenie¹⁵. Materiał z omawianego rękopisu stoi w sprzeczności z tym stwierdzeniem, antycypacja miękkości nie jest przeprowadzona konsekwentnie. Obok przykładów *vogroyczv* 198r (co jest najwcześniejszym przykładem antycypacji miękkości w tym wyrazie, w Sstp poświadczony tylko *ac sg ogrodyecz*), *oyczysny* 146v. 154r, *oycze* 37r. v (2 r.), mamy *svyatokracze* 123v, *szadyczamy* (sędźcami) 1v, *ocza* 7v (ten ostatni przykład nie jest pewny, zapis bardzo niewyraźny).

5. Grupa **śf, *źf, *żf*. Szczupłość materiału nie pozwala stwierdzić, jaka była wymowa tych grup pisarza omawianego rękopisu. Jedyne przykłady *veyrzenye* 170r wskazywałyby na rozszczepioną artykulację grupy **źf* w śródgłosie, a więc zgodnie z tym, co przekazują inne zabytki wielkopolskie tego okresu¹⁶. Tu również wypada zwrócić uwagę na dwukrotnie zapisany wyraz *źrodło*, oba razy w postaci z nagłosowym *jrz-*: *yrzodło* 165v, *yrzodla* 204r. Pierwszy z tych zapisów Brückner czyta *zrzodło*. Wyraz jest napisany niezbyt wyraźnie, a litery *z* i *y* na początku wyrazu bywają pisane dość podobnie, jednak w tym wypadku skłonna jestem czytać raczej *yrzodło* wbrew Brücknerowi. Utwierdza w tej lekcji drugi zapis, który jest wyraźniejszy i jego odczytanie jako *yrzodło* nie budzi wątpliwości (Brückner nie podaje tego zapisu). Tego typu wymowa nagłosowej grupy **źf* nie znajduje potwierdzenia ani w materiale historycznym, ani dialektycznym (z żadnego terenu). Na podstawie ustaleń Śmiecha należałoby się spodziewać postaci *źrzodło*¹⁷. Ponieważ jednak na terenie Wielkopolski antycypacja palatalności jest zjawiskiem starym, o szerokim zasięgu, można przypuścić, że w pewnym okresie, może tylko na pewnym terenie, była również możliwa wymowa *jrzodło*, na wzór *pojrzodku, nie jrzeli*, tak jak i dziś bywa *jšoda, jšyblo*¹⁸. Pewnym oparciem dla tego przypuszczenia są zapisy u Bartłomieja z Bydgoszczy *pupilla gyrzenyca* i *scrupulosa consciencia girzacje somnyenye*¹⁹.

¹⁵ T. Skulina, Rozwój grup spółgłosek zwartoszczelinowych w języku polskim. PTPN, Wydział Filologiczno-Filozoficzny. Prace Komisji Językowej, t. I, z. 3, Poznań 1964, s. 89.

¹⁶ W. Śmiech, Rozwój historyczny polskich grup spółgłoskowych **śf *źf *żf*. ŁTN, Wydział I, nr 16, Łódź 1953, s. 36.

¹⁷ Śmiech, ib.

¹⁸ Według Konecznej rozszczepienie palatalności dokonało się zapewne już w pierwszej połowie XV w. Zob. H. Koneczna, Charakterystyka fonetyczna języka polskiego na tle innych języków słowiańskich, Warszawa 1965. O palatalizacji asynchronicznej i jej zasięgu oraz prawdopodobnym terminie powstania tego typu wymowy w Wielkopolsce por. s. 150. Tam również przykłady wymowy z dialektu południowowielkopolskiego z wtórną jotą w nagłosie oraz *pojrzodku, nye jrzeli* z wielkopolskiego mamotrektu z 1471 r.

¹⁹ H. Popowska-Taborska uważa tego typu zapisy za charakterystyczne dla zabytków wielkopolskich. H. Popowska-Taborska, Dialektyzmy w Słowniku Bartłomieja z Bydgoszczy. [w:] Bartłomiej z Bydgoszczy i jego dzieło. Bydgoskie Towarzystwo Naukowe. Prace Wydziału Nauk Humanistycznych, Seria B, nr 12, Warszawa—Poznań 1979, s. 37—40.

6. Tendencja do upraszczania grup spółgłoskowych. Znana tendencja do różnego typu uproszczeń grup spółgłoskowych, charakterystyczna m.in. dla gwar wielkopolskich²⁰, znalazła swe odbicie w rękopisie. Zaliczam tu upraszczanie grup: *tš* w *č*: *czyoczany* 154v (ciotczany \cong cioczczany \cong cioczany), *stacze* 2r (statcze \cong staczcz \cong stacze);

tš w *č*: *nasvyaczą* 142v (naświętszą \cong naświęczszą \cong naświęczczą \cong naświęczą); *vyaczey* 6r (więtszej \cong więczszej \cong więczczej \cong więczej);

sš w *š*: *navyzy* 188v;

všć w *vč*: *wczyagny* 3v, *wczyekly* 195v;

všć w *šć*: *sczyagnal* 109v, *scyagnawsy* 100v;

šlń w *šń*: *gusnyczy* 123v;

stn w *sn*: *zavysnym* 110r;

plw w *p*: *opythe* 143v, *opyczye* 144r;

lgn w *ln*: *velnql* 204v, *velnala* 206v;

vš- w *š-*: *szakosz* 108v;

nn w *n*: *povyno<šć>* 216r, *nyevyney* 172v, *nyevyny* 200v, *przemyeny* (przemienny) 223r, *potrzebysne* 169v. Jedyny przykład wystąpienia *nn* to *gynnego* 23v.

Wbrew tendencji do upraszczania grup spółgłoskowych występuje stale zachowana grupa *zgn*: *rozgnyevaly* 75v, *rosgnyevaly sya* 30v, zamiast spodziewanego *rozniewać*²¹. Również nie uległo uproszczeniu *dln* w *namodlnoscz* 206v oraz *dd* w *oddalacz* 70v, *oddalyl* 120r i 134r, *oddalenye* 150r, *poddal* 120r, *poddan* 28r.

Obok tego zjawiska można zauważyć tendencję do ratowania grup spółgłoskowych przez wstawne *e*: *odepchnql* 134r (Sstp tylko *odpchnąć*), *odethchnqwsy* 204r, *szepsovano* 190r, *obevrzalo* 204v, *nasszethkanyv* 29r. Również dla uniknięcia asymilacji, a w dalszej konsekwencji uproszczenia grupy pojawia się wstawne *d* w grupie *zrz*: *szdrzvdzal* 215v, *szdrządzenye* 75v, *szdrządzenym* 146v, *szdrządzyly* 216av, itd. (tak stale w tej rodzinie wyrazów, zob. indeks), oraz *szdrzvcyla* 140v (zrzuciła).

7. Protetyczne *v* przed *j*-. Na istnienie tego rzadkiego zjawiska wskazuje dwukrotnie zapisany wyraz *imię* we fragmentach *Ojczy nasz* w postaci *wgymya* 37v. Dziś wyrazy z protetycznym *v*- przed *i*-, *j*- występują głównie na terenie kaszubsko-słowińskim, rzadziej na terenach na południe i wschód od Kaszub. Jest to cecha językowa ginąca, w przeszłości jednak obejmowała szerszy teren, między innymi nie była obca Wielkopolsce, o czym świadczą do dziś zachowane tam *wierzmo* oraz historyczny materiał toponomastyczny²².

8. Grupa *chw*. W całym rękopisie występuje zachowana grupa *chw*: *chvala* 23v

²⁰ Koneczna, o. c., s. 192.

²¹ T. Skulina, Geografia językowa form *rozgniewać* i *rozniewać* w staropolszczyźnie. „Język Polski” XL, 1960, s. 127–135.

²² K. Handke, Kaszubsko-słowińskie protetyczne *v* przed nagłosowym *j*- oraz *i*-. Studia z Filologii Polskiej i Słowińskiej, t. XI, 1972, s. 95–9. Handke uważa, że „geografia i szczupłe dane materiałowe świadczą o tym, że mamy do czynienia z relikami zjawiska, które powstało i dokonało się w pewnym okresie, nigdy zapewne nie było powszechne, ograniczyło się tylko do niektórych wyrazów i pewnego typu nagłosu”.

(8 r.), *chvalcza* 167v, *przechwały* 44v, *suchwały* 80v, *lychvy* 146v, *lychvarze* 123r, czyli tak, jak w większości zabytków wielkopolskich²³.

9. Przejście *ra* \geq *re*, *ja* \geq *je*. W całym rękopisie nie ma ani jednego przykładu na tę typową, poświadczoną historycznie cechą dialektu wielkopolskiego²⁴. Zawsze tylko *ja-*, *ra-*, np. *yachacz* 27v, *yako* 6r, *yavno* 109av, itd., *radnyey* 172r, *ranysya* 18r, itd.

10. Grupa *lu*. W całym rękopisie występuje wyłącznie *lu*: *lutosczyvy* 213v, *lutosczy* 31r, *nyelutosecyve* 29r, *slutoval sya* 108r, *slubyl* 13v, itd.

11. *rz*//*r*. W grupach spółgłoskowych *strz*, *zdrz* występuje niekiedy *r* zamiast *rz*: *strasznyenya* (strąsnienia) 208v (2r.), *sdrądzienya* 101r (zdrądzienia), *sdradzenym* 124v, *sdrądzyl* 125v, *sdrądzona* 75v, *sdrądzony* 6r (obok *sdrądzienye* 75v; *sdrądzienya* 30v, *sdrądzonym* 146v, *sdrądzily* 216v), *vystregayczye sya* 220v (obok *vystrzegayczye sya* 145v). W wszelkich innych pozycjach *rz* utrzymuje się bez zmian, np. *bvrzyly* 202v, *drzewce* 109ar, *drzewa* 208r, *grzeschnym* 188v, *halkerz* 42r, *yątrzyesego* 30v, *krzywda* 110r, *obęvrzalo* 204v, *vobrzeshanyv* 108r, *patrzaly* 29r, *przebite* 70r, *przetrzecz* 166r, *rządlyve* 75v, *szkrypkove* 123v, *zrzesznyeny* 196v, itd. Jedyny zapis *vobresanyv* 107ar jest zapewne błędem pisarskim.

12. *mie cie sie* // *mię cię się*. Niezależnie od pozycji w całym rękopisie występuje wyłącznie postać z nosówką: *domyesczyly mya* 93r, *bog czya zegnay* 93r, *vilala sya* 133r, *na mya padla* 142r, *zasya* 195r, itd., a więc zgodnie z tym, co wykazują inne zabytki wielkopolskie tego okresu²⁵.

13. W odmianie czasownika w *1 pl praes* występuje końcówka *-my*: *movymy* 2v, *vmyrtvamy* 57v. Jeden zapis wskazuje na to, że nieobca była również pisarzowi szerząca się w XV w. końcówka *-m*: *badzyem* 76 r.²⁶

Z innych form fleksyjnych czasownika zwraca uwagę kilkakrotnie zachowane słowo posiłkowe *jest* w *3 sg praet*: *slubyl yest* 13v, *yest sya stala* 26v, *nya yest vylala* 133r, *vceykl sya yest* 155r, *vestchnł yest* 155r, *rosnyosla sya yest* 216r. Jeden raz występuje *plqperf*: *nya byla zachovala* 144r.

Condit ma w *1 sg* starą końcówkę *bych*: *bych byla* 172r, *zebich wazil* 47v, a w *2 sg by*: *isby myal* 101r; natomiast w *1 pl* występuje już nowsze *bysmy*: *bysmy mogly* 133r, *iszbyszmy sya przypravyly* 5v.

Imper zarówno w *sg* jak w *pl* bez *-i*: *svyaczysya* 37v, *vczyn* 154v, *sbaw* 29r, *myeczmy* 209v, *baczmy* 13r, *baczeye* 30av, *sbyerzeye* 2v. Wyjątek stanowi *raczy* 126r i 188v, oraz *wczyagny* 3v.

14. Odmiana rzeczowników męskich. W *g sg* występuje końcówka *-a* i *-u*; koń-

²³ Kuraszkiewicz, Pochodzenie..., s. 96.

²⁴ W. Taszycki, Z dawnych podziałów dialektycznych języka polskiego. Cz. I. Przejście *ra* \geq *re*. Cz. II. Przejście *ja* \geq *je*. [w:] Rozprawy i studia polonistyczne, t. II, Wrocław—Kraków—Warszawa, 1961.

²⁵ Kuraszkiewicz, o. c., s. 39—49.

²⁶ O żywotności końcówki *-m* w XV i XVI w. u pisarzy wielkopolskich pisze M. Wojtyła, Obecność końcówek 1 os. I. mn. czasu terażniejszego czasownika *-m*//*-my* w historii języka polskiego. Zeszyty Naukowe UJ, Prace językoznawcze, z. 35, Kraków 1971, s. 125—150.

cówkę -a mają następujące rzeczowniki: *boga, boka, kapyelnyka, koscyola, kroła, occza, pokrzywnyka, rybnyka, syaczya, Iesusa, pana, poganyyna, zyvota*; końcówka -u występuje u następujących rzeczowników: *<g>bythv, chelstv, czaszv, grobv, ro-dzayv, rokv, szqdv, smatkv, sromv, slubv, vmyslv, zachodv, zakonu*. Obocznie występują obie te końcówki w wyrażeniu *lud*: *luda* 174v i *ludy* 2r. Zapisy *grobą* 102r, *staphką* 166r i 165v można czytać zarówno *groba, stawka*, jak i *grobu, stawku* (zob. wyżej o znaczeniu znaku *q*).

W *i sg* występuje wyłącznie końcówka -em: *goscym, nacladem, pomazanczem, potopem, rosvmem, strumyenyem, sbavyczyelem*, itd.

W *i pl* występuje końcówka -mi: *dragmy, szoszmy*.

W *ae pl* występuje końcówka -e dla rzeczowników miękkotematowych i -y dla twar-dotematowych (zarówno osobowych, jak i nieosobowych), np. *cechmystrze, dromedarze, kaganycze, obyczaje; pogany, loszy, namyothy, osthathky, polyczky, vyecky, zastrzaly*.

Jeden raz użył pisarz rzeczownika męskiego w *du*: *đva szvolenyka* 217r.

15. Odmiana rzeczowników żeńskich. W *g sg* rzeczowniki twar-dotematowe deklinacji na -a mają wyłącznie końcówkę -y, miękkotematowe -e; np. *brody, chelpy, dzewky, przechvaly, stravy, vyari*, itd.; *bosnycze, losznycze, prace, syemye*. Rzeczowniki deklinacji spółgłoskowej mają końcówkę -i, np. *rosnosczy, czeladzy, dlony*, itd.; pierwotną końcówkę zachował *krvye* 144r. Z rzeczowników deklinacji na -i w *g sg* występuje tylko jeden, z końcówką -ej: *poszelkynyey* 20v.

W *l sg* rzeczowniki twar-dotematowe deklinacji na -a mają wyłącznie końcówkę -e, a miękkotematowe (z deklinacji na -a i spółgłoskowej) końcówkę -i, np. *budzye, drodze, slabynye, troscze, vadze* itd.; *lokthuszy, oslyczy, gorączosocy, moczy, posczyely* itd. Kończącą -ej w tym przypadku ma tylko jeden wyraz: *vo-clanyey*.

W *i pl* jedyną występującą końcówką jest -ami: *danyamy, dlonyamy, myothlamy, pagamy, pokąsamy, po<t>farzamy, przypravamy, vadamy, masczyamy*.

Raz został użyty *l du*: *o[de] dwą (dwu) nyevyastv*.

16. Rzeczowniki nijakie mają w *i sg* końcówki -im/|-em. Pierwsza z nich występuje wyłącznie u rzeczowników zakończonych w *n sg* na -nie, np. *byczovanym, gymyenyem, osyagnyenyem, sbavyenyem*, itd.; pozostałe (twar-dotematowe i miękkotematowe) mają -em: *lenystvem, myasszem, loszem* (łożem).

17. Warto odnotować przechodzenie rzeczowników żeńskich z deklinacji spółgłoskowej do deklinacji na -a. Zaświadczają ten proces dwa przykłady: *ac sg bojasny* 140v, i *ac sg otclanyv* 128v²⁷. Sstp ma przykłady tylko na *ac sg bojażń* i *otklań*.

18. Zaimki dzierżawcze występują w formie pełnej i kontrahowanej: *ac sg f szvoya* 188v, *ac sg neutr svoye* 3r, *g pl m svoych* 76r, *tvoych* 147r, obok *g sg m svego* 150v, *n sg f tvą* 37v, *n sg neutr tve* 37v (4 r.).

19. W zakresie słowotwórstwa warto odnotować wystąpienie sufiksu -eszy, po-

²⁷ O mieszanii się tych dwóch typów deklinacyjnych zob. A. Zagrodnikowa, Nie tylko *łodzia* = *lódź*, ale także *bronia* = *broń*. „Język Polski” LI, 1971, s. 120–132. Autorka uważa powyższe zjawisko za ponaddialektyczne. Wśród omawianych wyrazów nie ma przykładów na przejście *bojażń* ≥ *bojażnia*, *otklań* ≥ *otchlania*.

świadczonego w wyrazie *jutrzniesz*: *yątrznieszego* 30v. Sufiks ten uważany jest za północnopolski²⁸.

Zwraca również uwagę szczególna predylekcja pisarza do używania wyrazów z sufiksem *-liwy*, *-liwie*, *-liwo(ś)*: *nyespravyedlywego* 9v, *rządlyve* 75v, *ocroplifsz* 76r, *nyerzadlywym* 77r, *gnyewlyvy* 81v, *svadlyvy* 81v, *lagodlywymy* 91r, *nyesgodlyve* 134v (obok *nyezgodne* na tejże stronie), *rzewlyve* 172v, *szaloblywym* 187v, *smatlyvey* 211r, *smrodlyvey* 219r, *szmrodlyvy* 76r, *vrzodlyva* 220v, *cyrplyvye* 11r, *poczlyvye* 142v, *nyeczlyvye* 195v, *sdradlyvye* 219r, *nyesromyeshy* <wość> 12r, *nyerzadlyvosch* 78r, *poczlyvoy* 111r, *spravyedlyvosch* 188v.

Dla abstraktów żeńskich obok częstego sufiksu *-ość* występuje również *-oć*: *dobroc* 142r, *poczlyvoy* (g sg) 111r, *stalocz* 10v.

Przyrostek stopnia najwyższego poświadczony jest dwa razy, w postaci *na-* *nasvyacz* 142v, *navyszy* 188v.

Słownictwo i styl

Słusznie Brückner twierdzi, że najciekawszego materiału dostarczają glosy omawianego rękopisu dla leksyki²⁹. Długa jest lista wyrazów, których dokumentacja w Słowniku staropolskim ogranicza się tylko do przykładów, pochodzących z tego rękopisu: *blachownica*, *chluśnienie*, *dojadać*, *doktorowski*, *dromedarz*, *grumadka*, *kąpielnik*, *kobylica*, *makula*, *marnostrawca*, *namodność*, *niezuczony*, *obewrzeć*, *oćwierzyć się*, *otargany*, *pawłoczany*, *pluszczyć*, *poczliwość*, *pomuskać*, *powłokiem*, *rzewliwy*, *przechwała*, *skrzypek*, *ślabina*, *spuchlany*, *sromociciel*, *stracony*, *strutnieć*, *strąśnienie*, *śniadny*, *tolić*, *trzeszczyć*, *upluszyć*, *wdupniały*, *welnąć*, *wynękać*, *zaciec*, *zadzierzgnąć*, *zamilkać się*, *zastrzał*, *zataczać się*, *zjinaczyć*, *zjuszyć*, *żarota*. Warto ją poszerzyć o wyrazy, które udokumentowane są w Sstp jednym lub dwoma przykładami, przeważnie w innej formie lub znaczeniu niż z JA X³⁰: *borgować* — w Sstp tylko z JA X i Sul, *bulawa* — w Sstp z ZapRpZakr i ActRect, *chelst* — tylko z JA X i Rozm, *chędożyć* — z JA X i JA XIV, *czyżyć* — z JA X (w tym znaczeniu jedyny przykład) i R XXV, *gnat* — JA X i MPKJ V, *jedza* — z MPKJ V i PułKras, przykład z Ja X po przerywniku (inny odcień znaczeniowy), *jutrzniesz* — z MPKJ V (*jutrzniesz*) i JA X (jedyny przykład w znaczeniu 'jutrzejczy'), *kleszcze* — MPKJ V i JA X, *lichwarz* — z Erz i JA X, *niepocześnie* — z GIWroc i JA X, *nieuczliwie* — z MPKJ V i JA X, *otworzysty* — z JA X (jedyny przykład w tym znaczeniu) i Czrs, *pękać się* — z JA X (jedyny przykład w tym znaczeniu) i MPKJ V, *pięcioraki* — z Pocz i JA X, *plachetka* — z MMAe XVI i JA X, *pochadzać* — w znaczeniu 'brać

²⁸ St. Urbańczyk, Staropolski przyrostek stopnia wyższego *-eszy*, [w:] Symbolae polonicae in honorem Stanislai Jodłowski. PAN Oddział w Krakowie. Prace Komisji Językoznawczej, nr 32, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1972, s. 187—9. Poza cytowanym wyżej przykładem w rękopisie występuje ogólnopolski sufiks *-ejszy*: *dzysyeysze* 27v, *podleysy* 142v, *slosnyeynych* 2r.

²⁹ Brückner, o. c., s. 379.

³⁰ We wszystkich wypadkach, dotyczących materiałów Sstp, podaję skróty tam stosowane bez ich rozwiązywania.

początek, wywodzić się' z BZ i JA X, *pochlebstwo* — w znaczeniu 'przesadna pochwała' tylko z JA X, w znaczeniu 'oszczerstwo' z R XXV, *posadzać* — z BZ i JA X, *przekłocie* — z JA X i R XXIV, *przywrzeć* — z AKLit III i JA X, *retować* — z AcPosn i JA X, *rozpęknąć się* — z R XVI, MPKJ V i JA X, *rzędzić* — z RRP XXIII i JA X, *smętny* — z Zab, PF III i JA X (jeden przykład w znaczeniu 'nacechowany smutkiem, przygnębiony'), *spoczywać* — z AKLit III i JA X, *strzykać* — z MPKJ V i JA X, *tarcie* — z R XXII i JA X, *tętnanie* — z Sul i JA X, *upracować się* — z R XXIV i JA X, *wątpie* — z Erz i JA X, *wysuszać* — z PFRp III i JA X, *zacenić* — z Erz i JA X, *zdrapieżać* — z Dział i JA X.

Nie jest to cały plon dla leksyki, jakiego dostarcza omawiany rękopis. Jak to już zaznaczono wyżej, spośród wyrazów, pominiętych przez Brücknera, kilkadziesiąt nie występuje w ogóle lub bardzo rzadko w Sstp. Są to następujące wyrazy: *abojim* (w Sstp tylko *abojem*), *bojaźnia* (w Sstp tylko *bojaźń*), *herst* czy *herszt*, *jezdno*, *kochanek*, *nierządliwość* (w Sstp poświadczony tylko przymiotnik *nierządliwy* i *rzędliwy*), *niesmaczni* (w Sstp tylko *niesmaczny* w znaczeniu 'mający zły smak', a więc znaczenie konkretne, udokumentowane tylko dwoma przykładami, z R XVI i Serm), *nieumiejętność* (w Sstp tylko *nieumiejętność*), *niewyspanie*, *niezgodliwy*, *odbierać* (w Sstp tylko *odebrać*, 2 r.), *opactwo*, *otkłania* (w Sstp tylko *otkłań*), *przenaszać*, *przetrzeć*, *przyjaźnie*, *z przykra*, *opłakawać* (w Sstp tylko *opłakać*), *osiągnięcie* (w Sstp tylko *osiągnąć*), *rozruch* (w Sstp przykład z JARp X, a więc wprost z rękopisu), *spikać* (w Sstp tylko *spiknąć* i *spiknienie* z Erz), *stałość* (w Sstp tylko *stałość*), *sześcioraki*, *uklonienie*, *upijać się* (w Sstp tylko *upić się*), *urębić*, *usmagać*, *usmaganie*, *usmagany*, *uwierzenie*, *wykorzenie*, *występny*, *zabaczenie*, *zamięszkałość*, *zatrącenie*, *zetkanie*; *atoli* (w Sstp tylko z MPKJ II w znaczeniu 'oto, mianowicie'), *boso* (w Sstp z Gn gl.), *brakarz* (w Sstp w tym samym znaczeniu z MPKJ V, też jako glosa do nummularios Mat 21, 12, oraz z KsMaz III), *burzyć się* (w Sstp tylko *burzyć* w znaczeniu 'wzburzyć' z MPKJ V), *cenić* (z Erz), *chwalca* (z Sul, w innym znaczeniu 'rozjemca' i w postaci fonetycznej *falca*), *cudzołożca* (z MPKJ V, Fl i Puł), *daremny* (z SKJ V), *drzewce* (w znaczeniu 'włócznia' tylko z AGZ XV), *gmin* (w znaczeniu 'gromada ludzi' tylko z R XXII), *gruntownie* (z Erz), *łaknąć* (z Rozm, 2 r.), *miłośnica* (z De morte, R XIX i Rozm), *obżyrca* (z MPKJ V w postaci *obżerca*), *odepchnąć* (z Rozm, w postaci *odpchnąć*), *ogrodziec* (z SKJ I), *okropliwy* (z MPKJ V, w innym znaczeniu), *ostrożny* (z R XXII), *oślątko* (z BZ i MPKJ V), *oślepiac* (z Kałuźn), *omycie* (z Naw), *pochadzać* (w znaczeniu 'chodzić' z Puł), *pocieszycielka* (z Naw), *pocżliwie* (z SKJ V), *polać* (w tym znaczeniu z R XXIV i Rozm), *pomilczęć* (z Rozm), *potrzebny* (z Fl, w postaci *potrzebizny*), *procesyja* (z RKJŁ), *proznowanie* (z R XXII i Erz), *przekłństwo* (z Puł, w postaci niezasymilowanej *przekłństwo*), *przekłocie* (z JA X i R XXIV), *przepaść się* (w znaczeniu 'rozpaść się' tylko z R XXIV), *przepowiedź* (z Erz), *przyjemnie* (z MPKJ V), *przypędzenie* (z R XXIV i Rozm), *przywiedzenie* (z KsMaz I i UrzMaz oraz w innym odcieniu znaczeniowym z JARp X), *ratusz* (z R XXV, 2 r. i Erz), *rota* 'oddział wojska' (z JA XIV i JARp X), *rotmistrz* (z Górs-Piech i JARp X), *rozdrapać* (z R XVI, Rozm i JARp X), *rozpalić* (z R XXIII i JARp X), *rozstać się* (z Rozm i JARp X), *rozważać* (z R XXV, Erz i JARp X), *rzeczka* (z StPPP II, LubPodk i JARp X), *sądźca* (z AGZ, Rozm i JARp X), *schronić się*

(z Kałużn), *senat* (w znaczeniu 'członek senatu rzymskiego, senator' z Lent, Erz i JARp X), *smrodliwy* (z Erz i JARp X), *sprochniały* (z AKLitRp III, GIDom i JARp X), *spuchły* (z JARp X i JA X), *tchnąć* (z Fl i PF IV), *ubraniec* (z BZ, odpowiednik łac. *armiger*, i z Serm, jako glosa do tego samego miejsca z ewangelii Łukasza), *uciśnienie* (z GIKórń II), *uniżyć się* (z GIWroc, R XXV i SKJ I), *uproszenie* (z R XLVII), *usłać* (z R XXV i SkargaPłoc), *usłanie* (z Rozm), *wbić* (z R XXV i De morte), *wydlubany* (z MPKJ V, w nieco innym znaczeniu: *malowane albo wydlubane ricze anagliffa*), *wypuczyć* (z MPKJ V), *wyskoczyć* (z BZ i SKJ I), *wzywać* (tylko z Puł), *zapalenie* (tylko z PF I), *zapamiętanie* (z BZ, Erz i GIWp), *zawisny* (z MPKJ V i R XVI), *zdradliwie* (z AGZ XV i Rozm), *zepsować* (z ArchCastrCrac), *zgotowanie* (z Puł i R XLVII), *zniżyć* (z ZabUPozn, oraz *zniżyć się* z Rozm), *zuchwały* (w tej postaci fonetycznej tylko z GIWroc, w postaci z *-f-* z Serm i R XVI), *żądzenie* (tylko z Puł), *żarnowy* (z R XXV i Erz).

Wśród wyrazów słabo poświadczonych w Sstp znajduje się uderzająca ilość, bo aż 19, wspólnych omawianemu rękopisowi i mamotrektowi kaliskiemu. Drugie miejsce pod względem ilości zgodności leksykalnych (13) zajmuje tzw. słowniczek poznański z Erz. Nasuwa się przypuszczenie, czy te wyrazy, wspólne trzem zabytkom wielkopolskim, a nie poświadczone z innych źródeł, nie są regionalizmami, jak np. *gnat*, *jedza*, *kleszcze*, *strzykać*, *okropliwy*, *wydlubany*, *wątpie*, *(za)cenić*, *spikać*. Przypuszczenie to wymaga dokładniejszego zbadania.

Na zakończenie chciałam zwrócić uwagę na dwie jeszcze sprawy: typ przekładu, jaki reprezentują polskie wyrazy omawianego rękopisu oraz styl, jakiego są wyrazem. Typem średniowiecznych przekładów tekstu łacińskiego zajmowano się dotąd tylko w związku z przekładami tekstów biblijnych, rozróżniając najogólniej rzecz biorąc, przekład swobodny i werbalny³¹. O ile mi wiadomo, nikt nie zajmował się tą sprawą w zakresie przekładów kazań, reprezentowanych w średniowiecznych zabytkach przez glosy. Oczywiście nie można mówić o typie przekładu, jaki przedstawiają pojedyncze wyrazy polskie w tekście łacińskim w tym samym sensie, w jakim mówimy o typie przekładu np. Psalterza floriańskiego czy Psalterza Wróbla. Wiadomo, że kazania, choć spisywane po łacinie, wygłaszane były po polsku, nie wiemy jednak, jaki był stosunek polskiego tekstu wygłaszanego (a więc przekładu) do łacińskiego tekstu zapisanego. Wpisywane w łacińskie zdania wyrazy polskie były dla kaznodziei (przekładacza) tylko doraźną pomocą, drogowskazem wskazującym drogę, którą ma rozwijać swoją orację. Dziś, dla nas, nie znających jego toku myślenia, są często wręcz niezrozumiałe, zwłaszcza gdy mamy do czynienia z przekładem niedosłownym. A jednak nawet w tak skąpym materiale, jakiego dostarczają nam glosy, można niekiedy znaleźć wskazówki, pozwalające na pewne uogólnienia. Oto przykłady: w tekście kazania *dixit dominus*, nad tym nadpisano *słowa są dei* k. 28v; w tekście kazania *sed victus diabolus fugit*, do tego glosa *gdyż się wycięstwo spełniło opuścił go* k. 5r; *facto prelio a tako zwycięży<wszy>* k. 5v; *in illis quadraginta diebus ale przez ona* k. 6v; *insinuavit eam też mienil ją* k. 10r; *quomodo ex omissione oracionis*

³¹ I. Kwilecka, O swobodnych średniowiecznych przekładach biblijnych (na przykładzie tłumaczeń francuskich, czeskich i polskich), „Język Polski” LVIII, s. 87–98.

omnia ista infortuna advennerunt sibi jako to źle opuszczają oracieniem 13v; domum negociacionis jaskinię lotro<wska> 27r; qui venisti redimere nos dla zbawienia naszego 28v; videte, quia nihil proficimus oto nic na nasze słowa nie dbają 30ar³²; multo facilius devota cogitacio de illa acerbissima passione domini, gdy będziemy rozczytać jego [...] okropliwszą [...], potest conterre induratas consuetudinem peccatorum 76r; in eo a to w tym 125r; sic per penitentiam nos pervenimus, da-li bog, ad lucem eternam 30av; propterea, ono też mamy dowod, dixit dominus leproso 149v; dederunt sibi venenum bibere chcieli go otruć 216r.

Tych kilka przykładów wyraźnie wskazuje na znaczną dowolność tłumacza w oddawaniu tekstu łacińskiego. Dodawanie wyrazów, nie występujących w łacinie (*in eo a to w tym, da-li bog, facto prelio a tako zwyciężywszy*, itd.), zwracanie się wprost do słuchacza (również tam, gdzie tekst łaciński tego nie ma, np. *propterea ono też mamy dowod*), niekiedy wręcz opowiedzenie tekstu łacińskiego (*nihil proficimus oto nic na nasze słowa nie dbają*), nadawanie tekstowi znacznej ekspresywności (*domum negociacionis jaskinię lotrowską*), to wszystko są cechy przekładu typu swobodnego. Sądzę, że wiąże się to ze stylem, jakiego reprezentantem jest omawiany rękopis, mianowicie ze stylem kaznodziejskim. I to nie wyszukany, lubującym się w uczonych okresach i sztucznych porównaniach, ale zwykłym, prostym, jakim przemawiał skromny zakonnik do nieuczonych, prostych ludzi³³. Jest to zupełnie wyjątkowy wypadek, aby glosy do kazań były tak wyraźnie nacechowane stylistycznie. Nośnikami tego stylu są przede wszystkim partykuły, wykrzykniki, wyrazy wprowadzające zdanie (a nie mające odpowiednika w tekście łacińskim), zwroty wprost do słuchacza, a więc wyrazy prawie nie notowane wśród glos do innych zbiorów kazań. Pisarz rękopisu sam wygłaszał spisywane przez siebie kazania, a glosy, które tak hojnie rozsiał w całym rękopisie, są wyraźnie wynikiem jego własnej praktyki kaznodziejskiej. Brat Michał był zapewne żarliwym kaznodzieją i częśćkę tej żarliwości utrwalił wśród glos, zapisanych w swoim zbiorze kazań³⁴. Widać to wyraźnie, gdy się ma przed sobą pełny materiał wyrazów polskich, które zapisał.

³² Jest to tekst ewangelii Jo 12, 19. Dla porównania podaję przekład tego fragmentu z Biblii w tłumaczeniu Wujka: *widzicie, iż nic nie pomagamy*.

³³ Brückner, o. c., s. 377, zwraca uwagę, że pisarz kodeksu na ogół nie korzysta ze swoich źródeł dosłownie, przeważnie skraca je opuszczając uczone spekulacje i problemy, a pozostawiając część fabularną.

³⁴ Wśród glos rękopisu znajduje się znaczna ilość wyrazów niedokończonych (zwraca na to uwagę Brückner, o. c., s. 378, podając przykładowo kilka takich wyrazów). W niniejszym wydaniu podano wszystkie takie niepełne zapisy tylko z pierwszych 10 kart rękopisu. Z dalszych kart podano tylko te wyrazy niedokończone, które albo są zapisane prawie w całości (np. brak tylko końcówki gramatycznej), albo stanowią ciąg z innymi wyrazami, zapisanymi w całości.

głKazB I + stron
księ

TEKST

1r	Cum ieiunasset ¹ quadraginta diebus / ..., postea esuriit <i>laknvl</i> ²	łaknął
	Tunc assumsit eum dyabolus in sanctam civitatem et / statuit eum supra pinnaculum templi ³ <i>vyotl gy na myesze doctorowskye ubi doctores predicabant</i>	wwiódł ji na mieście doktorowskie.
	Angelis / suis deus mandavit de te et <i>isze</i> in manibus tollent te, ne / forte offendas (<i>aby nye obrasyl</i>) ad lapidem pedem tuum ⁴	ize aby nie obraził
	Ostendit ei ⁵ omnia regna mundi et gloriam eorum <i>gych</i> . Et ait / illi: Hec omnia dabo tibi, si procidens <i>vnyszysz</i> adoraveris me. / Tunc dixit ei Ihs: Vade retro <i>precz</i> , sa- thanas! ⁶	jich uniżysz <się> precz
	In illo tempore egressus <i>wyszeczwsy</i> ⁷ Ihs secessit in partes / Tiri et Sidonis ⁸	wyszeczwszy
1v	Non sum missus nisi ad oves, que / perierunt domus Israel <i>plemyenya zydo</i> ⁹	plemienia żydo<wskie- go>
	Non est bonum / sumere panem filiorum <i>synom</i> et mittere canibus ¹⁰	synom
	Cum eicisset demonium, locutus est / mutus <i>nyeme</i> ¹¹ et admirete sunt turbe. Quidam <i>nyekthorzy</i> autem ex eis / dixerunt ¹²	niemy niektorzy

¹ Sc. Iesus.
² Mat 4,2.
³ Mat 4,5.
⁴ Mat 4,6.
⁵ Śc. diabolus Christi.
⁶ Mat 4,8-10.
⁷ Tak rkps. Pierwsze y nadpisane.
⁸ Mat 15,21.
⁹ Tak rkps, należy zapewne uzupełnić na *zydo<wskiego>*. Mat 15,24.
¹⁰ Mat 15,26.
¹¹ Tak rkps, błędnie zam. *nyemy*.
¹² Luc 11,14-5.

Si autem ego in / Belsebub eicio demonia, filii vestri in
quo eiciunt? / Ideo ipsi iudices *szadzyczamy* vestri erunt.
Porro, id est certe *zayste*, si in di/gitto w *moczy* dei eicio
demonia, profecto *sine dubio* *przes vat*¹³ pervenit in vos /
regnum dei. Cum fortis armatus *dyabolus vbranyecz* custodit
atrium suum, / in pace sunt omnia, que possidet. Si autem
forcior illo / superveniens vicerit eum, universa arma *sbroya*
eius / auferret¹⁴, in quibus confidebat *nadzyeva*¹⁵, et spolia
eius distribuet *roszdyeli*¹⁶ //

sędźcami
zaiste w mocy
przez wąt<pienia>
ubraniec

2r Tunc vadit / et assumit alios spiritus nequiores *slosnyey-*
sysh se et ingressi ha/bitabant ibi. Et sic fiunt *byvayv* no-
vissima illius hominis *peyora* / prioribus¹⁷

zbroję
nadziewa
rozd<z>ieli
złośniejszych
bywają

Beatus venter, qui te / portavit, et ubera *pyr*¹⁸, que
suxisti *pozyval*. At ille dixit: Quinimo *zayste* / beati, qui
audiunt verbum dei¹⁹

pir<si>
pożywał zaiste

Sequebatur eum multitudo magna *ludy*, quia *aboym*
videbant / signa, que faciebat²⁰

ludu abojim

Cum sublevasset / ergo oculos Ihus et vidisset, quia
multitudo *ludy* maxima venit / ad eum, dixit²¹

ludu

Ducentorum dena/rriorum panes non sufficient eis
nye stacze ym, ut unusquisque modicum / quid accipiat
*czo wsyql*²²

nie stacze jim
co wziął

Est puer unus hic, qui habet quinque panes / ordeaceos
et duos pisces, sed quid sunt inter tantos *myedzy taką*
*rzeczq*²³

miedzy taką
rzeszą

2v Ut autem impleti *nasyeczeny* sunt, precepit discipulis
suis: Co/llygite *sbyerzeye*, que superaverunt *staly* fragmenta²⁴

nasyeceni
zbierzcie zstały

Quis ex vobis arguet *karal* / me de peccato²⁵

karal

Nonne bene dicimus nos *ysaly my dobrze nye movymy*,
quia Samaritanus *czvdzosityemyecz* es²⁶

izali my dobrze nie mo-
wimy cudzoziemiec

Si quis / sermonem meum servaverit, mortem non

¹³ Tak rkps, wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vat<pienia>*.

¹⁴ W rkpsie *aufert*.

¹⁵ Ostatnie dwie litery bardzo niewyraźne.

¹⁶ Tak rkps. Pierwsza litera poprawiana. Wyraz polski napisany pod wyrazem łacińskim. Luc 11,19–22.

¹⁷ Luc 11,26.

¹⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *pyr<si>*.

¹⁹ Luc 11,27–8.

²⁰ Jo 6,2.

²¹ Jo 6,5.

²² Jo 6,7

²³ Tak rkps, błędnie zam. *rzeszą*. Jo 6,8.

²⁴ Jo 6,12.

²⁵ Jo 8,46.

²⁶ Jo 8,48.

	gustabit in eternum <i>talis osyagnye regnum celorum</i> ²⁷ . / Nunquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mor/tuus est et prophete mortui sunt? Quem teipsum <i>czym sya ti facis?</i> / Respondit Ihs: Si ego <i>yest ly ya</i> glorifico meipsum	osięgnie czym się ty jestli ja sam siebie nie wiem kłamca przedtym niżli
3r	<i>sam syebye</i> , gloria mea // nihil est. Est pater meus, qui glorificat me... Et si dixero, quia nescio <i>nye vyem</i> eum, eram similis vobis / mendax <i>clamcza</i> ²⁸	aby miotali zniknął zaślonywszy swoje bostwo [[schronił się]] w jeden święty
	Amen, amen, dico / vobis, antequam <i>przet tym nysly</i> Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapi/des Iudei, ut iacerent <i>aby myotaly</i> in eum. Ihus autem abscondit se <i>sznyknał zaslonywszy svoye bosthvo</i> [[schronyl sza]] ²⁹	
	Valde mane una sabbatorum <i>w yeden swyathy</i> veniunt ad mo/numentum orto iam sole ³⁰	
3v	Et hoc cum dixisset, / insufflavit <i>thchnvl</i> et dixit eis: Accipite Spiritum sanctum! ³¹	tchnął
	Thomas autem, unus de duodecim, qui dicitur Didimus <i>nyedovyarek</i> , / non erat cum eis ³²	niedowiarek
	Vide manus meas et affer <i>wczyagny</i> manum tuam / et mitte in latus meum ³³	wciągni
	Ego sum pastor / bonus et bonus pastor animam <i>szyvoth</i> suam dat pro ovibus suis ³⁴	żywot
4v	Adhuc multa / habeo vobis dicere, sed non potestis portare <i>snosycz</i> modo ³⁵	znosić
	Si quid pecieritis / patrem in nomine meo, dabit vobis. Usquemodo <i>dothychmyasth</i> non petistis quidquam... Hec in pro/verbiis <i>przepovyescyach</i> locutus sum vobis ³⁶	dotychmiast przepowieściach ucieszyciel
	Cum venerit paraclitus <i>vczyeszyczyel</i> , quem ego / mit-tam vobis ³⁷	
	Absque sinagogis <i>odbosznych od koscyola</i> facient vos, sed venit hora, ut omnis, qui / interficit vos, arbitrabit se obsequium prestare <i>mnymasya slusba davacz</i> deo ³⁸	od bożnic od kościoła mnima się służbę dawać

²⁷ Cały ten ciąg glos polsko-lacińskich podskrobany, słabo czytelny.

²⁸ Jo 8,52—5.

²⁹ Jo 8,58—9.

³⁰ Marc 16,2.

³¹ Jo 20,22.

³² Jo 20,24.

³³ Jo 20,27.

³⁴ Jo 10,11.

³⁵ Jo 16,12.

³⁶ Jo 16,24—5.

³⁷ Jo 15,26.

³⁸ Jo 16,2.

kvvczcy kvchvale bogv wschmogvczcmv³⁹ can-
tate ita ter vicibus: poproszmy svyatego⁴⁰

ku ći ku chwale bogu
wsz⟨e⟩chmogącemu
poprośmy świętego

5r Quando duo magni domini seu principi/pes faciunt
duellum in campo clauso, ubi rex / tenet campum securum
et amici et exercitus utriusque / expectant *zyskuya* finem
hinc inde, et facto prelio vic/tus cum suis fugit

zyskują

Arma dyaboli fuerunt / tria: lancea *vlocznaya*, ensis
myecz et dica *bulava*

włócznia
miecz buława
buława

Dica bvlava⁴¹

Nam ipse Lucifer cum istis armis plures / occiderat
*svyottl*⁴² ad eternam damnacionem, sed Xpo in nullo nocu-
erunt, sed victus *gdysz sya vyczystvo*⁴³ *spelnylo* / dyabolus
fugit *opusczyl go* et accesserunt angeli

zwiodł
gdź się wycięstwo speł-
niło opuścił go

5v Nam modo sumus in prelio cum / dyabolo in campo
clauso, sicut in quadragesima, si sumus / victores de gula
*s obrzarstva*⁴⁴, vana gloria et avaricia, / facto prelio *a tako*
*svyczyasy*⁴⁵, scilicet in die Pasce, accedent angeli, id est /
sacerdotes, et ministrabunt y *sdrza*⁴⁶ cibum dvszny,
quem / virgo Maria paravit Spiritu sancto in utero suo,
corpus / Xpi. Idcirco isz byszmysya tako przypra-
vyly / ad hoc venerabile sacramentum, ut eum digne
suscepimus et hoc / confessione facta *prze spo*⁴⁷

z ob[r]żarstwa a tako
zwycięzy⟨wszy⟩
i zdrzą⟨dzą⟩ duszny

izbysmy się tako
przyprawili
prze spo⟨wiedź⟩
dowodzi

Ewangelium hodiernum declarat *dovodzy* nobis de
sancto ie/iunio

post

Quando Xpus voluit quadragesimam *post* / ieiunare,
noluit eam ieiunare in civitate / Bethlegem... nec in Naza-
reth, ubi fuit nutritus *vychovan*⁴⁸, / ... sed in deserto, que
est habitacio *be/stiarum svye*⁴⁹

wychowan
zwie⟨rząt⟩

Nam ieiunium ordinatur ad triplicem / finem. Primo
ad refrenacionem *kv vszmyerze*⁵⁰ peccata, secundo ad
liberacionem anime, / tercio ad aquirendum *kv nabycyv*
6r *thezaurum*. Primo ad // refrenacionem *kv vsmyerze*⁵⁰ vicia,

ku uśmierze⟨niu⟩
ku nabyciu
ku uśmierze⟨niu⟩

³⁹ Tak rkps.

⁴⁰ Zapis na dolnym marginesie. Zapewne należy uzupełnić <ducha>.

⁴¹ Zapis na prawym marginesie.

⁴² Tak rkps.

⁴³ Ostatnie trzy litery bardzo niewyraźne.

⁴⁴ Tak rkps.

⁴⁵ Koniec wyrazu nieczytelny, zapewne *svyczyasy⟨wszy⟩*.

⁴⁶ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *sdrza⟨dzą⟩*.

⁴⁷ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *prze spo⟨wiedź⟩*.

⁴⁸ Powyższy fragment jest przeróbką Luc 4,16.

⁴⁹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *svye⟨rząt⟩*.

⁵⁰ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vsmyerze⟨niu⟩*.

que pro maiori dla wyaczey⁵¹ parte accidunt ex carnis inclinacione, propter hec ordinata szdradzony⁵² fuerunt ieiunia, scilicet ad refrenandum kv vsmye⁵³ vicia. / Nam aboym sicut homini stulto sle⁵⁴ et armato a vbra⁵⁵ aufferuntur odbyerayv / arma sbroya, cum quibus multis nocuit, sic etiam corpus / hominis stultum czlovyecze sle⁵⁶ rozpustne, armatum cibo et potu et aliis / delectacionibus rosکو⁵⁷, que nobis deus dedit ad necessitatem kv poszyvyenyv czlovyeczemy / nature, indiscrete sumptis yssze on travy marnye, multociens occidit / animam. Ideo debemus vmyernye szycz nyedoyadacz / nyevpyaczsya. Secundo ordinatur byva szdrzqd⁵⁸ ieiunium ad / liberandum animam, que quam diu yako richlo est unita slaczysya cor/pori, multum a corpore impeditur in bonis rebus / spiritualibus... Ideo przesto caro debet / deprimi sznysono per ieiunium, ut anima elevaretur libe/re in deum. Tercio ad aquirendum thesaurum / spiritualem, quoniam aboym sicut per totum annum homo laborat pra⁵⁹ / pro necessitate dla possyvyenya corporis, sic ieiunium [...] naprzy⁶⁰ / isto sancto tempore laboretis macyesya pra⁶¹ pro anima, quia unusquisque / accipiet mercedem a deo secundum suum laborem robo⁶² prace. / Dicit ewangelium: Et cum ieiunasset quadraginta diebus // et quadraginta noctibus. Et quare dixit: Quadraginta noctibus? / Respondeo, quod hic dicitur ad differenciam kv rosnosey ieiunii / Iudeorum, qui antiquitus per diem ieiunabant et / de nocte comedebant ad sufficienciam dossytosey, sicut modo / faciunt Agareni turkove. Non ale credatis, quod tale fuit / ieiunium Xpi. In illis ale przez ona quadraginta diebus et quadraginta / noctibus nichil gustavit. Hic daley debemus notare, / quale debet esse ieiunium... Ieiunium debet fieri... cum pura

dla więcej
zdradzony
ku uśmie(rzeniu)
abojim sle<...> a ub-
ra<...> odbierają zbro-
ję człowiecze sle<...>
rozpustne
rozko<szami> ku po-
żywieniu człowieczemu
iże on trawi marnie
umiernie żyć nie dojadać
nie upijać się bywa
zrzqd<zony> jako ry-
chło złączy się
przesto zniżono

abojim
pra<cuje> dla
pożywienia naprzy<...>
macie się pra<cować>

robo<ty> prace

ku różności

do sytości
Turkowie ale
ale przez ona
dalej

⁵¹ Tak rkps. Uproszczona postać *więczszej* ≅ *więczzej* ≅ *więcej*. Zob. wstęp.

⁵² Tak rkps. Ponieważ w tej rodzinie wyrazów kilkakrotnie powtarza się tego typu zapis, należy wykluczyć pomyłkę. Prawdopodobnie jest to zjawisko fonetyczne, zob. wstęp.

⁵³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vsmye<rzeniu>*. Brückner, o. c., s. 378, czyta *vszmye*.

⁵⁴ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *sle<pemu>* albo *sle<mu>*.

⁵⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vbra<ńcowi>* albo *vbra<nemu>*.

⁵⁶ Jest to albo wyraz nie dokończony, który należy uzupełnić na *sle<pe>*, albo *sle = złe*.

⁵⁷ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *rosکو<szami>*.

⁵⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *szdrzqd<zony>*.

⁵⁹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *pra<cuje>*.

⁶⁰ Wyraz nie dokończony.

⁶¹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *pra<cować>*.

⁶² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *robo<ty>*.

intencione *vmyslem*⁶³... Qui ergo meritorie *dostateczne*
wlt ieiuare, primo / convertatur ad deum. Parum enim
est te nyedoszycz ysz sya / abstines a cibis *odsbytnego*
gyedzenya, quando *ale* non abstines a viciis. Isidorus: /
Qui abstinent a cibis *odsbytnego* et prave agunt, demones /
imitantur, quibus esca non est, sed semper adest *przystaye* /
nequicia *ky grzechovy*... Scindite (*vdrczaycye*) / corda
vestra!⁶⁴ Quare *ale* autem nos *my* ieiuamus XLta / dies
isto tempore? Propter quatuor causas

7r Ideo *przesto* isti quadraginta dies debent esse decima
*dzyesya*⁶⁵ dierum / nostrorum... Ideo debemus dare decimam / deo de eisdem diebus ieiuando quadagesimam
post svyaty, quia *aboym* / sicut per totum annum iacuimus
in peccatis, nunc isto tempore / debemus peccata delere
per sanctam confessionem et gratiam *y laszky* nostri / sal-
vatoris querere

Ihus... in tribus / locis fuit temptatus propter nos...
Secundo in pinaculo *nagankv* templi... Et / per hec tria
loca temptacionis sue *kusse*⁶⁶ *yego* significantur tria peccata
mortalia

Adhuc nos *nasz*⁶⁷ posterii *namya*⁶⁸ / sui⁶⁹ *yego* eisdem
temptacionibus a dyabolo seducimur *bywamy svyedyeny* //
7v et temptamur *y kvsseny*

Ideo voluit⁷⁰ hoc experiri *dosvya*⁷¹ per temptacionem.
Videns / Ihm esurientem putavit eum esse purum *prostym*
hominem / et per hoc *a przesto* voluit eum ducere *przy*⁷²
ad peccatum gule *obsar*⁷³... Transfiguravit se dyabolus
in speciem / humanam et assumpsit habitum *odzye*⁷⁴
religiosum, ut a / Xpo putaretur heremita *pu*⁷⁵. Et accedens
ad eum quasi / compaciendo fami Xpi *yakoby mayvz*

umyslem dostatecznie
nie dosyc iż się od zby-
nego jedzenia ale
od zbytnego
przystaje
ku grzechowi udrcz-
cie ale my

przezto
dziesie<cina>

post święty abojim

i łaski

na ganku
kusze<nia> jego

[nas] namia<stkowie>

jego bywamy

zwiedzieni i kuszeni

doświa<dczyć?>

prostym

a przez to przy-

<wieść> obzar<stwa>

odzie<nie>

pu<...>

jakoby mając

⁶³ Końcowa litera *m* zapisana skrótem.

⁶⁴ Joel 2,13.

⁶⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *dzyesya*<cina>.

⁶⁶ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *kusse*<nia>.

⁶⁷ Tak rkps, zapewne błędnie zamiast *my*, lub źle zaczęty następny wyraz, tj. *namiastkowie*, czego pisarz zapomniał skreślić.

⁶⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *namya*<stkowie>.

⁶⁹ Sc. Adae.

⁷⁰ Sc. diabolus.

⁷¹ Wyraz nie dokończony, należy zapewne uzupełnić na *dosvya*<dczyć> lub *dosvya*<czyć>.

⁷² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *przy*<wieść>.

⁷³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *obsar*<stwa>.

⁷⁴ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *odzye*<nie>.

⁷⁵ Wyraz nie dokończony, należy zapewne uzupełnić na *pu*<stelnik> lub *pu*<stenik>. W Sstp c
te wyrazy (po 1 przykładzie) w znaczeniu "heremita".

luthosc natym, quasi dicit *quare sustinens* glot: Ecce lutość nad nim głód
diu ieiunasti /

Audivit dyabolus vocem patris *boga occza*⁷⁶: Hic est / boga oćca
filius meus dilectus

Si converteret *przemyenyl* lapides in panes, tunc ipse / przemienił
esset dei filius dilectus. Sed prius Xpus signa / ale
sed *ale* debebat signa facere ad utili/tatem credencium.

Eciam si *by tesz* fecisset signa, dyabolus / melioratus non by też
fuisset

O quam multos dyabolus temptationis gule *obsar*⁷³ obżar<stwa>
superat, / quia *aboym* propter crapulam *obsar*⁷⁷ multi abojim obżar<stwo>
perierunt, sed huic / temptationi *pokusyczyevely* debemus pokusicielewi
resistere per ieiunium

Xpus autem ut bonus / miles volens se exhibere suo
inimico in / omni *powsyczkych* platea secutus est eum po wszystkich

Vis, ut ascendamus supra / pinaculum *naganek*⁷⁸ na ganek

... Et quando fuerunt superius *na gankv*, dixit dyabolus na ganku

Dyabolus ostendit Xpo omnes / partes *strony* mundi... strony

Hec omnia tibi / dabo, si cadens *vnysysz* adoraveris me⁷⁹. uniżysz <się>

Sed mentitur *clama* dyabolus / kłama

Et hoc exemplo Cananee mulieris, que... oravit *prossyla* prosiła

deum pro liberatione filie sue. / Similiter et nos facere
debemus, si aliquid succumbimus *vpadlyszmy*⁸⁰ / in wpadliśmy
temptaciones dyabolicas

Sicut dicit ewangelium, quod ewangelium dicam vobis
prostim⁸¹ *vycla*⁸² prostym wykła<dem>

Quod videntes / pharisei arguebant eos⁸³, Cristus tamen
eos rationa/biliter excusavit *vymovyal*⁸⁴ dicens⁸⁵: Non wymowiał

quid intrat in os coinquinat / hominem, sed quod procedit
de ore... Et sic / illos redarguens de temerario *snyespravye-*
dlyvego iudicio... exivit de terra Iude/orum z niesprawiedliwego

Ecce mulier... / rogabat eum dicens: Miserere mei,
fili David! / Audivit enim Xpm promissum descendere
narodzyczsya de stirpe / *Davidis krola*⁸⁶ narodzić się krola

⁷⁶ Między litery *c* i *cz* wchodzi laska długiego *s* z górnego rządka, co czyni odczytanie niepewnym.

⁷⁷ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *obsar<stwo>*.

⁷⁸ Fragment ten jest przeróbką Mat 4,5.

⁷⁹ Mat 4,8–9.

⁸⁰ Końcowe litery *szmy* napisane słabiej.

⁸¹ Litery *ro* i *m* napisane skrótem.

⁸² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vycla<dem>*.

⁸³ Sc. apostolos.

⁸⁴ Litera *o* poprawiona z *a*.

⁸⁵ Fragment powyższy jest przeróbką z Luc 6,1–3.

⁸⁶ Por. Mat 15,22.

10r Ista mulier volens filie sue / gratiam impetrare, sapienter scivit allegare *odpovyadacz*. Primo aput* / Xpm capit *brala* benivolenciam odpuszczenye in eo, / quod vocavit *myenyla* eum dominum filium David. In hoc enim confitetur / eum esse verum deum, in quantum *itesz w thym* vocat eum esse do/minum et verum hominem, in quantum dicit ipsum esse / filium David. Secundo insinuat *vszkarszasya* tribulacionem et miseriam /

Cri/stus autem quatuor magnas duricias *cyaszkoszczy* *tvardoszczy* ostendit / sibi, non ut eam confunderat, sed ut eius fidem (*vyari*) et / constanciam aprobare. Prima duricia *cyaskosc*z fuit ei in hoc, / quod sibi respondere noluit aut si esset excommunicata / aut Xpi responsione *odpovya*⁸⁷ indigna, ergo non respondit ei /

Non sum / missus nisi ad oves, que perierunt domus Israel *zydowskyego*⁸⁸

10v In hoc autem, quod dixit eam non esse de ovibus / Israel, insinuavit eam *tesz myenyl yą* non esse de ovibus dei / et per consequens *a pogotovyv aowszeczy* relinquebatur, quod erat de ovibus // dyaboli. Tercia duricia *cyaszkoszczy* *tvardoszcz* fuit ei in hoc, quod ipsam / canem apellavit *vesval*. Non solum enim dixit ipsam non / esse ovem, sed eciam *myenyl* esse canem

Ecce *oto* / quot et quam *y yako* magnas duricias ostendit / ei Xpus, ut eius constanciam *stalocz fidei* comprobaret. Non est / aliqua *taka* mulier ita paciens..., que si / alicui viro magno loqueretur et ipse sibi tanquam ex/communicate *sclataq* loqui nollet, et insuper eam ovem dya/boli diceret *myenyl*, et canem appellaret; et indignam eam / vesci pane assereret *myenyl*, que non recessit turbata / et scandalizata *ypogor*⁸⁹

Nam ad primam **duriciam** *kv pyrwsye*⁹⁰ *cyaskos*⁹¹ se / habuit provide, quia in principio *naprzojtkv* ire noluit ad / Petrum,... sed recte ivit ad / Xpm. Tunc videns, quod Xpus sibi respondere no//let, ivit ad discipulos primo, ut intercederent pro ea *prosyly*⁹² *pro ipsa o laska* //

11r Quantum ad secundam duriciam se habuit magna/-nimiter *barzo cyrplyvye*

odpowiadać brała
odpuszczenie mieni

i też w tym

uskarża się

ciężkości
twardości
wiary
ciężkość
odpowia<dania>

żydowskiego

też mienił ją
a po gotowiu a ows

ciężkość
twardość
wezwał
mienił

oto i jako
stałość
taka

z klętą
mienił
mienił
i pogor<szona>
ku pirwszej ciężkoś
na przodku

prosili o łaskę

barzo cirpliwie

⁸⁷ Wyrząd nie dokończony, zapewne należy uzupełnić na *odpovya<dania>*.

⁸⁸ Mat 15,24.

⁸⁹ Wyrząd nie dokończony, należy uzupełnić na *pogor<szona>*.

⁹⁰ Litera w częściowo zakryta skróttem z wiersza poniżej.

⁹¹ Wyrząd nie dokończony, należy uzupełnić na *cyaskos<ei>*.

⁹² Litery *ro* napisane skróttem.

- 11v Nichil horum contemplata es *nyerosmyslala*, insuper /
 et despecta *odpospolstva* et contempta es
 Quid ergo meruit⁹³ a / Xpo audire, id est verbum
 poczyessone: O mulier, / magna est fides tua! nie rozmyślała
 od Pospolstwa
 pocieszona
- 12r Quare dominus per canem voluit intelligere peccatorem? /
 Respondetur, quod ideo propter impudiciciam *nyesromye-*
*sly*⁹⁴ niesromieźli<wość>
- Videatis / hic secretum dei, quod ista mulier audierat,
 dum iam / Spiritus sanctus cor eius *nathchnvl*⁹⁵ natchnął
 Rex Saul multociens detine/batur *myal nagabanye* per
 demonem miał nagabanie
- 12v Nam / sicut cythara sit de ligno arido, ita crux Xpi, /
 quia annis mille quingentis preteritis fuerat id / lignum
 scissum *vrabyono*, sicut fuit predicatum / vel lectum urąbiono
 feria sexta preterita. Nam legitur, quod re/gina Saba venit
 Ierusalem audire sapienciam Salomonis / et cum transiret
 przeszczechka, erat ibi quoddam lignum / przez rzeczkę
- 13r Ergo videamus *baczmy* / constanciam istius mulieris
 Quia quilibet tenetur / dicere Pater noster... de mane / et
 quando transit requiescere *leszcz*, et tunc habebitis prosper-
 itatem / ..., ut habemus exemplum // de uno milite, qui
 voluit visitare sepulcrum / Ihu Xpi... et proposuit *a slubyl*
yest quottidie / dicere Pater noster baczmy
 leżeć
- 13v Ergo videatis, / quomodo ex omissione oracionis *yako*
to sle opuszczacz oracionem omnia ista infortuna advene/runt
 sibi a słułił jest
 jako
 to źle opuszczacz
- 14v Maxime hys temporibus noster inimicus / diversa genera
 tentacionum *pokąsamy* fidelibus hominibus subministrat./
 Ideo mater sancta eclesia hys *thy* tribus dominicis sollicitos
 et / attentos *czyvacz*e nos reddit, ut ab hys insidiis *grosz*
 et astuciis / caveamus pokusami
 ty
 czujące groz
- Quorum tentacio / significatur per filiam mulieris
oney Chananee, que dicebat: / Filia mea male a demonio
 vexatur *yest naga*⁹⁶ onej
 jest naga<bana>
- Alios vero / tentat... et vincit, et ab eis post modum
 eycitur *dyabolus*, / sed *ale* tamen ad eos redit, sicut sunt
 recidivantes *vpadayvey* in peccata / ale
 upadający
- 15r Quomodo vos Iudei essetis *bylyszcy*e // in Egipto,
 obsessi eratis uno demone byliście
 Nam... / nemo potest expellere demonem nisi solus

⁹³ Sc. mulier Chananaea.

⁹⁴ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *nyesromyesly*<wość>.

⁹⁵ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 386, czyta *nathchnvl*.

⁹⁶ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *naga*<bana>. Mat 15,22.

	deus. Alii / autem sancti non possent hoc, sed sola dei invocacione <i>yedno spomoczq</i> /	jedno z pomocą
15v	Sed cum peccator maledicit / dyabolo propter culpam, isto modo iudicat se maledictione <i>przeclacztvq</i> / dignum <i>dostoynev</i> ⁹⁷	przeklęstwa dostojnemu
	Iste rex / multos potentes nobiles <i>qui sunt rospustny immundi czudzoloscze</i> et superbos tenet /	rozpustni cudzołożce
16r	Ideo quanto maiorem se reputavit ⁹⁸ et alciorem, / tanto viliorem <i>grubego skaradego</i> ⁹⁹ superbia eum deiecit	grubego szkaradego
	Romani depingebant superbiam ad modum dya/boli habentis tres coronas. In prima scribebatur / transcendo <i>superbiam podnyesyona</i> , in secunda non obedio, in tertia / perturbo... Quare / ad modum dyaboli depingebant superbiam? Quia dyabolus / Lucifer erat angelus, sed propter superbiam deiectus est <i>effectus est grubym</i> in profundis inferni... In prima corona / fuit scriptum transcendo, quia superbus homo estimabat / se transcendere super omnes homines tocius mundi, / ut patet in Libri II Machabeorum V de rege Antiocho, // qui estimabat se imperare ventis... et astra celi <i>y navysokosz</i> ascendere	podniesioną grubym
16v	Ut patet III Regum XII de filiis Salomo/nis, qui nolebant obedire mandatis superiorum, / sed superbe <i>otpovyadaly</i>	i na wysokość odpowiadali
	Et ideo iste miles terciam coronam <i>a dyabolo</i> promeruit / et superbi, inobedientes, homines perturbantes, in omnibus	
17r	<i>in omnibus rebus vystapnych</i> // excedentes	występnych
	De quo Johannes X: Lu/pus capit et dispergit oves, qui non tenet pe/ccatorem per pedes, quia dimittit <i>dopuscy</i> hominem ambulare / ad eclesiam ¹⁰⁰	dopusći
	Exemplum habemus de una domina / obsessa <i>quia eam demon obsyadl</i>	obsiadł
17v	Dyabolus est mutus ad veniam peten/dam <i>ky vprossenyy lasky</i> de sua transgressione, induratum enim <i>a tako</i> est / cor eius... Iob XL: Induratum <i>aboym</i> est cor eius ut lapis ¹⁰¹ . / Unde legitur, quod quidam heremita bone simplicitatis / diucius rogavit deum pro venia impetranda <i>zalaskā vprossona</i> / demoni et responsum est sibi per angelum //	ku uproszeniu łaski a tako abojim za łaskę uproszoną

⁹⁷ Tak rkps.

⁹⁸ Sc. diabolus.

⁹⁹ Tak rkps. Litera *d* poprawiona z *cz*, litera *e* wpisana na pierwotnym *n* lub *y*. Brückner, o. c. s. 383, czyta *skaraczy go?*

¹⁰⁰ Powyższy fragment jest oparty na Jo 10,12.

¹⁰¹ Por. Job 41,15: *cor eius indurabitur tanquam lapis.*

18r	Confessio est / principium remedium sanitatis <i>lekar</i> ¹⁰² <i>sdrouego</i> , nam omnis peccator / wlneratur <i>ranysya</i> peccatis in anima	lekar<stwa?> zdrowego rani się
18v	Ita / homo excecatur pro peccatum, quod non videt penam // eternam, quam meruit, quam merito <i>dostoynye</i> videre / deberet oculis eordis	dostojnie
	Exemplum habemus / de duobus fratribus, qui fuerunt temptati in heremo per dyabolum... Sic redierunt ad / he- remum, quos equalis corpulencie patres / incluserunt in equalibus locis et dabant eis / equalem victum, per annum eos considerantes <i>on starszy gich pan</i> ¹⁰³ in/venerunt unum macilentissimum	on starszy jich pan
19r	Quilibet dominus sive pater familias te/netur de iure naturali, pontificali et eciam imperia/li <i>panvyvczy</i> ¹⁰⁴ suis servitoribus et domesticis sufficienter pro/videre	panujący
	Ut in / ewangelio hodierno legitur, quod ewangelium dicam vobis prostim ¹⁰⁵ vycladem ¹⁰⁶	prostym wykładem
	Abiit Ihus trans mare Galilee, quod est Tibe/riadis. Iste locus sic appellatur iuxta morem / Iudeorum, qui omnem congregacionem aquarum apel/labant maria <i>morze</i>	morze
20v	Videmus namque, quod hodie pauperes, / iusti et sim- plices a malis persecuntur diversi mo/do, ut verus heres, filius Abrahe, a spurio <i>otpokrzywnyka</i> / Ysmaele	ot pokrzywnika
	Ideo eicitur spurius, filius ancille <i>dziewczyn</i> / Dicitur, / quod Abraam habuit duos filios, unum de / ancilla <i>sluszebney dziewczky Agar</i> et alium de libera	dziewczyn służebnej dziewczki
	Ancilla [sposzelkynyey] ¹⁰⁷ <i>dziewka s sluszebney</i> ¹⁰⁸	[z posełkiniej] dziewczka z służebnej
22r	Tunc nobiles Romani <i>senatovy</i> / sedent ante eclesiam in equis preciosis <i>kostovnych</i> ornati ve/stimentis, et nobi- liori Romano <i>senatovi starsemv</i> ¹⁰⁹ ... tribuit ¹¹⁰ hanc rosam	senatowie kosztownych senatowi starszemu
	Ergo letemur <i>veri Xani et precipue qui sunt confessi,</i> <i>istis dedit benediccionem bogoslavene</i> ¹¹¹ hodie et omnes	bogosławienie

¹⁰² Wyraz nie dokończony, prawdopodobnie należy uzupełnić na *lekar<stwa>*.

¹⁰³ Tak rkps. Brak wyraźnego związku wyrazów polskich z tekstem łacińskim.

¹⁰⁴ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *panyvczy* (mylnie podając k. 23). Może należy uzupeł-
nić na *panvyvczy<ego>*?

¹⁰⁵ Litery *ro* i *m* zapisane skrótem.

¹⁰⁶ Litera *m* zapisana skrótem.

¹⁰⁷ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 383, czyta *s poszelkynyey*.

¹⁰⁸ Wyrazy te napisane są na dolnym marginesie, drobnym pismem.

¹⁰⁹ Ostatnia litera *v* częściowo zakryta przez łaskę litery z górnego rządka.

¹¹⁰ Sc. papa.

¹¹¹ Litery *en* zapisane skrótem.

tristes levent / oculos ad deum, ut nos consoletur ynassy-
czyl / vyekvystey chvaly in regno celorum

i nasycił
wiekuistej chwały
czynić

23r Hodie sancta mater eclesia incipit agere *czynycz* / me-
moriā de passione domini

Timeamus ne post modum concitabit *nyeporvsyl*¹¹² /
Romanos contra nos

nie poruszył

Ideo sancta / mater eclesia servat diversos modos ad
pro/vocandum *kv przyvyedzhenyv* peccatores ad peniten-
ciam. In dominica prima / provocat *przyvodzy* nos ad
ieiunandum exemplo ieiunium Xpi; / dominica secunda
ad orandum exemplo mulieris Chananee; / dominica
tercia *przyvodzy* ad confitendum *kvspovyedzy* exemplo
illius demoniaci *mulieris opataney*, / que venit ad confes-
sionem et libenter fuisset confessa, sed dyabolus tenebat /
linguam eius, quod non potest loqui... / Sacerdos dixit
ei:... Doles de peccatis tuis. Quod illa fecisset, statim ex

ku przywiedzeniu
przywodzi

przywodzi ku spowied
opętanej

22v eius ore rana, // id est dyabolus exivit *vyskoczila*¹¹³. //
23v Dominica quarta provocat *przyvodzy* nos ad peniten-
tiam / ... et / confortat illos, qui sunt in deserto penitencie,
modo / iam nihil aliud restabit ad provocandum nos¹¹⁴

wyskoczyła
przywodzi

a przestosz yvsz gynnego nam nyestava kv wszyvañyv / nisi
passio Xpi (*maka* [...] *cristsvsseva*¹¹⁵), de qua hodie inci/pit
facere officium et ipsam reducit ad me/moriā tam propter
tako dla bonos et devotos, qui iam / fuerunt confessi et
ieiunaverunt per quinque ebdo/madas preteritas, ut perse-
verent y *trfali* fortiter exemplo / Xpi

a przetoż już jinneg
nam nie zstawa ku wz
waniu męka Krystusz
wa tako dla

Si exempla et officia / preterita non poterunt *ychvala*
koseyelna przesla nyemogla vos ad penitentiam provo-
care *przyvyescz*, saltem modo *yvsz nynye* respiciatis ad
passionem Xpi, / qui pro nobis *szanasz* tanta passus est.
In *przy* cuius pas / sione petre scisse sunt et monumenta
aperta / sunt, Math XXVII. Quanto *oyako* ergo magis
vyaczey / corda debent scindi *vmyakczony vmyakczone*¹¹⁶
indevotorum *nyenabosnych* hominum / per con-
tricionem!¹¹⁷

i trwali
i chwała
kościelna przeszła r
mogła przywieść już r
nie za nas
przy
o jako
więcej umiękczony
umiękczone nienaboż
nych

¹¹² Sc. Christus.

¹¹³ Tekst od słów *que venit ad confessionem* do *ex eius ore rana* napisany jest na dolnym mar-
nesie, pismem drobniejszym niż tekst główny. Słowa *id est dyabolus exivit vyskoczila* stanowią zakoń-
czenie tej opowieści, ale z braku miejsca na k. 23r są wpisane na sąsiedniej k. 22v, pozatem pus-

¹¹⁴ Tekst od *modo* do *nos* zatarty, bardzo słabo czytelny.

¹¹⁵ Przed wyrazem *cristsvsseva* ślad paru liter (trzech?) zupełnie nieczytelnych. Głosy wpisane
błędnie nad *facere officium*.

¹¹⁶ Wyraz napisany pod *scindi*.

¹¹⁷ Fragment powyższy jest przeróbką Mat 27,51.

Est una parva *cantarena pyesn* et multum devota *cantilena* / a Spiritu sancto hodie facta *yestsya stala...*, quam / eciam hodie nos cantamus pluries

pieśń
jest się stała

In hys verbis nobis sanctus Matheus exponit duplex *servicium*, que hodie est sibi facta, quem honorem / Iudei fecerunt in templo, laudaverunt et benedixerunt *yblo-goszla*¹¹⁸ / Xpo venienti in civitatem Ierusalem, in qua fuit re/ceptus honorabiliter *poczesnye* cum magno gaudio, quod *ysze nyektorzy* fuit valde / mirabile

i błogosła<wili>

pocześnie
iże niektorzy

Primo Xpus veniebat in Ierusalem ad presentandum *naoffyera*, scilicet *to yest* quadraginta // die a sua nativitate, quando virgo Mária ipsum pre/sentavit in templo, et tunc eum noluerunt suscipere / nec honorem *any czczy any chvaly* dare

na ofierę to jest

ani ćci ani
chwały

Secundo Xpus veniebat / in civitatem Ierusalem ad disputandum *ato gdy disputabat cum doctoribus*

a to gdy
na modlitwę
wielkie

Tercio veniebat / ad orandum *namodlytva*, quia secundum legem in quolibet festo *vyselkye* ve/niebat in Ierusalem

Quarto veniebat ad extirpandum *kvvykorzenyv*¹¹⁹, scilicet peccata noto/ria *yavnych*, quod principes sacerdotum ex eorum *sych* avaricia / de templo fecerunt domum negociacionis *yaskynyv lotro*¹²⁰

ku wykorze<nie>niu
jawnych
z jich
jaskinią lotro<wską?>
kazać

Quinto veniebat ad predicandum *kaszacz* et hoc pluries veniebat in Ierusalem, quia illa civitas erat metropo/lis et caput provincie *syemye*

ziemie
ku objawie<niu>

Sexto venit ad manifestandum *kv obyavye*¹²¹ suam divinitatem

Septimo venit // ad sacrificandum *kuoffyero*¹²² seipsum, scilicet *yakoby* hodie voluit ve/nire in Ierusalem sustinere diversas penas pro redem/pcione generis *dla otku*¹²³ *rodzayv* humani. Et tunc *tedy* fuit sibi factum / magnum festum et solemnitas *ychvala...* Quare / deus posuit in cordibus gencium, ut ipsum re/ciperent ita solemniter *vyesyolo*, quando venit Ierusalem / ad sacrificandum? Que quidam solemnitas *tho dzysyysze svyatho* consi/stit ex tribus ceremoniis *zetrz*¹²⁴ *svyatic* *obyczayew* sibi factis. Prima

ku ofiero<waniu>
jakoby
dla otku<pienia> re-
dzaju tedy
i chwala
wiesioło
to dzisiejsze święto
ze trz<ech?> świętych

¹¹⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *blogoszla<wili>*.

¹¹⁹ Tak rkps. Należy uzupełnić na *wykorze<nie>nyv*.

¹²⁰ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *lotro<wską>* lub *lotro<w>*. Aluzja do Jo 2,16.

¹²¹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *obyavye<niu>*.

¹²² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *offyero<waniu>*.

¹²³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *otku<pienia>*.

¹²⁴ Brückner, o. c., s. 383, czyta *ze trzi*, ale ostatnia litera jest cała niemal zakryta łaską litery *f* z górnego rzędka. Ten jej fragment, który widać, raczej pozwala się domyślać *e*, więc może należy czytać *ze trze<ch>*?

svyaty obyczay, / quia voluit intrare equitando *yachacz yezdno*. Non legitur, / quod Xps nunquam equitaverat nisi hodierna / die, quando intravit in Ierusalem, et tunc equitavit in / duobus animalibus *nadvoyy svyerzatach*: super pullum et azinam. Primo / equitavit super pullum, in quo nullus aduc equita/verat et quia erat indomitus *nyseszczone*. Ideo / Xpus descendit et equitavit super azinam. / Ecce hoc servicium *poslusenstvo* bestiarum simplicium, / qui fuerunt Xpo subiecte: azina ligata *svyq¹²⁵* / significat gentem Iudaicam vinculo legis *svyqszanym zakonu¹²⁶* Moysi / alligatam. Pullus *osla* autem indomitus *nyseszczone* et absque / vinculo *przesz svyasanya* significat populum gentilem, qui nec lege, // nec preceptis erat ligatus *nyebył poddan* [[*svyqsan*]]. Idcirco Ihus equitavit / super pullum, quia primo populus gentilis recepit / fidem Xpi et portavit Xpm per credenciam *przes vvyerzenye* et // obedienciam

Legitur enim nobis, quando Xc volebat venire *na tey oslyczy yachacz* / in Ierusalem, tunc misit duos discipulos... precipiens illis, ut azinam sibi ducerent / ... De hac azi/na sic legitur, quod... servabatur propter pauperes, qui aquam et alia / necessaria ad civitatem in ea portabant *voszono albo nosono* / et omni die ad domum unius hominis liga/bant *vodzono ya*, et qui ea indigebat, illo die eam / pabulabat karmyl. Tunc temporis pullus nu/triebatur *oslatko chovane* cum ea. Et sic Xpus volens implere / dictum Zacharie prophete dicentis: Exulta, / filia Syon, iubila, *radvy*, filia Ierusalem, / ecce rex tuus venit tibi... / sedens super pullum azine *na oslu oney oslycze¹²⁷*. Sicut scriptum est: Salve, // rex fabricator *rzadzyczyelv* mundi, qui venisti redimere nos *dla sbavyenya naszego*

Hodie ostenditur, que per totam quadragesimam / velata *zakrit¹²⁸* fuit. Et primo sacerdos accedens cruci/fixum *dobozey maky* dicit

Ibi me videbitis, dicit dominus *slova szq dei*. Secunda cerimonia *svyati obyczay*, / quia Xc processionaliter *sproczesyq* voluit hodie intrare *wyachacz* Ierusalem, / quia magnus populus ipsum precedebat et eciam *i tesz se/quebatur*, et ipse cum apostolis ibat in medio. / Sicut facimus nos *my* hodie in processione, in qua / multi precedunt et multi secuntur *adrudzy zanimy gydv*, et sacerdos / representat

obyczajew święty
 czaj jachać jezdno
 na dwojgu zwierz
 niezuczone
 posłuszeństwo
 zwią<zana>
 związaniem zakonu
 oślę niezuczone
 przez związania
 nie był
 poddan [[związany]]

przez uwierzenie
 na tej
 oślicy jachać

wożono
 albo noszono
 wodzono ją
 karmił oślątko chowane
 raduj

na oślu onej oślicy
 rządcielu
 dla zbawienia naszego

zakryt<e?>
 do bożej męki
 słowa są
 święty obyczaj
 z procesyją wjachacz
 i też

my
 a drudzy za nimi jachacz

¹²⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *svyq<zana>*.

¹²⁶ Końcowe litery bardzo niewyraźne, odczytanie niepewne.

¹²⁷ Zach 9,9.

¹²⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *zakrit<e>* lub *zakrit<o>*.

29r Xpm in medio... et // dicit ewangelista, sanctus Iohannes,
quod tam precedentes *zydovye ktorysz*¹²⁹ *vprzedzaly*,
quam se/quentes respiciebant *patrzaly* Xpm... dicentes:
Osan/na filio [[*chvala bącz*] *sbaw nasz szynv* David!¹³⁰

Tercia cerimonia *svyati obyczay*, quia tota via a monte /
Oliveti usque ad Ierusalem fuit strata *vsla*¹³¹ in prostra-
cione *vslanym* / vestimentorum *valde drogye*¹³². Tanta
takye enim fuit devocio populi, / quia sua vestimenta exue-
runt et ei viam / *ordinaverunt chadoszylы* [[*spravyaly*]]¹³³.
Hoc non fecerunt propria virtute, / sed vi Spiritus sancti,
qui eos hoc *ktemv* ipsum facere / *coegit (przypadzyl)*. Contra
hunc honorem circa suam *czczy przy yego* passionem, /
cum Spiritus sanctus ab eis recesserat, turpiter *nyelutoscyvye*
eum / de suis vestibus spoliaverunt *szvleky tako okrutnye*
*smagaly vbily*¹³⁴

Secundum servitium vel honorem exhibuerunt *daly ei* /
in obviacione *nasszethkanyv* honesta. De hoc *tako sya*
nam / legitur: Cum enim Xpus Lazarum in Bethania /
a mortuis suscitavit, volavit *slynala* hec fama per totam /
Iudeam

29v Cum Xc iret *yachal* in Ierusalem, *ocu/*rerunt ei cum
magno honore, ipsum *onego* usque ad templum // Salomonis
conducentes (*provadzylы*). Cum ergo templum introivit, /
omnes vendentes et ementes numulariorum *brakarze*
men/sas evertit *vyrzuczyl*¹³⁵

Quid facimus, / quia hic homo multa signa facit. Si
dimittemus eum, / sic omnes credent in eum, ne forte
asznaez venient / Romani et tollant nostrum locum... /
Unus autem ex ipsis, Cayphas nomine, qui / erat *pontifex*
anni illius *tego rokv*, prophetavit

Quia non venit / adhuc tempus crucifigendi *maky*

Quare hodie cum gaudio legitur passio / Xpi? Et hoc
propter sex differentias *szescyorakyeey rosnoscy* leticie /
hodiernae et contra *a dla* sex tristicias diei / ferie sexte magne

Żydowie ktor<z>yż
upprzedzali patrzali
[[chwała bądź]] zbaw
nas synu

święty obyczaj
uśla<na>
uślanim drogie<go>
takie
chędożyli [[sprawiali]]

k temu przypędził
ćci przy jego
nielutościwie
zwlekli tako okrutnie
<u>smagali ubili
dali

na zetkaniu tako się
nam
słynęła

jachał
onego
prowadzili
brakarze
wyrzucił

a snadź

tego roku
męki

sześciorakiej rozności
a dla

¹²⁹ Tak rkps. Należy uzupełnić na *ktor<z>ysz*.

¹³⁰ Por. Mat 21,9.

¹³¹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *vsla<na>*.

¹³² Tak rkps, zapewne wyraz nie dokończony i należy uzupełnić na *drogye<go>*.

¹³³ Wyraz podskrobany, słabo czytelny.

¹³⁴ Tak rkps. Przed *smagaly* ślad nieczytelnej, zamazanej litery, może więc należy rektyfikować
na <u>*smagaly*, por. niżej k. 31v *navsmaganye*; k. 125r *vsomagane*; k. 109r *vsma<galf>*, zwłaszcza że tekst
wymaga tu czasownika dokonanego. Brückner, o. c., s. 383, czyta *smagaly y bily*.

¹³⁵ Tekst łaciński zepsuty, por. Mat 21,12: *eciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas
numulariorum... evertit*. Dalszy ciąg tego tekstu na k. 30r.

	<p>vyelgyego. Prima tristicia fuit, / quia magna feria sexta 30r <i>przy macze</i>¹³⁶ <i>crystysevey</i> et // et muliarios¹³⁷ mensas evertit <i>vyrzucyl... / et eiecit vygnal de templo</i> ¹³⁸</p>	<p>wielgiego przy męce Krystusa wyrzucił wygnał rzeczy</p>
	<p>Quando Iudei... videntes talia <i>rzeczy</i> factum in templo non resisterunt¹³⁹ ei..., / quod ex oculis Xpi... <i>exi/bat</i> <i>fulgar lyskawycza</i> terrens eos ita, quod non / audebant resistere ei, quia in voluntate / Xpi erat ostendere infirmitatem <i>krewkosc</i>z assumtam / et sue divinitatis virtutem <i>y moc</i></p>	<p>łyskawica krewkość i moc</p>
30v	<p>Videntes autem hoc principes // sacerdotum... / et pueros clamantes in templo et dicentes: / <i>Osanna chvala bącz</i> <i>filio David!</i>... indignati sunt <i>rosgnyevaly sya</i>¹⁴⁰ et / dixerunt ei: Audis, quid isti dicunt?... Quasi / dicerent: Si tu es iustus et bonus, non / sustineres talem applausum <i>poch-</i> <i>lepstva</i> populi, Ihus / dixit eis: Utique <i>prawda yest</i>¹⁴¹, quod bene scio et / audio, quid isti dicunt me Xpm confi- tendo ex preordinatione <i>sdrządzenya</i> divina. Et facto / vespere expectavit Ihus, ut si quis ex / Iudeis reciperet eum <i>prosylyby onego</i> ad prandium, sed / nullus eorum petivit. Ideo vespere facto / abiit extra civitatem <i>szmyasta</i>¹⁴² in Bethaniam / et mansit ibi usque ad crastinum <i>do yątrznye-</i> <i>sego</i>¹⁴³ diem /</p>	<p>chwała bądź rozniewali się pochlebstwa prawda jest <z> zdrządzenia prosił-li-by onego z miasta do jutrzniejszego</p>
30ar	<p>Ihus... // ... noluit pernoctare <i>noczovacz</i> in / civitate Ierusalem</p> <p>Ex illis turbis nullus super eo <i>natnym</i> fuit / tanta miseri- cordia motus</p> <p>Videte, quia nihil proficimus <i>oto nycz nanasze slova</i> <i>nye nye dbay</i>¹⁴⁴</p>	<p>nocować nad nim oto nic na nasze słowa [nie] nie dba</p>
30av	<p>Propterea eo diligentius atten/datis <i>baczycye</i>,... / quia processio hodierna in memoriam passionis / Ihu Xpi est instituta, quam passionem si nos <i>gyest ly my</i> / in memoria habuerimus, profecto hanc gratiam / ... dante domino <i>dali</i> <i>bog</i> obtinebimus <i>osyagnye</i>¹⁴⁵</p>	<p>baczcie jestli my da li bog osiągnie<my></p>
31r	<p>Nullus / fuit ausus nominare Xpm, ymo <i>aszvlascza</i></p>	<p>a zwłaszcza</p>

¹³⁶ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *przy mace*.

¹³⁷ Na początku karty pisarz umieścił znak, że następujący tekst powinien się znajdować po
na k. 29v. Zob. przypis 135. Natomiast kontynuacja tekstu z końca k. 29v następuje dopiero na

¹³⁸ Por. Mat 21,12.

¹³⁹ Rkps *non resiterunt*.

¹⁴⁰ Mat 21,15.

¹⁴¹ Mat 21,16.

¹⁴² Mat 21,17.

¹⁴³ Tak rkps. O przyrostku *-eszy* zob. wstęp.

¹⁴⁴ Jo 12,19.

¹⁴⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *osyagnye<my>*.

maior / nec Iohannes, qui fuit iuxta pot cruce[m], fuit ausus / dicere in favorem *vysnavacz przyyasnye* Xpi aliquid

Sed hodie sacerdotes cantant alta / voce et clara *vyesyolo* et est ratio, quam ex passione *a to dlatego ysze slutoscy* / Xpi habemus, quod anime beate cantabunt cum an/gelis in gloria. Tercia tristicia¹⁴⁶ fuit, quia magna / feria sexta ymagines *obra zasla*¹⁴⁷, cruces [*y bosze*]¹⁴⁸ *maky* et tabule / absconditur *byvayv* [...] *oltarze zakryvayv y zaslanyayv zacrite*¹⁴⁹, quemadmodum / in passione Xpi virgo Maria, <Maria> Magdalena, Iohannes / et alii cooperebant *zaslanyaly* sibi capita pre dolore... Sed hodie ostenduntur

31v

cruces *choragvy* [*boze maky*] solemniter *vyesyolo* // in signum utilitatis *vyelkyego* passionis Xpi. Quarta / tristicia, quia feria sexta magna populi cum tri/sticia incedunt discalciati *chodzy*¹⁵⁰ *bosso*..., sed hodie populi / incedunt *chodzv* cum magna leticia, bene induti *przyodzyany*, por/tantes ramos in manibus suis, quod *ktore* signat / victoriam... Ulterio debemus scire, quod vo/luit sustinere hunc honorem *czeszcz*, ut ostenderet se / esse illum *szam syebye sbavyczyelem*¹⁵¹, de quo propheta Zacharias dicit: Ecce / rex tuus venit tibi... et salvator / sedens super pullum azine *oney osli*¹⁵². Et ideo due processio/nes sunt hodie: una cum honore facta, alia cum / contumelia representatur *cum tristicia transeundo od grobv ad eclesiam*; hodie positus super azi/nam, feria sexta magna super cruce[m]; hodie sua / vestimenta Iudei straverunt, feria sexta magna eum de/nu-daverunt *navsmaganye*¹⁵³; hodie ramos et flores obtulerunt / ei, feria sexta magna spinas capiti infixerunt *spineam coronam vbyly na glova*; / hodie regem eum appelaverunt *vysnavaly*, et feria sexta eum / regem negaverunt

32r

In sermone hodierno proposui vobis / de peccato de-testabili *ganyebny*¹⁵⁴ blasfemia dicere

pod
wyznawać przyjaźni
i wiesioło
a to dlatego iże z luto

obra<zy> zasla<...>
boże] męki ołtarze
krywają i zasłaniają
wają zakryte
zasłaniałi
chorągwi [boże mę
wiesioło wielkiego

chodzi boso cho
przyodziani
ktore

czeń sam siebie
zbawicielem

onej ośli<cy>

od grobu

na usmaganie

wbili na głowę
wyznawali

ganiebny<m?>

¹⁴⁶ Zob. początek tekstu o tristicjach na k. 29v i przypis 137.

¹⁴⁷ Wyrazy nie dokończone, należy uzupełnić na *obra<zy> zasla<niają>* lub *zasla<nianie>*.

¹⁴⁸ Wyraz przekreślony przez pisarza chyba omyłkowo. Prawdopodobnie miał zamiar przekręcić poprzedni wyraz *zasla*, skoro w następnym wierszu powtarza *zakryvayv y zaslanyayv*.

¹⁴⁹ Wyraz *absconditur* podskrobany, napisana nad nim glosa *zakryvayv* też skrobana, słabej. Po *absconditur* był jakiś wyraz, który został całkiem wyskrobany, a na jego miejsce pisarz wpisał *byvayv*. Potem następuje jeszcze jakieś słowo, zupełnie nieczytelne, a nad nim wpisano większymi literami niż zwykle glosy nadpisane słowo *zacrite*.

¹⁵⁰ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *chodzy*.

¹⁵¹ Końcowa litera *m* zapisana skrótem.

¹⁵² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *osli<cy>*. Zach 9,9.

¹⁵³ Litera *g* przerabiana.

¹⁵⁴ Może należy uzupełnić na *ganyebny<m>*.

	Nunquam ex te nascitur fructus in sempiternum / et arefacta vszchnala est continuo ficulnea ¹⁵⁵	uschnęła każą złe obyczaje
33v	Item corrumpunt kaszy sle obyczaje ¹⁵⁶	
34r	Peccavit quatuor modis: primo per peccatum lingue, secundo per / peccatum vani ornatus wdrogym odzyenyv	w drogim odzieniu traci
36v	Nam ira subtrahit <i>traczy</i> sibi primo honestatem cor- poralis dispositionis, / quia quantumcumque sit persona pulcra, mutatur per iram, / nam vertit <i>myekcze</i> oculos et faciem mutat,... manus trepidat, lingua cespitat <i>zamył- kasya</i> ¹⁵⁷ et / totus homo alienatur <i>przemyenyasya</i> ¹⁵⁸ ... Ira impedit <i>porvsza</i> animam / Fa/tuus statim indicat <i>obyavya</i> iram suam ¹⁵⁹	miekce zamilka się przemieni się porusza objawia prości
37r	Sed multi / sunt ita rudes <i>proscy</i> et parvi ingeni, quod putant impossibile / eis ista addiscere Ille confessor interrogavit eum: / Et acomodas <i>a borgv- yesh</i> alicui fru/mentum? Confessor dixit: Iam pro penitentia tuorum / peccatorum ut comodes frumentum pauperibus usque / donovego per coretum Ille mercator interrogavit / de nomine eorum ¹⁶⁰ . Et steterunt secundum ordinem, unus / post alium ivit. Primum interrogavit: Quod est tuum nomen? / Pater noster <i>oycze</i> nasz. Secundum interrogavit: Quod est tuum nomen? // 37v <i>jenze yesh vnyebyesyech</i> . Tercium interrogavit: Quod est / tuum nomen? <i>svyaczsyia</i> wgymya tve. Quartum interrogavit: / Quod est tuum nomen? przycz tve kro- lestvo, usque ad finem / Pater noster Rogo te, que / sunt illa cognomina? Primus vocatur <i>Oycze</i> nasz, secundus / nominatur <i>yensze yesh</i> . Di- mittas nominare primum vel secundum etc., / sed dic co- gnomina eorum usque ad finem. Et sic / ipse incepit de prin- cipio: <i>Oycze</i> nasz, <i>yensze yesh</i> / <i>vnyebyesyech</i> , <i>svyaczsyia</i> wgymya tve, przycz / tve krolestvo, <i>bą</i> ¹⁶¹ <i>tvą vola</i> ¹⁶² usque ad finem /	a borgujesz do nowego ojcze nasz jenże jeś w niebiesiech święć się wjmię tve przydź tve krolestwo ojcze nasz jenże jeś ojcze nasz jenże jeś w niebiesiech święć się wjmię tve, przydź tve krolestwo <i>bą<dź></i> tva wola

¹⁵⁵ Mat 21,19.

¹⁵⁶ Tekst ten napisany jest na dolnym marginesie, drobnym pismem.

¹⁵⁷ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 383, czyta *zamyłka sza*.

¹⁵⁸ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 383, czyta *przemyeny sza*.

¹⁵⁹ Prov 12,16.

¹⁶⁰ Sc. pauperum.

¹⁶¹ Tak rkps, należy uzupełnić na *bą<dź>*.

¹⁶² Tekst ten wydał W. A. Maciejowski, por. wstęp. Różnica w odczytaniu tylko jedna: Maciejowski czyta *prycz tve 'krolestvo zam. tve*.

0r	Dicit non posse / condiscere simbulum fidei vyari De suo labore sibi / victum omyslal Illas virtutes non deo deuptavit poleczal, / sed seipsum super alios heremitas meliorem estimabat	wiary omyślał polecał
	Videns hoc dyabolus illam / superbiam podnyesyona, accepit formam pulcerrime mulieris, / venit vespere ad ipsum tamquam spraczona ¹⁶³ et quasi errans / in illo heremo pulsavit	podniesioną spraco(wa)na
0v	In hac colloqucionem dyabolus / suam faciem prze- myenyal in pulcretudinem, et crines ros/puszczayvcz, collum ostendendo, suggestendo slekka / zastrzaly sła żądzą in cor eius. Inprovidus ille re/ligiosus inclinavit se ad eam carnali amore, permisit / mulieri, id est dyabolo, tangere manus suas poms kayvcz / mv brody, dicens	przemieniał rozpuszczając z lekka zastrzały zią żądzą
	Ille dyabolus statim mutavit se wssza/radny gruboscz vyącz	pomuskając mu brody w szaradną grubość wyjąc
	Ille homo... dedit se ad immundiciam carnalem et sic se solus dampnavit / a to nycz gynssego nyeprzy- vyodlo istum religiosum nisi superbia ¹⁶⁴	a to nic jinszego nie przywiodło
2r	Tunc assumsit eum diabolus in sanctam / civitatem et statuit eum supra pinnaculum ganek halkerz templi ¹⁶⁵	ganek halkierz
3r	Sciebat enim Xpc, quod diabolus volebat eum tentare et ipse vo/luit tentari ab eo propter certas rationes: primo, ut cautos ostrozne nos faceret /	ostrożne
3v	Ieiunavit autem Xpus propter tria...: / tercio propter ieiunii preconium <i>Slawątnosci</i>	sławętności
4r	Erat enim diabolus in magno dubio et forcia argumenta gadky habuit ad utramque / partem	gadki
4v	Xpc enim post baptismum nullum adhuc fecerat miracu- lum... propter IIIor: // ... secundo, ut doceret nos osten/ tacioni <i>chelpy vel przechwaly</i> fugere	chelpy przechwały wwiodł ji ganek halkierz
	Et sta/tuit eum wyotl gy supra pinnaculum ganek hal- kerz templi ¹⁶⁵ , id est in loco, ubi erant sacerdotes / predi- cantes populo ¹⁶⁶	
7v	Ecce hec mulier nondum accepit responsionem, / ne forte dicatis, quia vobis preposui Chananeos <i>zebich sobye</i> <i>wysszey wazil pogany</i>	żebych sobie wyszej ważył pogany

¹⁶³ Tak rkps. Nad końcowym *a* jakby skrót. Przypuszczalnie należy uzupełnić na *spraco(wa)na*.

¹⁶⁴ Wiersz kończący się na *dampnavit* jest ostatnim wierszem tekstu głównego; od słów *a to zaczyna* się jakby komentarz do niego, drobniejszym pismem bezpośrednio pod tekstem głównym na dolnym marginesie.

¹⁶⁵ Mat 4,5.

¹⁶⁶ Por. to samo miejsce z ewangelii Mateusza inaczej komentowane na k. 2r.

48r	Statim erupit ¹⁶⁷ dicens: O mulier, magna fides / tua! Quasi dicit: Propterea, inquit, laudo conscienciam eius, laudo fidem, / quia iniuriata permansit et oratione extorsit <i>wynąkala</i> , quod / optavit	wynękała
57r	Per ieiunium dei offense placantur, / sed non per omne <i>nyesza koszdi post</i> Vere penitens non est, qui confitendi voluntati <i>dobrego vmysly</i> non habet ¹⁶⁸	nie za każdy post dobrego umysłu
57v	Cum ieiunamus, corpus nostrum constringimus <i>vmyrtyvamy</i>	umirtwiamy
58v	Homines crapulosi, ebrii, <i>costa/rze</i> , non ieiunantes, non sentiunt temptationes	kostarze
60r	Capitur autem homo sua iniquitate / ... sicut elephas vel unicornus <i>yednoroszcz</i>	jednorożec
64r	Tanta gaudia, tante delicie <i>nyevymovne</i> in regno celorum ¹⁶⁹	niewymowne
68r	Sum tam debilis..., quia propria / virtute ad motum aque descendere non valeo... Nullus / homo est tante virtutis,... qui me deorsum <i>nadol</i> / deferat <i>wnyosł</i> Item rectores civitatis Ierusalem fecerunt ibi fieri / quinque porticus, in quibus infirmi habitarent. / In uno <i>bvdzye</i> vel domicilio leprosi, in alia / <i>scabiosi</i> ... / Item porticus <i>bvda</i> vel domicula, quia quilibet infirmus in sua <i>bvdzye</i> / iacebat ¹⁷⁰	na doł wniost budzie buda budzie
68v	Ut iam habeatis doctrinam, que vobis conveniat <i>sluszna</i> / Qui sunt / hy quinque porticus <i>vychody vel vlyczky</i> ? ¹⁷¹	śluszna wychody uliczki
69r	In his porticibus / iacebat magna multitudo languentium, quia Adam et Eva cum / omni posteritate sua <i>ymy yego namyasthkovye</i> , qui omnes iacebant in gravi infirmitate, / expectantes aperturam istorum porticorum	i my jego namiastkowi
69v	Da mihi, domine, ut indu/ratum cor meum <i>tvarde zakamyale</i> syercze comoveat // tua divina gratia... Tu es hostium sa/lutis, apperi mihi, domine, quinque porticus <i>wrota wlnerum</i> / tuorum	twarde zakamiałe sierce wrota
	O wlnerate manus / domini mei, quibus creata sunt omnia, quando extense <i>roszyrzone</i> estis ad / amplexandum me!	rozszyrzone

¹⁶⁷ Sc. Christus.

¹⁶⁸ Tekst ten napisany jest na dolnym marginesie.

¹⁶⁹ Tekst napisany na górnym marginesie.

¹⁷⁰ Cały ten tekst napisany drobniejszym pismem, w dwóch kolumnach na dolnym marginesie odnosi się do tekstu powyżej.

¹⁷¹ Por. Jo 5,2.

	Propiter / me... istas san/ctissimas manus extendere voluisti <i>raczylesz rosyrzycz</i>	raczyłeś rozszyć złupili zdrapieżyli
70r	Ideo me latrones nudaverunt // szlupyly, spoliaverunt szdrapyesyly Tu me cape in hanc / porticum vewrota lateris tui O sanctissimi pedes domini mei prze/bite! Sic iam habetis, dilecti homines, quid sunt hy quinque / porticus pyaczyorakye vrotha, quibus itur ad piscinam penitencie /	we wrota przebite pięciorakie wrota
70v	Que est hec multitudo // magna? Certe omnes, qui peccant per negligenciam lenystwem, / qui abutuntur tempore dato ad penitentiam. Iam sunt decem dies, / que accepimus crines super capita nostra. Quare? Certo in signum / humilitatis et penitentie, ut cognoscamur nos cito morituros / et iam sine ulteriori dilacione <i>et ideo nye-</i> <i>mamy oddalacz sanctam confessionem</i> deo satisfaciamus pro peccatis / nostris Et ergo, dilecte homo, non differ penitentiam, non confide <i>nyedufay</i> / in longa tempora... Nam quod deus hic tardus <i>nyerychly</i> / est ad vindictam, quod te deus di- ffert punire. Si non / penitueris, scias, quod in illa vita suo iusto iudicio / te sententiabit <i>osządzy</i> ad graviore penas Acci/pe exemplum in illis quinque <i>pyaczy</i> virginibus fatuis ¹⁷²	lenistwem nie mamy oddalać nie dufaj nierychły osądzi pięci
71r	Oculi mei languerunt pre inopia wbosthva, scilicet gracie dei Ideo dicimus in oracionibus nostris: Emendemus pole/pszmy sya, quod ignoranter peccavimus Hec consumacio / popelnyenye peccati, supra quam deus ultra non patitur / hominem in hoc mundo, sed punit eum	ubostwa polepszmy się popelnienie
75r	Scribuntur / hec verba originaliter <i>gruntownye</i> Math XX et leguntur in hodierno / divino officio	gruntownie
75v	Reconciliari <i>spravyczsya</i> ¹⁷³ Si ergo oracio sancte matris ecclesie vobis debet pro- ficere, / necesse est, ut secundum vestrum liberum arbitrium dobrowolnye / peniteatis <i>nyesprzypadzenya</i> et penam voluntarie suscipiatis pro eo, quod deum / provocastis <i>rozgnyevaly</i> vestris peccatis... / Licet nos Xpus reconci- liavit per passionem suam, de qua dicit / ewangelium ho- diernum, tamen <i>a wszakosz</i> ad hoc, ut simus participes	sprawić się dobrowolnie nie z pr pędzenia rozgniewali a wszakoż

¹⁷² Por. Mat 25,2-3.

¹⁷³ Zapiska na górnym marginesie, wyraz łaciński słabo czytelny, zatarty.

huius re/conciliacionis requiritur in nobis debita dispositio
aby bylo vnasz rzdlyve szdrzdzenye, per de/bitam przez
rzdlyve suscepconem baptismi et post baptismum per
penitenciam. / Si hoc facietis, deus convertet luctum vestre
penitentie, *rospaly nasze syercza ad fletum ad contricionem* /
in gaudium, et *a tako* regnabitis ibi in celesti gaudio

Que fides est fundata super perfeccionem *szdradzona*
naprzespyecznyey virtutum omnium

Qui fuisti circa sue *yego* passionis

76r Non est possibile, / ut tuum cor lapideum non molliatur
vmyakczono ad contricionem, ex / quo insensibiles *gdysz*
nyecznyne lapides scissi fuerunt *padalosz*a tempore, quo
Xpus / passus est. Multo facilius devota cogitatio *gdy*
badzyem rosczytacz yego de / illa acerbissima *ocroplifsza*
passione domini potest conterre induratas / consuetudinem
peccatorum

Quod est monumentum fetidum *szmrodlyvy* / nisi cor
peccatoris

Et tamen latro... vsnal sya svoych grzechow¹⁷⁴

76ar Et quia dabimus rationem quilibet nostrum oopus-
czyenyv bonorum operum, / que facere debemus et non
fecimus... Nam Xpus in iudicio badzye pytal / a quolibet
homine [...] opera misericordie

Habemus exemplum de uno homine / misericorde,
sed hoc fecit propter humanam *luczkyey* laudem...
Raptus est ille homo ante conspectu dei / et ostensa sunt
ei dei iudicia. Nam plures vidit / presentari *rosmagite*
offyary ipsi iudici: unus protulit elemosinas,... alius ora-
76av tiones... // ... Dum venit ad / eum ordo pitanye, tunc
iudex... dixit:... / Nunquid audisti me in ewangelio dixisse,
quia arta est / via, que ducit ad regnum celorum? Statim
ille homo veyekl sya / ad beatam virginem et ad illos
sanctos..., ut pro / eo zastapyly ad deum aslubył suam
vitam *ktory myal bycz nasatracyenyv*¹⁷⁵ emendare / a tako
presprosba beate Marie et illos sanctos fecit super /
eum misericordiam, indulsit sibi peccata. Post modum
ille fuit in / magna abstinencia *zadzyrshenyv* in potu et
in cibo

77r Et ideo potes... salubriter *vyesyeye* penitere de pec-
catis tuis

aby było w nas rzdliw
zdrzdzenie przez rzd
liwe

rozpali nasze sierca
a tako
zdradzona
na przezpieczniej
jego

umiękczo gdyż
nieczujne padało się
gdy
będziem rozczytać jeg
okropliwszą

smrodliwy

uznał się swoich grze
chow o opuszczeniu

będzie pytał

ludzkiej

rozmajite
ofiary
pytanie

uciekł się
zastąpili a ślubił
ktory miał być na za
traceniu a tako prze
prośbę
zadzirzeniu

wiesiele

¹⁷⁴ Tekst zapisany drobnym, nieczytelnym pismem na bocznym marginesie, uzupełnia tekst głów
ny o łotrze na krzyżu.

¹⁷⁵ Cały ten szereg glos słabo czytelny.

Quia iste mundus habet se sicut / mare in omni inordinato *nyerzadlyvym*¹⁷⁶ motu ventorum, id est variarum tenta/cionum movencium hominem a recta via mandatorum / dei

nierządliwym

77v Actus penitencie... incipit in homines ex multis actibus, que prece/dunt penitentiam. Primus actus... est fides *zypelna* //

zupełna

78r Quid / bonitati dei displicet? Omne peccatum et omnis in/ordinacio *nyerzadlyvoszcz*

nierządliwość

Quartus actus est spei de venia consequenda *osyagnyenyem*, / que spes sequitur ex consideracione *zqbaczzenya*¹⁷⁷ divine misericordie

osięgnięciem

<z> zbaczenia

78v Bibemus recte calicem penitencie, sine dubio *przeszvatshpyeny*a sedebimus ad / sinistram et ad dextram in regno celorum

przez

wątpienia

Deus egressus est de populo Iudeorum / et reprobavit odrzvczyl eos a se propter eorum ingratitude/nem //

odrzucił

79v O quam ignominiosum est ga/nyebnye yest, si quis collocaret aurum in luto!

ganiebnie jest

80v Quia / septem sunt pene, a quibus oriuntur pocha/dzayą omnia / mala

pochadzają

Sic superbus est calidus in ferventi *wrzęczey* / desiderio bonorum huius mundi: domini, prelature, emi/nencie *sicut sunt ebrii kochankovye suchvaly*¹⁷⁸, status; et est siccus, quia non habet in se gratiam / dei et caritatem *yprzyaszny*

wrzącej

kochankowie zuchw

81r Alii mali... sunt gulosi *obszyrcze*

i przyjaźni

obźyrce

Veniet illa dies et hora, quod istud corpus, / quod ita delicate nutritis *roskosnye kochaczye*, vermes comedent

rozkosznie kochaci

Et hoc est, quod dominus dixit illi panno/so *bogaczevy* et / misero homini, qui se non ornaverat [nye vbral] *nye przypravyl* ad nupcias /

bogaczewi

[nie ubrał]

nie przyprawił

81v Iterum audite vos iracundi *gnyewlyvy*, discordes, litigiosi *svadlyvy*, qui vos invicem iudicatis et / nichil boni vobis favetis *nyesyczyczye*

gniewliwi

zwadliwi

nie życzyćcie

Diligatis vos invicem *spolem*¹⁷⁹

społem

Alii autem mali... sunt desidiosi *lenyvy*...; si non penitebunt pro eo, quod... neglexerunt, / multas devotas

leniwi

¹⁷⁶ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 384, czyta *nyerzadlyvymy*.

¹⁷⁷ Trzy końcowe litery przykryte częściowo laskami liter z górnego rzędu i skrótem z dol.

¹⁷⁸ Związek polskich wyrazów z tekstem łacińskim, nad którym bezpośrednio są napisane jest całkiem jasny. Przypuszczam, że jest to wyliczenie tych, którzy są *superbi in ferventi desideriorum*, a więc jakby komentarz do poprzedniego zdania.

¹⁷⁹ Jo 13,34, 15,12 albo 15,17.

	orationes, ieiunia, elemosinas, / opera pietatis, ibi pro ocione za prosnowanye ¹⁸⁰ ha/bebunt eternum laborem <i>maką</i> ¹⁸¹	zaprosnowanie mękę
82r	Vigilate itaque, / qui in mundo dormivistis in vestra pigricia, ocio et negligencia <i>zamyaszkało</i> ¹⁸²	zamięszkało<ści>
89r	O peccator, aude dicere: Peccam. Non te terreat / wstrzasza ¹⁸³ pudor hominis, nec timor dyaboli	ustr[z]asza?
90v	Nolite permanere sostacz in hac / illibertate sub potestate dyaboli	zostać
	Unde Augustinus nos vistrzega dicens in uno sermone: / Memorate!	wystrzega
91r	O, si pape, imperatores... possent eis procurare longam vitam in hoc mundo, / re vera facerent hoc magnis sumpti- bus nacladem	nakładem
	Amabatur / pater, blandiebatur mater glaskała la- godlyvymy / slovy: O carissime fili mi unice!	głaskała łagodliwymi słowy
91v	Noli retrospectere ogladacz! Mul/tos dyabolus ita seduxit	ogłędąć <się>
92r	Surgit senex, vyprovadzył iuvenem / illum de mona- sterio ad viam	wyprowadził
	Dum voluerunt separari ab / invicem rostaczysya, senex ille abbas dedit benedictionem / adolescenti	rozstać się
	Convenerant multi, / mares et femine, senes et iuvenes, pene septua/ginta in minimo, voyska ¹⁸⁴ supervenerunt [eos] nadya/chaly eos exercitus Saracenorum super equis, mulis, / dromedariis et camelis, homines quasi feri dzyczy / et crudeles, deformes, zayaly illos Xpianos / ita, quod non fuit licitum fugere. Quosdam pellebant //	wojska nadjachały dzicy zajali
92v	ut pecora et aliquos pošadzaly super camellos et super dro/medarze, illa animalia. Paciebantur miseri et captivi/ famem, sitim, nyevyspanye in nocte, labores et fati/gas varias przykroscy... Venerunt ad quendam fluvium, ubi / ... illiberos / Xpianos in dromedariis przenyaszaly ¹⁸⁵	posadzali dromedarze niewyspanię przykrości przen[i]aszali
93r	Ad hoc me perdu/xerunt adomyesczyly mya peccata mea	a domieściły mię
	Dixit: Vale, infelix mulier, / bog czya zegnay	bog cię żegnaj
93v	Dum solus sederet Maronius, circumdedit eum ma/xima molestia szalosc et tristicia... Venit / mulier, petit...	żałość

¹⁸⁰ Litery *ro* zapisane skrótem.

¹⁸¹ Litery *ką* przekreślone skrótem z dolnego rządka.

¹⁸² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *zamyaszkało<ści>*.

¹⁸³ Tak rkps. Prawdopodobnie należy poprawić na *wstr[z]asza*. W Sstp *ustraszyć* 2 r. jako odpowiednik łac. *terreo*, oraz *ustraszyć się pavescere* (3 r.).

¹⁸⁴ Brückner uważa, że przez cały XV w. była jeszcze *ta wojska*. Jednak kilka przykładów z Sstp z końca XV w. wyraźnie wskazuje, że już w tym czasie forma *wojska* była rozumiana jako *pl* od *wojsko*.

¹⁸⁵ Tak rkps.

	dicens: Bone Maroni, / cur es tristis? Dissimulat dicere nyechezal	nie chciał tętnanie
	Audiunt sonum thatnanye, retrospiciunt cum / magno timore, vident dominum	
	In dextro latere strony eorum / fuit antrum yaszkyňa circa viam in alto monte /	strony jaskinia
	In/trat evaginato gladio szgolym	z gołym
	In vanum hic latitatis / tagyczyesya	tajicie się
	Vident / Maronius et mulier leenam salientem de alia parte / ... et dilaniavit rosdrapala servum / illius domini Saraceni	rozdrapała
	Leena Ivycza ¹⁸⁶	lwica
94r	Liberalitatem szvyebotnosc ¹⁸⁷	świebodność
	Leena Ivycza taliter fecit illo domino Saraceno, / qualiter fecerat servo	lwica
	Proporcionalis res szgodna rzecz ¹⁸⁸	zgodna rzecz
96v	O turbulate, id est vtrudzony, attendens dei / pyeta- tem...; o iuste, / attendens dei liberalitatem svyebotn- nosc, quia / promittit tibi deus pro meritis tuis	utrudzony świebodność
97r	Has virtutes..., / quas peccator perdiderat peccando, recuperat, id est naby/va, penitendo	nabywa
	Nec / brevitatis vite excludit, id est / vilacza te a venia	wylacza
97v	Confessio causat decem / effectus przyczyn:... inter- cessores zasta ¹⁸⁹ angyolow ¹⁹⁰ / multiplicat (roszmnasza), conscienciam mundat	przyczyn zastę<pow> anjołow rozmnasza
	Primo confessio / a morte liberat. Et quia confessio comparatur in iudicio / penitencie iudicio contencioso nastraczonym? Nam sicut in iudicio contencioso straczon- nym / confessus condempnatur ad mortem, ita hic liberatur a / morte	na straconym straconym
98r	Magnum enim hoc donum est, magna gratia, / cui deus dat se hic videre recta moczną fide	mocną
	Nam homo indiget ad hanc visionem / illuminacione tali, que sit proporcionata rzecz szgodna ad visionem glorie, / que non datur hominibus... in hac vita, sed / exeuntibus de hac vita schodzą ¹⁹¹ de isto mundo sine omni peccato	rzecz zgodna schodzą<cym>

¹⁸⁶ Glosa na bocznym marginesie przy powyższym tekście.

¹⁸⁷ Zapiska na górnym marginesie, odnosi się do tekstu na k. 96v.

¹⁸⁸ Zapiska na dolnym marginesie, odnosi się do tekstu na k. 98r.

¹⁸⁹ Po *zasta* jest ślad paru liter, pierwsza z nich może *p*, dalsze zupełnie nieczytelne. Zapewne należy uzupełnić na *zasta<pow>*, por. k. 99v.

¹⁹⁰ Litera *n* zapisana skrótem.

¹⁹¹ Wyraz nie dokończony, zapewne należy uzupełnić na *schodzą<cym>*.

98v	Omnes nos igitur sraneny sumus, wl/nera nostra peccata nostra sunt	zranieni
99r	Delictum meum cognitum tibi feci <i>obyavyl</i> ¹⁹² Sexto confessio animam iocundat. / Nam sicut aquisicio <i>nabadzyc</i> ¹⁹³ peccati facit hominem tristem et turbidi consi- cencie <i>yszaszmyvczonego szamnye</i> ¹⁹⁴ , / propterea quod licet actus peccati transit, tamen manet morsus / interior cencie	objawił nabycie i zasmuczonego sąmnie<nia>
	Ubi multis / annis fuerunt capti ¹⁹⁵ tristes et illiberae <i>vnyevolq fuerunt recepti</i>	w niewolę
	Exemplum aliud / Luce XV de filio prodigo <i>marno</i> <i>strawczy</i> , qui prodegerat <i>stravyl</i> / inhoneste substantiam et patrimonium suum ¹⁹⁶ ... Sed cognoscens se famelicum, tristem, defectuosum <i>quia comederat slodzyny</i> , / rediit ad patriam	marnostrawcy strawił słodziny
99v	Septimo confessio / intercessores multiplicat <i>zasthapow</i> <i>angyolow</i> ¹⁹⁰ <i>rosmmasza</i> , nam ut dicit Augustinus, quod pro peniten/tibus orant angeli... Iterum sanctorum anime orant et postulant pe/nitentibus perseveranciam in bono,... ut non solum in parte, sed in to/to <i>zapelne</i> ¹⁹⁷ gaudium illum eternum possiderant	zastępow aniołom rozmnaża zupełne
	Sed in die iudicii / iungetur anima cuiuslibet cum suo proprio corpore, et illa erit / beatitudo totalis <i>zypelne</i> in corpore et anima	zupełne
	Ad delendum / mortalia oblita <i>zapamyatalych</i> sufficit generalis <i>powsednya</i> confessio	zapamiętałych powszednia
100r	Ascendit Xc in montem Calvarie et incubuit super / lignum sancte crucis, satisfaciendo pro illo peccato, quod fecerant primi / homines comedendo <i>vkusywsy</i> de ligno	ukusiwszy
100v	Quid / est hoc dicere? ... Non aliud nisi sicut / sensualitas szmyslnosc primorum parentum fuit / causa mortis tocius humani generis, ita Xc voluit / pati in eisdem sensibus <i>szmyslnoscy</i> . Ore peccavit homo gustando <i>vkusyl</i> / vetitum fructum, ore penituit Xc gustando fel <i>vkusyl solczy</i> et / mirram. Manu <i>rakq</i> peccavit homo extendendo <i>scyagnawsy</i> ad arborem, / ... manibus penituit Xc, / dum extense fuerunt impie in cruce. Oculis peccavit homo / dissolute, <i>rospusth-</i>	zmyślność zmyślności ukusił ukusił żołci ręką ściągawszy rozpustnie

¹⁹² Psal 31,5.

¹⁹³ Tak rkps.

¹⁹⁴ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *szamnye<nia>*.

¹⁹⁵ Sc. filii Israel.

¹⁹⁶ Por. Luc 15,11-3.

¹⁹⁷ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *zapelne*.

nye et irrationabiliter nyerosumnye ¹⁹⁸ in/spiciendo	nierozumnie
arbare et concupiscendo eam <i>gdy</i> [...] ¹⁹⁹ <i>go vkusyl</i> ,	gdy go ukusił
oculis penituit / Xpus	
Ita suscitavit humanum genus <i>rodzay</i> in sua sancta	rodzaj
re/surrectione	
Euntes szethwisy in mundum / uaiuersum predicate	szedwszy
ewangelium omni creature ²⁰⁰ <i>sthorzenyv</i> rosumnem ²⁰¹	stworzeniu rozumne
Ex quo <i>gdysz</i> ergo Xpus / Ihus tantam penitenciam	gdyż
fecit pro una inobediencia primorum / hominum,... qua-	
re nos, miseros peccatores, / displicet <i>myrsky</i> ... penitere	mirzi
101r pro nostris peccatis,... // non quod faceremus ex ignorantia	
<i>sznyevmyathnosczy</i> ,... sed ex propria / sciencia <i>rosumem</i>	z nieumiętności rozu
et malicia dei leges,... prevaricamur. O / pie deus,... magna	mem
est pietas / tua erga nos <i>nam</i> , pauperes homines, quia nos	nam
non punis <i>ysze nyemsczy sya nadnamy</i> iuxta / nostra merita.	iże nie mści się nad nar
Sustines nos <i>nam</i> et mones dulci tua / exhortacione	nam
Videte vos, hospites in vestris / domibus, ut vestra	
familia faciat hoc, quod spectat <i>zaleszy</i> / ad Xpianos ho-	zależy
mines, ut confiteantur. Nam multi retrahuntur / a sancta	
penitencia singulariter osobnye per quatuor <i>czyvorako</i> :	osobnie ćwierako
primo, quia / pudet eos revelare <i>sgyavyecz</i> hoc, quod fe-	zjawić
cerunt	
O dilecti, non permittatis vos dyabolum / seducere,	
non consenciatitis sue suggestioni <i>podusczenyv</i> , quod peni-	poduszczeniu
tenciam / deberetis dimittere propter pudorem <i>sromv</i> ,	sromu
quia non deberes re/vellare <i>isby nyemyal obyavyecz</i> coram	iżby nie miał objawić
presbitero tuum peccatum, sit quantumcumque / grave	
et horridum szkaradny, quod notum est deo... et hoc	szkaradny
non vis confiteri uni / homini, in quo in eternum erit oblitum	
badzye zapa/myatany. Scribit beatus Jeronimus, quod	będzie zapamiętany
quidam sanctus pater / venit in ecclesiam... et vidit secun-	
dum divinam dispositionem <i>boszkyego .szdrądzjenja</i> ²⁰² ,	boskiego zdrądzjenja
quod dyabolus / transiebat inter illos homines trahendo	
101v eos per sugge/stionem <i>othczyagayecz przedpodusczem</i> ²⁰³	otciągając przed po-
a presbitero. Dictus pater vocavit dyabolum // et adiuravit	duszcze<ni>m
<i>zaprzyśyąklo</i> , ut diceret, quid faceret inter illos homines	zaprzyśiągł go
Si / non confiteberis propter pudorem, inconfessus	
venies ad / perpetuum pudorem <i>sromotą</i>	sromotę

¹⁹⁸ Litera *m* zapisana skrótem.

¹⁹⁹ Między *gdy* i *go* ślad trzech liter zupełnie nieczytelnych.

²⁰⁰ Rkps *creatore*.

²⁰¹ Marc 16,15.

²⁰² Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *zdrądzjenja*.

²⁰³ Tak rkps, należy uzupełnić na *poduszcze<ni>m*.

O dilecte homo,... scias, sicut spes / est prima via salutis, ita desperatio *rospacz* est via / dampnacionis

rozpacz

Ezech XVIII: Si impius egerit penitentiam (*pokutoval*)²⁰⁴ / ab omnibus peccatis suis²⁰⁵

pokutował

Nunquid / voluntatis mee est mors impii, ymo *owszeczy* nolo / mortem peccatoris

owszeki

Tercio, / quo retrahit dyabolus hominem a penitencia, est ardor de/lectandi zapalanye lubovanya, quam delectacionem homo / iam consuevit habere in peccatis, dum dyabolus ingerit poduszcza / homini illo illam delectacionem preteritam... Nullo modo potes esse / sine tali delectacione *lubovanya* et ingerit *poduszcza* homini, ut non habeat voluntatem //²⁰⁶

zapalanie lubowania poduszcza

lubowania poduszcza

102r Lazare, veni foras vynycz lazarzv szgroba!²⁰⁷

wynidź Łazarzu z gro

104r // voluntatem²⁰⁸, ut non habeat propositum dimittere in futurum na potēm²⁰⁹ / talem voluptatem *roskosz* et hoc est valde periculosum, quia est contra rationem / rozvmovy penitencie. Et ideo debet rogari deum, quod te convertat per / suam virtutem [[mocz]] et det tibi cognoscere, quod momentaneum *przemyna*²¹⁰ / est, quod delectat

a. groba

na potem rozkosz rozumowi

[[moc]]
przemine<te>
cień

Divicie, honores, hoc recedet sicut umbra czyen²¹¹

Ideo debemus vigilare et non esse / pigri et negligentis, sicut... virgines, que / primo voluerunt preparare lampades *kaganycze*²¹² penitentie, dum debuerunt / cum sponso intrare ad nupcias, sed neglexerunt²¹³

kagańce

107v In predi/ctis *przytych* autem verbis *slov*[.]*ch*²¹⁴ possumus notare utilitatem / ... passionis Xpi

przy tych słow<a>ch c
słow<ie>ch

107ar Primo fudit sanguinem in circumcissione vobresanyv²¹⁵
Quarto fudit sanguinem suum gdy go coronova²¹⁶. /

w obr<z>ezaniu
gdy go koronowa<no>

²⁰⁴ Glosa mylnie napisana w następnym zdaniu nad *operatus est*.

²⁰⁵ Ezech 18,21.

²⁰⁶ Dalszy ciąg tego kazania na k. 104r.

²⁰⁷ Jo 11,43. Tekst napisany na górnym marginesie, odnosi się do zaczynającego się poniżej kazania o Łazarzu wg Jo 11.

²⁰⁸ Tu następuje dalszy ciąg kazania, urwanego na k. 101v, por. przypis 206.

²⁰⁹ Litera *m* zapisana skrótem.

²¹⁰ Wyraz nie dokończony, prawdopodobnie należy uzupełnić na *przemina<le>*.

²¹¹ Tekst napisany na bocznym marginesie, stanowi komentarz do *momentaneum* tekstu głównego. Jest prawdopodobnie aluzją do Psal 101,12, albo 143,4.

²¹² Tak też czyta Brückner, o. c., s. 384. Litera *y* prawie niewidoczna pod łaską litery z górnego rządka.

²¹³ Por. Mat 25,3.

²¹⁴ Między *v* a *ch* wchodzi skrót z dolnego rządka, zakrywając zupełnie literę, która tam, bmoże, jest napisana.

²¹⁵ Tak rkps.

²¹⁶ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *coronova<no>*.

Quinto fudit sanguinem in manuum przekłocyv. / Sexto fudit sanguinem in pedum przekłocyv. / Septimo fudit sanguinem votvorzenyv boka /

108r Erat quidam rex, qui habebat famulum, qui infectus / erat lepra. Et dictum sibi erat a medicis, quod non ysze gynaczey / posset sanari, nisi... lavaretur in san/guine humano. Et cum nullum amicum haberet, qui pro eo sanguinem / suum fundere vellet, venit slutoval sya dominus et fecit se occidi et sanguine / suo servum sanavit... / Rex iste Xpus est duchovnye sya nam rosunye per istum regem, servus homo, qui infectus erat lepra / et a consorcio dei... eiectus tamquam leprosus / a conspectu yod opczovanya hominum

Misertus filius dei venit in hunc / mundum et effudit sanguinem suum septem syetmy vicibus, ut eum / a septem peccatis mortalibus mundaret... Primum fudit in circumcissione vobrzeshzanyv sua

108v Circumcisio regnum non / apperuit nyeosyagnal nye-otvarzalo, sed ad sinum Abrahe animas transmisit vprovadzyl Ideo przesto se in circumcissione / humiliavit

Pater, si fieri potest, transeat a / me calix iste, verumtamen a szakosz non sicut ego volo, sed / sicut tu vis²¹⁷

Factus est sudor pot krvavy eius sicut gutte / decurrentes krople cyekacze in terram²¹⁸

Tercio fudit sanguinem suum in flagellacione vbyczovanyv, / quando eum nudum ad statuam ligaverunt et cum / virgis et flagellis gyedny myotlamy ypagamy tamen a tako go percusserunt, quod a planta / pedis odypat nosznych usque ad verticem nihil integrum czalego cyala in eo re/mansit nye bilo... // ... Hoc / est contra voluptuosos, quia omnia sua desideria carnis vo/lunt adimplere et corpus suum in nullo castigare nyevmyertvacz. Quarto fudit / sanguinem suum in coronacione gdy corona imposuerunt, nam postquam flagellaverunt vsma²¹⁹ eum, / induerunt eum veste coccinea v²²⁰ plasz thawczyany, id est rubea

109r Imposue/runt ei coronam spineam et percuciebant nyelutoscyvye caput eius / arundine, ita quod ille acutissime spine benedictum / caput eius penetrabant et sanguis eius fluebat pluszczala in / faciem eius

przekłociu
przekłociu
w otworzeniu boka

ize
jinaczej

zlutowal się

duchownie się nam ro-
zumie
i od obcowania

sietmi

w obrzezaniu
nie osiągnął nie
otwarzało wprowadził
przezto

a szakoż
pot krwawy
krople ciekące
w ubiczowaniu

jedni miotłami i pęgami
a tako go od pięt noż-
nych całego ciała
nie było

nie umiartwiać
gdy koronę
usma<gali>
w płaszcz tawczyany

nielutościwie

pluszczala

²¹⁷ Mat 26,39.

²¹⁸ Luc 22,44.

²¹⁹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na vsma<gali>.

²²⁰ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 381, czyta w.

Ave rex Iudeorum *bacz poszdroyon krolvzydowszky!*²²¹

bądź pozdrowion
 lu żydowski

Unde dicitur Ieremie / XI: Quasi agnus mansuetus,
qui portatur *vvedzon* ad victi/mam²²². Hunc sanguinem
fudit contra quartum peccatum mortalem, / ... scilicet
to yest contra iram. / Cum sibi *gdy yemv* maledicerent, non
remaledixit *nyeslorzeczyl nyemsczylsya*, quod est contra /
iracundos, qui... nihil sustinere possunt nisi irascantur *mszczą-
sya*. Quinto fu/dit sanguinem suum in manuum perforacione
*przeclotich*²²³..., in quibus maximam / penam sustinuit
et ex quibus multum *rąk ma*²²⁴ *vyele* sanguinem efu/dit ex
eo *a to dlatego*, quod in manibus multe vene conveni/unt.
Hunc sanguinem fudit contra quintum peccatum mortalem,

wiedzion

to jest gdy jemu
nie złorzeczył nie
mścił się mszczą

przekłótych
ręk(a)ma? wiele
a to dlatego

109v. // scilicet avaricia *lakomstvo*

łakomstwo

Manus habet perforatas in signum sue *yego* maxime /
largitatis,... quod est *to yest* / contra avaros

jego

to jest

Sicut Adam extendit *sczyagnal* manum ad / mandatum
*kvprzyka*²²⁵ frangendum *slamanemv*, sic Xc extendit man-
num / ad perforandum *kuprzekloczyv*. Sexto fudit san-
guinem suum in pedum / affixione *przecloczyq*²²⁶, quando
benedicti pedes eius clavis ferreis / cruci sunt affixi, in quo
w ktorych nogach etiam maximam penam / sustinuit et
multum sanguinis effudit ex eo *a to dlatego*, / quod ibi
multe vene concurrunt. Hunc sanguinem fudit / contra
sextum peccatum mortalem, scilicet gulam *obsarsthvo*.
Adam enim pe/dibus ivit ad arborem, ubi gulam comi-
sit, ... et *ale* Xpus pedes / suos cruci affigi fecit, pro nostro
peccato, quod per gulam / comissimus, satisfaceret et a ma-
lediccione, quam per eam / incurrimus *vesly*, liberaret,
quod est *czo yest* contra peccatores, quorum *ktorich* pe/des
parati sunt ad gulam, scilicet ad tabernas, come/ssaciones
kv obszarstvq et ad alia peccata

ściągnął

ku przyka(zaniu)

manemu ku przekł

przekłociu

w ktorych nogach

a to dlatego

obżarstwo

ale

weszli

co jest ktorych

ku obżarstwu

Septimo et ultimo sanguinem / suum fudit in lateris
apercione (*votvorzenyv*), quando, scilicet Longinus [*ślepy
rzczerz*²²⁷] *Długosz*, latus eius perforavit *przebotl* et
continuo exivit sanguis et / aqua *na omyczye peccatorum*

w otworzeniu [*ślepy*

r[z]ycerz] *Długosz*

boł na omycie

²²¹ Mat 27, 29, Marc 15,18 albo Jo 19,3.

²²² Jer 11,19.

²²³ Końcowe litery *tich* napisane na innych, nie dających się odczytać.

²²⁴ Tak rkps.

²²⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *przyka(zaniu)*.

²²⁶ Po tym wyrazie następuje jeszcze jeden, ale bardzo zatarty i nieczytelny.

²²⁷ Tak rkps.

228	Sicut habemus exemplum in illo milite dlugosso, /	Długoszu
09ar	qui fuit cecus..., qui perforavit <i>przebotl</i> / <i>latus eius lancea...</i>	przeboił
	Iste Longinus <i>dlugos</i> ad/veniens ad Xpm, affixit <i>vczynął</i>	Długosz wcisnął
09av	<i>lanceam drzewce</i> in // eius <i>latus nyelutoscyvye, vyyąvsy</i>	drzewce nielutościwię
	(<i>drzewce</i>) abundanter / <i>exibat sanguis de wlnerę</i> po	wyjąwszy drzewce po
	<i>onym</i> / <i>drzewyę</i> ad manus eius, a tako <i>sprzy/gody</i>	nym drzewie a tako
	<i>tergebat sibi oculos illo snaguine, / statim visum accepit</i>	z przygody
	<i>et confitebatur atako visnayał / eum: Vere filius dei erat</i>	a tako wyznawał
	iste <i>ten yest</i>	ten jest
	Audientes Iudei, quia ba/ptisatus est, excusserunt ei	urznęłi
	<i>omnes / dentes, linguam eius absciderunt vrsnaly / ... et</i>	a tako mamy jawno
	<i>sic effectus / est martir et sic patet a tako mamy yavno,</i>	
	<i>quomodo iste [...]</i>	
109v	Hunc ²²⁹ <i>sanguinem fudit contra septimum mortalem //</i>	przez
110r	<i>peccatum, quo deum offendimus, scilicet invidiam przę</i>	zawięć
	<i>zavyscz</i>	pomstę krzywdę
	Paratus est omnem vindictam <i>pomsta krzywda</i> / de corde	łaski
	suo dimittere, si veniam <i>laszky</i> postulaverimus. ²³⁰ [...] /	a to jest zawisnym
	Et istud est <i>a to yest</i> contra <i>invidos zavysnym</i>	
	Isto sanguine debemus / <i>signare ostium cordis nostri,</i>	pamiętali
	<i>ut... semper videamus pamyataly passionem Xpi..., me-</i>	rozmyśla<jąc>
	<i>mo/riam habeamus cogitando rosmysla²³¹, quod per mortem</i>	
	<i>suam... liberati sumus a potestate dyaboli</i>	
	Quidam homo erat <i>asuetus... deprecari, ut ille, qui</i>	zjić
	<i>est / rex Iudeorum, daret ei de hoc seculo migrare sycz cum</i>	napis
	<i>venia / confessioni suorum peccatorum, ut semper dicebat</i>	żęgnając się
	<i>illum titulum napysz quod scripserat Pilatus: Ihu Nazareus</i>	znamie<nim>
	<i>rex Iudeorum, miserere mei!²³²... Et quociens / illa verba</i>	aczkoli był na drodze
	<i>dicebat, semper conclusit in fine: In ncmine patris segnayvez</i>	potępionej wielgich
	<i>sya snamyę²³³, / et filii, et Spiritus sancti amen</i>	
110v	[[Licet esset <i>condemnan/dus aczkoly byl na drodze</i>	przy męce
	<i>potapyoney</i> secundum suorum peccatorum <i>vyelgich, tam-</i>	
	<i>en propter devo/cionem, quam habuerat circa eius pas-</i>	
	<i>sionem przy macze]]²³⁴</i>	

²²⁸ K. 109a jest dodatkowo dołączona do rękopisu i zawiera historię o Długoszu, odnoszącą się do tekstu na k. 109v.

²²⁹ Tu następuje dalszy ciąg tekstu głównego k. 109v., przerwany wyżej wstawioną historią o Długoszu z dodatkowej k. 109a.

²³⁰ Tu następuje 2 1/2 wiersza przekreślonego, tekst nieczytelny.

²³¹ Wyraz nie dokończony, zapewne należy uzupełnić na *rosmysla<jąc>*.

²³² Por. Jo 19,19.

²³³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *snamyę<nim>*.

²³⁴ Znaczna część tej karty jest poprzekreślana i zamazana. Powyższy tekst mimo przekreślenia się przeczytać, dalszy ciąg jest już nieczytelny. Mowa w nim o św. Longinusie.

Erat quidam bonus homo, qui multum dilexit de/um et ob reverenciam *dla poczly*²³⁵ quinque wlnerum Xpi quottidie dixit / quinque Pater noster et huic apparuit dominus Ihus et dedit / ei de singulis *zewsyzczkych* suis wlneribus miram dulcedinem

napamyąthka 5 wlnerum et 7 Ave Maria napamyątkka 7 gaudia gdy porodzyła filium²³⁶

Et *a tako* solum modo deo ser/vire studuit et in... virtutibus valde / perfecit *trval*, et sic vitam suam... in bono finivit *dobrze skonał* et / post mortem celum introivit. Ex hys iam dictis (*Stich slow przerweczonych*) / patet, quod laudabile est habere crucifixum *obrasz bozy* in domo.

111r // Cum permisit deus super eum subitam mortem / propter eius peccata *wyelkych*, demones eius animam / voluerunt recipere, sed Xc eum protexit *bronyl* a demonibus. / Cum Xc duceret illam animam ad unum locum / tenebrosum et solus Xc disparuit ab eo, / statim ex eius fronte *szczola* exivit promyen / splendidus, ubi se signaverat *segnal* signo sancte crucis²³⁷

Erat quidam bonus *nabosny* / homo, qui multum dilexit deum, quod ob re/verenciam *dla poczlywocy* quinque wlnerum Xpi semper dice/bat quinque Pater noster napamyątkka quinque / wlnerum, et septem Ave Maria napamyątkka septem *radoscy*, quando peperit filium / dei

Et sic in bonis operibus et virtutibus / terminavit *skonczył* suam vitam. Idcirco, dilectissimi Xani, / est bonum habere *obrasz bozy boza maka* in domo / abo nad loszem
111v Venerunt demones animam eius recipere,... / sed splendor crucis, que exibat de / eius fronte *czola* terrebat *strasyla* demones

Ecce videte, / quia bene se signare *segnacz* signo sancte crucis *cladvczysya* / et surgendo, si vis evadere dyabolicam / temptationem

112r Ut quandocumque *wyele kroc*z intueris cru/cifixum *naobrasz bozy*, gratus sis domino nostro Ihu Xo, qui te in cru/ce redemit. Ideo omnes homines deum debent diligere et me/ditari *a roscytacz pamyatacz* passionem Xi. Quia *aboym* quicunque venerat *roscyta* passionem / Xpi, quod *tedy* passio Xi non fru/strabit in eo *nyebadzye daremna*

²³⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *poczly<woci>*, por. k. 111r *poczlywocy*, lub *poczly<wości>*, por. *staloc* k. 10v obok *stalosz* k. 166v.

²³⁶ Tekst powyższy jest napisany na bocznym marginesie przy tekście kazania *ob reverenciam quinque wlnerum*.

²³⁷ Tu następuje krótki odstęp, po czym zaczyna się ta sama historia na nowo, z małymi zmianami

dla poczli<woci?>

ze wszystkich

na pamiątkę na pamiątkę gdy porodzyła

a tako

trwał

dobrze skonął

z tych słow przerweczonych obraz boży

wielkich

broniał

z czoła

promień żegnał <się>

nabożny

dla poczliwoci

na pamiątkę

na pamiątkę

radości

skończył

obraz boży bożą

mękę abo nad łóżem

czola straszyla

żegnać <się>

kładąc się

wielekroć

na obraz boży

a rozczytać pamiętać

abojim rozczyta

tedy nie będzie daremna

	vnyim dando ei sic in presenti gloriam / <i>laszka suam</i> , / post hoc finem bonum <i>chvala nyebyeska</i>	w nim iaske chwale niebieska
	Ideo, dilecte homo, habe bonam / voluntatem ad salutem tuam, sicut habuisti liberum arbitrium / <i>dobra vola</i> ad peccata tua	dobra vola
113v	Septimo confessio debet esse nuda othvorzona	otworzona
115v	Quidam miles cepit / languere. Amici... hortantur eum, ut con/fiteatur. Ait:... Non est / aduc necesse... Et ita fuit dilatum <i>przedlusono</i> / in alterum diem. In nocte venit hora mortis, / apparent sibi duo angeli in albis vestimen/tis cum libro aperto raso nudo <i>othvorzystymy znyenapysanymy</i> , ubi nulla / fuit scriptura	przedluzono otworzystymi z nie napisanymi
116r	Iterum veniunt horrendi demones cum libro / peccatorum et dixerunt ei: Ecce unde nunc facta // tua, que fecisti, qui noluisti te cognoscere, dum potuisti <i>mogl</i>	mogl nie zlózysz
	Si hic non / deponis <i>nyesloszysz</i> tua peccata credendo deo,... demum / ibi pro eis punieris	
119r	Beatus Paulus... dicit nobis de satisfaccione, qua Xpus pro nobis satis/fecit per suam amaram <i>ocrutna</i> passionem, que satisfaccio fuit perfecta <i>doskonale</i> // et sufficiens <i>ydotateczne</i> pro illa culpa originali	okrutna doskonale i dostate
119v	Decebat <i>sluszno bylo</i> enim, ut Xpus sua / prudencia vinceret dyabolum	sluszno bylo
	Unde Xpus tetendit <i>postavyl</i> dyabolo muscipulam <i>lapi</i> ²³⁸	postawil lapi<ce>
	Ubi dicit apostolus: Non / rapinam <i>drapyestva</i> arbitraus est ²³⁹	drapiestva
120r	Dum domino deo suo infidelis // fuit, dum obedienciam in alium transtulit <i>poddal</i> dominum malum, / scilicet dyabolum, dum avertit se a deo creatore et con/vertit se <i>vrzuczylsya</i> ad impleccionem voluntatis dyaboli, et voluit / esse ille et talis <i>takym yak on grubym</i> , qualem deus non fecerat	poddal wrzucil sie takim jak on gruby
	O grave crimen, quo maculavit se et totum genus suum, quo se / avertit <i>oddalyl</i> a possessione dei	oddalil
	Dicunt iura, quia oppressores <i>drapyesche</i> pauperum, qui / suos subditos iniustis exaccionibus danyamy szoszmy, / iniustis laboribus, gravaminibus, excogitando nova gravamina ²⁴⁰ <i>prava</i> ,... / tales non poterunt venire ad gratiam dei	drapiezsche daniami szosmi prawa

²³⁸ Tak też czyta Brückner, o. c., s. 385, podając znaczenie 'Falle'. Za tą lekcją poszedł umieszczając powyższy wyraz pod hasłem Łapa, jako jedyny przykład na znaczenie 'potrzeza łapka'. Sądzę, że należy raczej uznać powyższy zapis za wyraz nie dokończony i uzupełnić na *la*,

²³⁹ Phil 2,6.

²⁴⁰ W tekście łacińskim brak orzeczenia.

	Mandavit ²⁴¹ pcuratori suo [et cubicularius comornyk / eius ante cubiculum] omnia necessaria sua sibi a suis / pauperibus subditis ordinare <i>ysby vyczyagal</i> . Hic quidam nocte dum / iaceret in stratu suo et cubicularius comornyk / eius ante cubiculum loszniczą iaceret, rapitur ante / thronum dei	[komornik] iżby wyciągał komornik łożnicą
120v	Ductus est ad balneum, / miser, infernale, ubi eum scalpebant drapali de/mones	drapali z szumem do łożnice
122r	Acceperunt eum dyaboli cum strepitu <i>ssvmem</i> magno Cucurrit ²⁴² ad cubiculum / dolosznycze	myślicie
	Vobis, fratres et sorores karissime, que inten/ditis <i>myslyczye</i> communicare, necessarium est scire... articulos fidei catholice; qui fidem veram non habent / et quis in ipsis <i>wkaczerstvye</i> esset, non accedat... Primo non debent admitti, qui non habent / fidem veram, sicut heretici <i>ka-czerze</i> , scismatici <i>odszczyenyency</i> a fide ka/tholica divisi... Eciam hoc sacramentum <i>tesz ta svyatoscz</i> prohibetur / omnibus, qui sunt in peccato mortali	w kacerstwie kaczerze odszczyepieńcy też ta świętość
122v	Ideo nos omnes Xpiani debemus nos adornare non / solum vestibus temporalibus, sed eciam spiritualibus slosyvsy syebye veteres vestes, / scilicet peccata mortalia	złożywszy <z> siebie
	Ut dicit / Gregorius, quod anima cuiuslibet homini prius erat vacua a laude dei / et hoc ideo, quia caruit <i>nyemyalą</i> gratiam eius ²⁴³	nie miała
123r	Nullus accedat ²⁴⁴ , / qui nescit penitentiam complere <i>nyestrogyl</i> . Eciam omnes usurarii <i>lychvarze</i> , / quia usura est peccatum mortale. Eciam non accedunt, qui / mensuras vel corethos viciant <i>przemyenyayv</i> , hoc est, qui aliam / habent mensuram emendo quam vendendo, vel noto <i>snagymemv</i> / maiorem mensuram dant quam ignoto. Eciam omnes, qui / peccata sua non sunt confessi, aut partem peccatorum suorum / ... pudore <i>sromv</i> obmiserunt... Eciam non accedant, qui / commitatem tenent <i>obczyyą</i> cum Iudeis. Eciam qui detinent de/cimas <i>dzyesyaczyny</i> vel denarium sancti Petri, vel iura ecclesie, / sicut columbacionem <i>mesz-nego</i> . Eciam qui tenentur <i>mitha</i> ²⁴⁵ servitoribus <i>czeladzy</i> ...	nie strojił lichwarze przemieniają znajememu sromu obcują dziesięciny mesznego myta czeladzi
23v	Eciam omnes perveri... // ... et omnes diffamatores <i>szromoczyczye</i> le, / qui diffamant <i>sromoczą</i> aliquos indigne. Eciam	sromociciele sromocą

²⁴¹ Sc. imperator.

²⁴² Sc. cubicularius.

²⁴³ Cała strona 122v jest zapisana tylko w 1/3 części, pismem drobniejszym niż pozostałe strony, takim jak dopiski i komentarze marginalne.

²⁴⁴ Sc. ad sacramentum.

²⁴⁵ Wyraz *mitha* napisany bardzo drobno i słabo czytelnie.

<p>omnes incen/darii <i>posesce</i> non accedant. Eciam omnes nigromentici <i>gusnyczy</i>, / incantatores et incantatrices (<i>czarovnyce</i>) non accedant. Eciam / qui non servant precepta domini et suorum prelatorum, / plebanorum <i>starsych</i>... Eciam / qui non tenent matrimonium contractum odanego vel / qui sunt in peccatis sodomitis <i>nyemych</i>²⁴⁶... Eciam prohibemus istis, qui foveant / meretrices vel adulteros propter lucra <i>dochodow</i> in / domibus suis. Eciam omnes, qui emunt res furtas / vel instruunt <i>przywodzv</i> alios, ut furentur... Item iocu/latoribus <i>spylmanovoye</i> <i>szkrypkove</i>²⁴⁷, <i>timpanistis</i>. / Eciam qui in thoro <i>vmalszenystvye</i> illegitimo <i>nyedanem</i> ma/nent... Eciam qui festa vel ieiunia indicta <i>szapovyadanych</i> non ser/vaverunt. Item sacrilegii <i>svyatokracze</i> in ecclesiis subtrahuntur / ... Item omnes / expellentes uxores suas a se de domibus suis / et ipsas iniuste percucientes, cum non demeruerunt <i>nyesashusyly</i>... Item qui discordias seminant <i>nyesgodi myesayv</i> inter homines²⁴⁸... // ... Item qui ebrietates sine intermissione <i>przes przestanya</i> de die in diem / continuant. Item omnes, qui rethe <i>svyacyerzew</i> subtrahunt vel pisces / deponunt de aquis. Item monemus vos firmissime, ut non ambuletis per equam <i>pokobylicy</i> <i>szkobylicza</i> et si de aliis parochiis ad vos / veniunt, nolite eis quartenses dare, et hoc sub anathema/te iubemus. Item depectacionem <i>podyngvszom</i> prohi/bemus fuisse, ut nullus audeat ambulare, quia ita multi / submerguntur. Item feria quarta magna admoneantur / ne crement focos <i>grumathky</i> ardentis secundum / ritum paganorum in commemoracionem animarum suarum <i>ca/rriorum</i></p>	<p>pożeżce guśnicy czarownice starszych odanego niemych</p> <p>dochodow przywodzą śpilman[ow]owie skrzypkowie w małżeń- stwie niedanem zapowiadanych świętokrace</p> <p>nie zasłużyły niezgody mieszają przez przestania z więcierzew</p> <p>po kobylicy z kobylicą</p> <p>po dyngusom</p> <p>grumadki</p>
<p>Sancta ecclesia / catholica nunciat hodie omnibus fidelibus, ut se // digne preparent ad hanc grandem festivitatem passionis et / resurreccionis Xpi, ut sanctissimum tempus digne cum pa/ssione <i>oplakavaly eius passionem</i>, demum cum magno gaudio et consolacione peragamus /... dando gloriam et honorem Spiritu sancto, / cuius cooperacione <i>szdradzenym</i> opus nostre redempcionis perfectum <i>doskonalego</i>²⁴⁹ / et consumatum est</p>	<p>oplakawali</p> <p>zdrądzieniem doskonałego</p>

²⁴⁶ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 385, czyta *nyemich*.

²⁴⁷ Pisarz napisał najpierw oba wyrazy w g pl: *spylmanov, szkrypkow*, po czym poprawił je na n pl, dopisując nad pierwszym z nich końcówkę *ovye*, w drugim przerabiając końcowe *w* na *ve*. Brückner, o. c., s. 385, czyta *spylmanovoye skrzypkove*.

²⁴⁸ Ostatnie zdanie dopisane jest na dolnym marginesie drobniejszym pismem.

²⁴⁹ Ostatnia litera bardzo niewyraźna, coś było poprawiane.

	Quilibet sit disponitus <i>gotow</i> et preparatus / et quilibet videat suam conscienciam, ut non habeamus aliquid, / quod nobis nocere possit	gotow
	Sua / sanctissima passio proveniat <i>badzye vsyteczna</i> cuilibet tali ad / consolacionem et salutem	będzie użyteczna
125r	Sanctus propheta Isaias... prenunciavit nobis de illa magna obediencia, / quam habuit dominus Ihs Xc, dum opus redempcionis super / se assumpsit in eo, <i>a to vthym</i> , quod non contrarius fuit voluntati patris / sui	a to w tym
	Cum omnia fuerunt penalia <i>quod totum eius corpus fuit</i> <i>flagellatum sbite vsmagane</i> , sola / lingua sactissima remansit integra	zbite usmagane
	Libenter <i>vyesyete</i> debemus cogitare / in cordibus nostris, extunc ipse nos iuvabit, quod salubriter <i>vyesyete</i> resurgamus a morte omnium peccatorum / nostrorum ad vitam sue gratie. O quam amara <i>ocruthna</i> fuit / hec passio racione	wiesiele wiesiele okrutna
125v	ad offerenda // ibi sacrificia, que figuralia sacrificia <i>obyati</i> figurabant passionem / Xpi... Ad Ephesos V ^o : Tradidit / semetipsum hostiam <i>na offyara</i> et oblacionem ²⁵⁰	obiaty na ofiarę
	Unde dicitur in Psalterio: Deus autem noster rex ante secula operatus <i>sdrądzyl</i> / est salutem in medio terre ²⁵¹	zdrądził
	O quam / penalis et amara <i>ocrutna maka</i> , et maxime <i>asvlascza</i> tristis fuit hec / visio castissime virginis, regine celi, matris gratie <i>laskavey</i> , / consolatricis <i>poczyesyetylka</i> omnium peccatorum... O gloriosa / domina, que es hodie	okrutna męka a zwłaszcza łaskawej pocieszycielka
126r	exaltata super sidera <i>na nathvisse</i> , // dona nobis <i>raczy dacz</i> per tuam magnam misericordiam rorem tue gratie et / commove duritie <i>tvardosey</i> cordis nostri, ut aliquantum possimus / intelligere contemplari <i>rosmyslacz</i> , quomodo et qualis fuit tua / stacio <i>stanye</i> ²⁵² sub cruce... O clarissimum <i>o yasna</i> liliū et rosa puritatis! / ... Quis hoc / potest cogi- tacione <i>rosvmem</i> comprehendere <i>dosyacz</i> ?	nanadwysze raczy dać twardości rozmyślać stanie o jasna rozumem dosięć
	Qui mihi unicus ²⁵³ <i>gyediny</i> fuisti	jedyny
	In / visione tue sanctissime facie fuit immoderata <i>nye- vymovna</i> de/lectacio <i>roskosz</i> oculis meis... O quam / plenum <i>zupelnym</i> gaudio fuit cor meum!	niewymowna rozkosz zupełnym
127v	Hodie commemoramus <i>pamyqthka</i> illam gloriosam ac	pamiętkę

²⁵⁰ Eph 5,2.

²⁵¹ Psal 73,12.

²⁵² Ostatnia litera przykryta ogonkiem litery z górnego rzędu.

²⁵³ Sc. filius.

sanctissimam cenam / ..., in qua / fecit²⁵⁴ notabilia *sna-
myenyte* opera... / Dedit²⁵⁵ apostolis suis et comisit, ut
hoc facerent / et post eos *a ponych* ipsorum successores
namyastkovye in ipsius commemoracionem, / ... O quam
leta *oyako vyesyola*, / quam sancta fuit hec cena!
Quando dixit Luce XXII: / Desiderio desideravi hec pasca
tego baranka vyelkonocznego manducare vo/biscum²⁵⁶.
Et e contra, quam molesta, tristis et dolorosa fuit ipsorum
separacio roslączenye, dum ipsum / tempore captivi-
tatis... de/reliquerunt. Hoc prescivit eternus deus... et
128r et ideo, ut apostoli // sue caritatis *yego dobroczy* non obli-
viscerentur, dereliquit ipsis et / omnibus successoribus,
Xpianis fidelibus, pignus / zastava sue amicicie

Genus humanum fuit obligatum *dan* ad eternam /
dampnacionem, nam mundus est res finita..., sed illa
culpa²⁵⁷, quia fuit contra / deum eternum, qui finem non
habet, etenim non potuisset satis/fieri, quia finiti ad infini-
tum nulla est propor/cio żadna rzecz yest skodna

Non enim est equalitas dare liberum volnego / pro
illibero

Dicit pater: Dabo tibi aurum²⁵⁸. / Dicit hostis: Maioris
estimacionis *vadze* est filius tuus

128v Ecce nos fuimus captivi... in / potestate dyaboli, in
qua captivitate genus hu/manum duravit *trval* et fuit per
aliquot milia annorum. / O dura *o ocrutna* et gravis fuit
illa captivitas! Ut qui/cumque moriebantur,... descende-
runt ad limbum *vočlanyv*. Sed / misericors pater... misit
filium suum unigeni/tum, equalem sibi in essencia *wgys-
nosczy*²⁵⁹ divina, pro redempcione / nostra. Et sanctus
Gregorius dicit: O inefabilis di/leccio caritatis (*mylosczy*)!

132v Item parasceve sgotovanye²⁶⁰

133r O homo, non sis ingratus effusionis preciosissimi /
sanguinis *de effusione sanctissimi sanguinis kthora sya yest
vylala*, qui liberaliter efluxit vilalasya de / illo sanctissimo
corpore, quod formavit *sthorzyl* Spiritus sanctus in Maria /
virgine

znamienite

a po nich
namiastkowie
o jako wiesioła

tego baranka wielko-
nocnego
rozłączenie

yego dobroci

zastawę
dan

żadna rzecz jest zgodna
wolnego

<w> wadze

trwał
o okrutna

w otkłania
w jisności

miłości
zgotowanie

ktora się jest wylała
wylała się
stworzył

²⁵⁴ Sc. Christus.

²⁵⁵ Sc. panem.

²⁵⁶ Luc 22,15.

²⁵⁷ Sc. originalis.

²⁵⁸ Sc. pro filium.

²⁵⁹ Litera *n* przykryta prawie zupełnie łaską litery z górnego rządka. Brückner, o. c., s. 386,
czyta *gysnosczy*.

²⁶⁰ Zapis na dolnym marginesie.

Hic est panis, qui de / celo descendit..., de quo dicit
ewangelium hodiernum, quod scribitur Johanne / VI hys
verbis na thy slova quod expressi bysmy mogly czo
odzyersecz czo bylo kunasemv polepsenyv²⁶¹

na ty słowa bysmy mo-
gli co odzierać co było
ku naszemu polepszeniu

33v Istud venerabile sacramentum homini bene / preparato
est meritorium zasluszenye vite eterne- /

zasłużenie

Exemplum de una muliere, que corpus Xpi Iudeis
vendidit et / hoc factum est Poznanie apud nigros monachos.
/ Recipientes venerabile sacramentum ab illa muliere ive-
runt ad unum celarium, / ibi eum crucifixerunt et cultello
kłoly, ita sanguis Xi de illa / hostia consecrata strzykała,
post eam ibi deportaverunt / nayedno blonye et ibi est
inventata per unum pāstorem. Ibi / edificaverunt templum
corporis Xpi et illa consecrata / hostia krvavy quasi tota

kłoli strzykała
na jedno błonie

134r Postquam sanctus Gregorius rosdaval venerabile /
sacramentum, postquam illi mulieri etiam voluit dare corpus
Xpi, / ipsa autem risit. Statim sanctus Gregorius removit
odył corpus Xi ab / eius ore... Sanctus Gregorius dedit
se ad oracionem, / ... ut deus eam revocaret oddalył ab
isto errore. Statim... versa est illa hostia / in carnem rubeum
coram illa matrona sicut digittus / ... Et e converso / re-
versus est ille digitus rubeus in pristinam ho/stiam vpyrwsy
obpla²⁶²

krwawi
rozdawał

odjął
oddalił

w pirwsy
opła<tek>

Ad hunc vobis dicam unum miraculum de duabus / mu-
lieribus ode²⁶³ dwa (nyevyastv), que erant inter se discor-
des nyesgodne. Audiatis / hoc [non] discordes nyesgodne!
Una fuit abundans, dives et / alia pauperina... / Paupercula
vellet habere pacem et concordiam²⁶⁴ a sгода, sed / illa
noluit. Sed dyabolus eam suggerebat in maius tym vyaczey /
in discordiam wnyesgoda. Quid factum est, dum vellet
comunicare / illa dives, sacerdos eam repulit odepchnął
a communionem, quia / scivit eam [non] discordem. Ipsa
se finxit ona szoby smyslyła coram sacerdote, / quod eam
134v prerogaverat, dedit ei sacramentum. // Post missa vero
pauper ei, id est Xc, apparuit in hostio / ecclesie, regraciaba-
tur ei de ficta zobłądnego²⁶⁵ pace. Cui / illa superbe respon-

o[de] dwu niewiastu
niezgodne niezgodne

a zgodę
tym więcej
w niezgodę
odepchnął

ona sobie zmyśliła

z obłudnego²⁶⁶

²⁶¹ Tekst powyższy jest napisany na lewym marginesie.

²⁶² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *obpla<tek>*.

²⁶³ Tak rkps.

²⁶⁴ Rkps *discordiam*.

²⁶⁵ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, *obladnego*.

²⁶⁶ W Sstp powyższy wyraz jest jako jedyny przykład pod hasłem Obłudny. Ponieważ jednak w rękopisie *q* występuje niejednokrotnie na oznaczenie *u* (zob. wstęp), a postać *obludny* w XV w. jest potwierdzona wieloma przykładami (por. Sstp), taką lekcję uważam za prawdopodobniejszą.

dit dicens: Credis tu, quod tecum / pacem habere vellem?
Malle, quod me vivo sepellirent, / quam tecum habere
pecem *nyszly snyq myecz pokoy*. Statim subita morte obiit, /
et hostia fracta gutture *przesgardlo* exivit et remansit / in
aere... Et illam in foveam / extra cimenterum *narostanyach*...
proiecerunt. Notate hoc bene discordantis *nyesgodlyve*,
sicut isti evenit!

niżli z nią mieć pok
przez gardło
na rozstaniach
niezgodliwe

136v Sicut enim superbia est ra/dix omnium malorum mor-
tisque fomentum *zakał*

zakał
nie
podnosiłby się
poszli

Si enim / attendamus materiam, ex qua sumus *nye-
podnosylbysya*, videbimus eam multum / vilem et mise-
rabilem, eo quod materia, ex qua sumus *possly*, non / est
alia, quam pulvis et cinis

Unde sancta mater ecclesia hodie nobis proponit *na-
pamyacz przywodzy* cum dicit: Memento homo

na
pamięć przywodzi
iżby się poruszył

Per hec verba ad/movetur *isz by sya porvsyl* quilibet
homo ad memoriam mortis sue, / per quam redigetur
obroczyysya in cineres

obroci się
przez Johela proroka

137r Ideo dicit dominus przez Johela proroka²⁶⁷ Iohelis
scripto²⁶⁸

140r Omnes Xpiani debent ieiunare / incipientes ab hac die
usque ad pascam, ex/cepto sex dominicis. Qui sunt do-
stateczny *asvlascza isti tenentur ieiunare*, qui valde /
nyeppraczyvą, et sic erunt quadraginta dies ieiunales /

dostateczni
a zwłaszcza
nie pracują

Feria quarta Xps fuit venditus ad mortem, / ad innuen-
dum *atokv vkaszanyv*, quod per penitenciam emimus
*dostapy*²⁶⁹ Xpm et regnum eius

a to ku ukazaniu
dostąpi<my>
niechaj się stanie
da li bog

Gen I: Fiat *nyechay sya stanye* lux²⁷⁰. Et / facta est
lux. Sic per penitenciam nos *dalybog* pervenimus ad /
lucem eternam

140v [...] vestem szdrzvcyla, id est peccata²⁷¹

zdrzuciła

Cum ieiunatis, nolite fieri sicut ipocrite tristes, / qui
exterminant *vysszvsszayv*²⁷² *sgynaczayv* suas facies, ut
appareant hominibus / ieiunantes²⁷³

wysuszają zjinaczają

Faciem tuam lava, ne videaris ho/minibus ieiunans
*poszczączy*²⁷⁴

poszczączy

²⁶⁷ Pierwsze litery *ro* zapisane skrótem.

²⁶⁸ Zapis na prawym marginesie.

²⁶⁹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *dostapy<my>*.

²⁷⁰ Gen 1,3.

²⁷¹ Zapis na górnym marginesie, początek zatarty, nieczytelny.

²⁷² Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *vysszusszayv*.

²⁷³ Mat 6,16.

²⁷⁴ Mat 6,18.

Nolite thezaurisare the/zauros in terra..., thezaurisate
ale / vobis thezauros in celo, ubi nec erugo, nec / tinea
demolitur *nyeskasy*²⁷⁵

ale
nie skazi

141r Primo dico, quod debemus citto ad dominum con-
verti / propter dei multiplicem *rosmagitego* vocacionem.
Vocat autem / deus peccatorem de statu malo ad statum /
bonum diversis modis. Vocat autem per districti // iudici
timorem *przesz boyasnya czyaskyego sządv* sibi inspirando
davayvez, quia *atho* / veniet in die iudici in sede maiestatis
sue / et ipsum peccatorem iudicare ad eternam penam

rozmajitego

przez bojaźnią cięż-
kiego sądu dawając
a to

Cum veniret filius hominis / in sede maiestatis sue,...
/ peccatoribus apparebit szrogy ocrutny, sed iustis / ap-
parebit pulcer, letus

srogi okrutny

Clama, ne cesses, quasi tuba *trąbą* / exalta vocem
tuam!²⁷⁶

trąba

Predicacio comparatur tube, quia / tuba est terribilis
in preliis et consolativa *vyesyola* / in nupciis... Et quando
predicatur de eterno gaudio, / tunc homines habent magnam
leticiam *radosz* ad audiendum

wiesioła

radość
ku ukazaniu

141v Ad innuendum kv *vkaszanyv*²⁷⁷
Tunc / angelus domini... stetit supra mare habens
lapidem / molarem *zarnovy* in scapulis suis

żarnowy

Jeronimus dicit: Vera penitentia / est secundus bap-
tismus, quia sicut homo renovatur / a peccato in baptismo,
ita per penitentiam. Cristus *ale* / a nativitate sua usque
ad passionem *domaky* duram / penitentiam fecit

ale
do męki
niepewnego

Unde Bernardus: Nihil cercius *nyepevnego nisi* mor/te
et nihil incercius hora mortis

142r Nescimus, quando mors veniat *nas zaydzye*

nas zajdzie

Ut habemus / exemplum de filio prodigo *ktory byl*
marnostrawcza Lucis XV

ktory był
marnostrawcą

Pater, da mihi meam porcionem, que / michi contingit
*czaszcz gymyenyia kthora namya padła*²⁷⁸. Pater sibi dedit
porcionem, ille reci/piens consumsit eam inutiliter *nyepo-
czesnye*, vivendo luxuriose *rospustnye*, / et venit in tantam
inopiam, quod cupiebat saturari / de siliquis *slodzyn*,
quas porci comedebant²⁷⁹... At ille ait intra se: Con-
vertam / me ad patrem meum, ut me recipiat tamquam

część jimienia ktora na
mię padła nie-
pocześnie rozpustnie
słodzin

²⁷⁵ Mat 6,20.

²⁷⁶ Is 58,1.

²⁷⁷ Zapis na dolnym marginesie odnosi się do tekstu na k. 140r.

²⁷⁸ Litery *dla* poprawiane, wpisane na innych, nie dających się odczytać.

²⁷⁹ Luc 15,12-6.

unum / ex mercenariis *slug*²⁸⁰. Et pater fecit quatuor *dobroc* filio suo: / Primo statim obviavit *zabye*²⁸¹ sibi, secundo honorabiliter *poczesnye* suscepit, / tercio vestimenta pristina restituit, quarto / anulo aureo eum ornavit *daroval*. Ita moraliter *przykladnye* filius / prodigus est peccator consumens patrimonium suum gratie / et vite eterne in peccatis

sług
dobroć zabię<żał>
pocześnie
darował
przykładnie

Ait²⁸² intra se: Con/vertam me ad patrem meum celestem... Tunc pater celestis quatuor *laska* // ei fecit. Primo obviavit *zabyesal* ei et recepit eum in gratiam / suam. Secundo honorabiliter *poczlyvye* eum accepit

łaskę
zabięzał
poczliwie
wiekuistym
zbawieniem
krogulec

Isa LXI: Induit me dominus vestimento salutis *vyekuystym sbavyenim*²⁸³

Ideo de/bemus converti ad dominum sicut nisis *krogulec* ad manum domini / sui

Isa XLVIII: Revertere ad me / quelibet anima, quia ego redemi te nasvyaczą / maką²⁸⁴. Ideo dominus Ihus Xpus, qui tempore / est asper szrogy *takym rospust*²⁸⁵ (*aduc nyepowstaly de peccatis*)²⁸⁶ propter peccata nostra et / per rigorem *przes okruthnosc* iusticie sue, si modo... / ungatur devotis orationibus, ipse fit suavis / et mollis, et ipso oleo ipse vlt ungi, quia multum sibi placet *przygyemnyema modlytva*

naświęcą męką
srogi takim rozpust-
<nym> nie powstali
przez okrutność

Iste David fuit minus *podleysy* ex fratribus²⁸⁷

Res/pice Mariam Magdalenam, de qua dicitur *mylosocyvy pan*: Accessit ad / eum mulier

przyjemnie
ma modlitwę
podlejszy
miłościwy
pan

Figura ta przesła in antiqua lege, I Regum XVI capitulo: Tulit cornu olei wrok et / unxit David... in regem²⁸⁸. Spiritualiter sic Xc penitentem oleo leticie *vyesyoly m unget* / in regno dei²⁸⁹

ta przeszła
w rog
wiesiołym

Eciam alium opus est, // in quo isto tempore debemus occupari *obyrazc*, est confessio / sacramentalis

obirać <się>

Facies est modo lavanda per confessionem sacra/mentalem, ut cognoscatur *posnany* a deo

poznani

²⁸⁰ Luc 15,19.

²⁸¹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *zabye<żał>*.

²⁸² Sc. peccator.

²⁸³ Końcowe litery *nim* złane w jedną prostą niemal kreskę. Is 61,10.

²⁸⁴ Is 44,22.

²⁸⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *rospust<nym>*.

²⁸⁶ Zapis na marginesie bocznym.

²⁸⁷ Zapis na dolnym marginesie.

²⁸⁸ Por. I Reg 16,1.

²⁸⁹ Cały ten fragment zapisany na dolnym marginesie.

	Levi / XIII: Postquam fuerunt mundati, laverunt vestimenta / sua et ingrediebantur castra <i>wnamyothy</i> ²⁹⁰ . Spiritualiter sic / nos debemus lavari..., ut possumus ingredi castrum <i>vnamyot</i> celi	w namioty w namiot
	Tezaurisate vobis thesauros in celo, ubi / nec erugo <i>rdza</i> , nec tinea <i>mol</i> demolitur ²⁹¹	rdza mol
144r	Percussit Moyses petram bis et egressae sunt aquae / largissime <i>opythe</i> ... Per petram significatur / caro Xpi... // Hec petra percussa fuit bis in flagellatione <i>byczovany</i> et crucifixione <i>yvkrzysovany</i> , et egressus est thesaurus aquae vive, id est / thesaurus preciosi sanguinis Ihu Xi <i>Iesusa mylego</i> ita largissime <i>opyczye</i> , quod / per omnes partes <i>czlonkow</i> corporis emanavit, quando Xc nos liberavit <i>dla nassego sba</i> ²⁹²	opite biczowanim i ukrzyżowanim Jesusza miłego opicie członkow dla naszego zba(wienia)
	Misertus dei filius venit in hunc / mundum et latus suum lancea aperiri faciens de corde <i>a tako</i> / suo thesaurum protulit <i>ostatek krwy</i> <i>ktora sya tam byla zachovala</i> , quo hominem redemit. Quod cum / sancti patres in limbo <i>votclanyey</i> intellexissent, vehementer gavis / sunt	a tako ostatek krwi ktora się tam była zachowała w otkłanianj
144v	Preparemus nobis <i>soby</i> thesauros bonorum operum Rex... ordinavit aliquos homines, qui accipiunt <i>boletum</i> / vel <i>passagium gleyth</i> a transeuntibus, ut possint <i>viam tutam</i> / a latronibus facere	sobie glejt
	Ordinavit ²⁹³ in hoc mundo pauperes, / qui ex parte [<i>sthrony</i>] <i>szczascy</i> illius colligere debent <i>passagium dany</i> [<i>czlo</i>] / per elemosinam	[[strony]] z części dań [[cło]]
	Dany albo <i>czlo</i> <i>passagium</i> ²⁹⁴	dań albo cło
	In naturalibus <i>przyrodzonych rzeczach</i> ²⁹⁵	<w> przyrodzonych rzeczach
145r	Nonne et ethnici <i>otszczepyency</i> hoc faciunt? Estote ergo perfecti <i>doskonaly</i> / sicut et pater vester celestis perfectus est. Attendite <i>vystrzegayczye sya</i> / ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ²⁹⁶	otszczepieńcy doskonali wystrzegajcie się
146r	Inde videmus in naturalibus <i>przyrodzonych rzeczach</i> , quando aliqui <i>mercato/res kupczy</i> existentes in aliena patria, ubi <i>pecuniam</i> / non possunt secum ducere et por-	<w> przyrodzonych rzeczach kupcy

²⁹⁰ Por. Lev 14,8.

²⁹¹ Mat 6,20.

²⁹² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *sba(wienia)*.

²⁹³ Sc. Christus.

²⁹⁴ Zapis na dolnym marginesie, odnosi się do tekstu powyżej.

²⁹⁵ Zapis na dolnym marginesie, odnosi się do tekstu na k. 146r.

²⁹⁶ Mat 5,47–8 i 6,1.

146v tare, querunt // campsores et dant illis, ut recipiant in patria / sua *do gych*

Querunt kupczow *sznamyenytych*, qui scirent bene viam dogych oyczysny ysby mogly vycz slodzye-yew²⁹⁷

Tobias... dedit cuidam viro iusto decem talen/ta et concessit ei sine omni usura *lychvy*, et accepit ab / eo signum. Tempore vero necessitatis misit filium / suum cum signo, qui reportavit omnem pecuniam... et angelico ducatu *angyelszkym szdrzadzenym* reversus / est ad patriam

Si vis esse bonus mercator *zapharzem*, des, quod non / potes tecum ferre

147r Solve colligacio/nes colli tui *rosvyasz cyaskoscy tvoych grzechow*

Item *przesto* ieiunium debet esse cum bona / intencione, ne fiat ad laudem humanam... Quando *ale gdy* igitur non fit ad laudem humanam, / tunc ira dei placatur..., / ut patet in illa *o onym* civitate Niniven, qui offendebant / suum creatorem suis peccatis. Propterea eam dominus voluit / subvertere *szgladzyez*

Niniven subvertetur *przepadnyesya*

Ni/niven subvertetur *przepadnyesya*

147v Precepit²⁹⁸ omni populo suo ieiunare, et iumenta et boves / ieiunabant, quia non pascebantur, sed in stabulum *wchle*²⁹⁹ reserva/bantur, et pueri in cunabulis *w kole*³⁰⁰, et sic clamor puerorum / et iumentorum, quibus subtraherentur *rex zakazal davacz* cibaria, venit / ad dominum omnipotentem, et misertus est eis propter ieiunium. / Ita et nos, si puro corde ieiunamus, ... miserebitur dominus noster... et deponit [*aslosy*] *yprzemyeny* iram / in misericordiam

148r Regina austri *od zachady sloncz*a surget in iudicio³⁰¹

148v Ista verba terribilia *przykre ocrutne* sunt / hys, qui... penitenciam agere nolunt

Omnis peccator in penitencia duplicem gemitum *placz* habere / debet

149r O quilibet peccator, / si attenderis, quod per peccatum

do jich

kupcow znamienitych
do jich ojczyzny izby
mogli ujć zlodziejew

lichwy

anjelskim zdrzadzenim
szafarzem

rozwiąż ciężkości two-
jich grzechow

przesto
alę gdy

o onym

zglądzić
przepadnie się
przepadnie się

w chłę<wie> w kole<b-
kach>
zakazał dawać

[a złoży] i przemieni

od zachodu słońca
przykre okrutne

plącz

²⁹⁷ Tekst na górnym marginesie, odnosi się do tekstu kazania, por. wyżej tekst z końca k. 146r. i początku 146v.

²⁹⁸ Sc. rex Niniven.

²⁹⁹ Wyras nie dokończony, należy uzupełnić na *wchle<wie>*.

³⁰⁰ Wyras nie dokończony, należy uzupełnić na *w kole<bkach>*.

³⁰¹ Mat 12,42 albo Luc 11,31.

perdidisti! Perdidisti *a tolvs to straczyl* / amiciciam tocius
sancte Trinitatis,... incurristi / laqueos *sydla dyaboli* fortis-
simos

Si hoc sepiissime cogitares, ista / beneficia, debuisses
tedy mamy dolere pro peccatis

Vere penitens non est, / qui confitendi votum *dobrego*
vmyslŷ non habet. Ergo quilibet peccator / audi, si toto
svpelnym corde doleres de peccatis

149v Et propterea *ono tesz mamy dovot* dixit dominus leproso:
Vade /

Ymo *a mnymo to*³⁰² si non vis confiteri sacerdoti,
toti mundo re/velabuntur peccata tua

Sic stulti sunt omnes, qui veniunt ad confessionem et /
ocultant peccata, vel ita obscure *albo obchodzy sdaleka*
vel ita curiose / dicendo, quod sacerdos non potest scire,
quid intendat. Non / potest medicus wlnurato sufficienter
dostatecznye consulere, nisi wlnus / viderat

150r Si adhuc du/bitas, respice Mariam Magdalenam, Pe-
trum, Paulum, latronem Longinum *o ryczerzw*

Bernardus: O homo, securum habes accessum ad deum...
Certe nulla potest ibi esse homini / repulsio *oddalenye a re-*
gnum celorum

150v Nunquam minus habemus ad penitentiam / tempus
agendi quam latro, qui in ultimo puncto // naskonanyv
svego zyvota penituit... Sed heu, / multi sunt in hoc
mundo, qui nolunt penitere pro suis peccatis, / ... sed in
deliciis huius mundi seipsos ex/cecant *oslepya*³⁰³. Et ergo,
fratres carissimi, non debemus corpori / nostro dissolu-
cionem *rospuszczenya* dare, sed macerari *vmuertvyacz*
ieiuniis

Idcirco dominus noster Ihus Xc / condempnat in pre-
senti ewangelio omnes indurantes *zatvardzyaly in peccatis*
rospustny

Quere feria quarta post invocationem in hoc libro et
ibi fiat / *ono mamy* in antiqua lege, et hoc factum est
ante / diluvium *przet potopem* aque. Quia fuerunt homines
valde *rospustny*, misit / deus omnipotens unum homi-
nem ad reformandum mundi

Centum annum illam archam korap, id est cistam
dei fabricavit³⁰⁴. / Et tanta erat malicia peccatorum.../

atoliŝ to straciŝ
siďla

tedy mamy
dobrego
umysłu
zupełnym
ono też mamy dowod

a m[n]imo to

albo obchodzi z daleka

dostatecznie

o rycerzu

oddalenie

na skonaniu
swego żywota

oślepia⟨ją się⟩

rozpuszczenia umiert-
wiać

zatwardziali
rozpustni

ono mamy
przed potopem
rozpustni

korab

³⁰² Tak rkps.

³⁰³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *oslepya⟨ją się⟩*.

³⁰⁴ Sc. Noe.

quod infra *przesono* centum annos non convertit nisi sep- przez ono
tem personas

151r Circa templum erat piscina, in qua lava/bantur hostie
offyari

ofiary

154r Quicumque homo accedit ad suum dominum / cum
inclinacione *svclonyenym* capitis ante conspectum eius

z uklonieniem

Domine deus, / ... ne despicias *nyeopuscay* partem
tuam, / quam redemisti tibi ex Egipto. Et sic nos petere /
debemus, ut dominus assistat nobis ne erremus a via /
patrie *oyczynny nyebye*³⁰⁵. Sed via ducens ad patriam
yestczy trudna, scilicet Ierusalem, / ... est tribulacio et
passio

nie opuszczaj

ojczyzny niebie<skiej>
jest ci trudna

In illo tempore ascendens Ihus Ierosolimam *que fuit*
caput glovne tocius Iudee, / assumsit duodecim discipulos
suos³⁰⁶

głowne

154v Ecce ascendimus *przysly* Ierosolimam, et filius ho-
minis / tradetur principibus sacerdotum... et condemp-
nabuntur *osqdzq* / eum morte, et tradent eum gentibus ad
illudendum *nagygra*³⁰⁷

przyszli

osqdzq
na jigrę

Dic *vczyn*, ut sedeant / hi duo filii mei *qui fuerunt ami-
cales czyoczany fratres Xpo*³⁰⁸, unus a dexteram tuam et
alius / ad sinistram in regno tuo *wczesnym krolestvye*³⁰⁹

uczyn

cioczani

wczesnym krolestwie

Audientes *apostoli* / decem indignati sunt *nyeyako*
*szobyte sthyszkovaly myrszaczka*³¹⁰ de duobus fratribus³¹¹

niejako

sobie styskowali mir-
ziączkę

Scitis, quia principi/pes gencium *pogansczy* dominantur
eorum *nadnymy gym*... Non ita erit inter / vos, sed quicun-
que inter vos voluerit maior fieri *scilicet in dignitate voluit*
roskassovac, / sit vester minister³¹²

pogańszczy

nad nimi jim

rozkazować

Videns / Ihus, quod fuit inter eos rostyryk,... dixit
Petro... Dedit eis *podobyenstvo*³¹³

rozyryk

podobieństwo

155r Sicut filius hominis non / venit ministrari, sed... dare
animam suam / in redempcionem pro multis *humani ge-
neris czlovyeczego rodzayv*

człowieczego rodzaju

Postquam peccavit cum Bersabee per luxuriam, demum /
occidit Uriam, virum eius, quia unum peccatum trahit

³⁰⁵ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *nyebye<skiej>*.

³⁰⁶ Mat 20,17.

³⁰⁷ Mat 20,18-9.

³⁰⁸ Zapis na marginesie.

³⁰⁹ Mat 20,21.

³¹⁰ Wyraz *myrszaczka* napisany jest nad *nyeyako*.

³¹¹ Mat 20,24.

³¹² Mat 20,25-6.

³¹³ Cały ten fragment napisany na dolnym marginesie.

	ad / aliud peccatum. Quid factum est westchnął yest ad deum / omnipotentem załayvysz ³¹⁴ pro illis peccatis, quia adulterium comi/sit, homicida mazoboyczv factus est. Vcyekl sya yest ad misericordiam dei / et dixit: Mi- serere mei deus secundum magnam misericordiam / tuam yysz mya lava ab iniquitate mea ³¹⁵	westchnął jest żałują[s]c mężobojcą uciekł się jest
	Ecce magna misericordia Xi mylosyvego	już mię miłościwego skończenie miłościwego pana
155v	Determinacionem skonczyeny ait ad apostolos: Hu- miliamini sub potenti manu mylosyvego pana, ut / nos exaltet in regno celorum I Petri V ³¹⁶	miłościwego pana
157r	Omnes / nos manifestari oportet ante tribunali przet- sądem Xpi	przed sądem
165r	Propterea et nos sustinimus rosmayte / dolores ³¹⁷	rozmajite
165v	Consuetudo pospolyczye est, homines volentes / ire ad magnum dosnamyenytego dominum secum in mensa sedere, ornant tedy sya przypravyayq / et lavant se, ne videantur aliqua skaradosz albo macqly in eis, que offen/dant oculos domini	pospolicie do znamienitego tedy się przyprawiają szkaradość albo makuły
	Cessate perverse agere, / discite stroycze pokąta bona opera facere	strojcie pokutę
	Vade ad natatoria dostaphką dokapyelnyka Syloe ³¹⁸	do stawka a. stawku do kapielnika
	Iste stavek fuit pot gorą ³¹⁹ Syon, ubi de illo monte cyeklo yrzodlo ³²⁰ ad illum stagnum / a tamo plocano oves, potim ³²¹ ye offerebantur in templo Salomon- wym ³²²	stawek pod gorą ciekło jrzodło a tamo płokano potym je Salo- monowym
166r	Xps faciebat miracula czvda	cuda
	Vade et lava te in nata/torio dorybnyka dokapyelnyka dosthaphką Siloe, quod interpretatur missus que aqua interpretatur spvszczona de monte Syon ³²³	do rybnika do kapiel- nika do stawka a. staw- ku spuszczona
	Et hoc ideo cum Manasses, rex Ierusalem, iuxta stawką Syloe dum maczyl Ysayam / prophetam, demum fecit	stawka a. stawku męczył

³¹⁴ Tak rkps, należy poprawić na załayv[s]cz.

³¹⁵ Historia o Dawidzie i Bersabe jest oparta na II Reg 11 i 12.

³¹⁶ I Petr 5,6. Cała ta strona jest nie zapisana, tylko na dolnym marginesie te dwa wiersze drobnym pismem.

³¹⁷ Cała ta strona jest pusta, tylko na dolnym marginesie, drobnym pismem napisana jest jakaś przypowieść o Adamie i Ewie oraz powyższa zapiska.

³¹⁸ Jo 9,11.

³¹⁹ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 378, czyta pot gora.

³²⁰ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 378, czyta yrzodlo. Uzasadnienie lekcji yrzodlo zob. wstęp

³²¹ Litera m zapisana skrótem.

³²² Cały ten tekst napisany jest na dolnym marginesie, drobnym pismem, i stanowi komentarz

do tekstu głównego powyżej.

³²³ Jo 9, 7.

	eum piłą lignea pr medium przetrzeci. gdysz sya tesz illē rex / vpraczoval vonym tarcyv, petyt aquam, ut daretur sibi bibere. Dum non fuit / aqua in illo stagno vyszchła naten czasz, per oracionem Ysaye prophete misit dominus / sibi aquam de illo monte Syon in os eius [...] / a tako opywsysya yszdechł. Ob hanc aque missionem Syloe interpretatur missus ³²⁴	piłą przetrzeć gdyż si też upracował w onym tarciu wyszchła natenczas
	<i>stemv slą robota</i> ³²⁵ <i>placza</i> ³²⁶	a tako opiwszy się i zdechł złemu złą robotę płac
166v	Non poterunt eum agnoscere, quia quando / visum recepit, mutatus est in facie sgnacyi ³²⁷ Nonne <i>yzaly</i> hic est, qui sedebat et / mendicabat? ³²⁸ Amiranda fuit ceci constancia stalosc, / quia coram phariseis / [...] confitebatur Xpm ³²⁹ Scisma <i>rostyrk</i> erat inter eos ³³⁰	zjinaczył <się> izali stałość roztyrk
167r	Nos nescimus, ipsum interrogate, habet eta/tem ipse de se loquatur <i>odpovyada</i> . Et conspiraverant <i>spikaly</i> / Iudei ³³¹ Dixerunt ergo / illi: Quid fecit tibi <i>czo stobą czynil</i> <i>Xpus</i> , quomodo apperuit oculos tuos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis, quid / iterum wltis <i>poimnye</i> audire? ³³²	odpowiada spikali co z tobą czynił po mnie
167v	Nos autem Moysi <i>moysessey</i> discipuli sumus ³³³ Scimus autem, / quia peccatores deus non exaudit, sed quis dei cultor <i>chvalcza</i> / est,... hunc exaudit Dixerunt / ei: In peccatis natus es... / et eiecerunt eum foras sbosnycze ³³⁴	Mojżeszewi chwalca z bożnice
168r	Iacob / servivit septem annis Laban pro Rachel... in estu <i>wgorączoscy</i> et frigore... et videbantur / ei dies pauci <i>krotke</i> pre amore ³³⁵ Iacob accepit Liam uxorem suam, / que habuit oculos limpidos cyekące ³³⁶	w gorącości krotkie ciekące

³²⁴ Cała historia o królu Manasesie jest napisana drobnym pismem na dolnym marginesie. Tekst w [...] nieczytelny (około 6 wyrazów).

³²⁵ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 384, czyta *robotą*.

³²⁶ Wyrazy te są napisane pod *opywsysya yszdechł*.

³²⁷ Zapis na górnym marginesie, komentarz do tekstu poniżej.

³²⁸ Jo 9,8.

³²⁹ Komentarz do tekstu głównego na bocznym marginesie. Wyrazy w [...] nieczytelne.

³³⁰ Jo 9,16.

³³¹ Jo 9,21–2.

³³² Jo 9,26–7.

³³³ Jo 9,28.

³³⁴ Jo 9,34.

³³⁵ Gen 29,20.

³³⁶ Por. Gen 29,17.

In qua vita homo sepius excecatur per occupationem terrenam *przes czesne praczo*³³⁷

Venit *vyssetll*³³⁸ obviam ei dominus³³⁹

168v Si in *cu/ris wpraczy secularibus* homo distrahitur *bywa odcyagnyo*³⁴⁰ a laude dei *per avariciam, quia semper cogitat o czesnym*³⁴¹ *gymyen*³⁴² a *onyebyeskych rebus non cogitat, quod non potest oculos / mentis ad deum dirigere per contemplacionem, sed tamen homo / potest curari ab hac cecitate per consideracionem *przes rosmysle**³⁴³ mortis

Dominus... *linivit oculos ceci nati et continuo / lumen wsrok* *recepit*³⁴⁴

169r Qui / cum noluit mittere, *ipsi*³⁴⁵ volentes *dobycz hostium / domus excecati sunt*

Quia *carnis delectacio czelesne lubovanye mentem / ... obscurat*

Samson / *dormiens in sinu meretricis oculis hoc est nyebyeskyey svyatloscy* fuit privatus

169v Samson / *dilexit Dalidam, ... et captus y vyat*³⁴⁶ *myloscyą czelesną ambos obye oculos perdidit*³⁴⁷. // Ita homo luxuriosus excecatur captus a dyabolo, nam / perdidit oculum dextrum, cum quo debet celestia *desi/derare ma rosmyslacz*, perdidit sinistrum, cum quo debet eternas *pe/nas considerare. Ideo multi sunt ceci in sancta eclesia svyatim*³⁴⁸ *sborv krzescyanskym*

Quid tibi vis, *faciam id est quid affectas nyeodmavameczy meam gratiam*

Idcirco ad *illuminandum peccatorem necesse sunt potrzebysne szą nam* *predicte / svyate obyczaye a Xpo servate*

170r *Conversus Ihs respexit Petrum et recorda/tus est a tako rospamyatal* Petrus *verbi domini*³⁴⁹

przez czesne *praco-
<wanie>*
wyszedł
w pracy bywa
odciągnio<ny>
o czesnym *jimien<iu>*
a o niebieskich

przez rozmyśle<nie>

wzrok
dobyć

cielesne *lubowanie*

niebieskiej *świątłości*
i ujęt *miłością*
cielesną *obie*

ma
rozmyślać

świętym *zboru krze-
ścijańskim*
nie *odmawiam* ci

potrzebne są nam
święte obyczaje
a *tako*
rozpamiętał

³³⁷ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *praczo<wanie>*.

³³⁸ Tak rkps.

³³⁹ Zapis na dolnym marginesie.

³⁴⁰ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *odcyagnyo<ny>*.

³⁴¹ Wyraz wpisany na innym, nie dającym się odczytać.

³⁴² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *gymyen<iu>*.

³⁴³ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *rosmysle<nie>*.

³⁴⁴ Por. Jo 9,6–7.

³⁴⁵ Sc. Sodomitae.

³⁴⁶ Wyrazy *y vyat* napisane pod *captus*.

³⁴⁷ Por. Jud 16,4–21.

³⁴⁸ Litera *m* napisana skrótem.

³⁴⁹ Luc 22,61.

172r Ma/ter beata ex compassione *zutoscy* materna flevit
Quantus dolor / wlnerabat cor hominis *matris* ex pas-
sione unici filii, quem / tam crasnye aluit

z lutości
kraśnie
łkanie przykryło m
pełniło
ustały
naruszyły się od bo
leści strutniało
radniej ci
bych była radniej
sromotną

O quantus luctus *lkanye* / occupavit *przicrilo* napel-
nylo cor virgineum! Et potuit dicere / beata virgo, Thre-
norum II°: Defecerunt vstaly oculi mei / pre lacrimis,
concussa sunt narusylysy a odbolescy / omnia viscera
mea, efusum est struthnyalo³⁵⁰ genu meum / super
mortem filii mei³⁵¹. Ymo desiderabat mori / pro eo dicens:
Quis mihi det, fili mi, ut moriar pro te, / radnyeyczy
bych byla, quasi dicit: Libencius *radnyeyczy* mortua
fuissem, / quam hanc ignominiosam *sromothną* mortem
filii mei vidissem. // Proiciamus ergo nos peccatores a nobis
cor lapideum et assumamus / cor carneum skrusone

skruszone
miejcie
rzewliwe sierca wa
z lutości jęgo ma
niewinęj
osięgnąć

172v Unde amonemur per Ieremiam capitulo V^o: Scindite /
peccatores corda vestra per compunctionem *myeyczye*
rzewlyve syercza wasze slutoscy et matris piissime *yego*
*maky*³⁵² *nyevyney* memoriam³⁵³

173v Videns Iudas, quod non posset consequi osyagnacz
de/cimam partem, quam furari consueverat

174r Congregati sunt principes sacerdotum ad pon/tificem
Caypham... / et contractaverunt *pospolu gadaly* sza de
morte Xpi

osięgnąć
pospolu gadali się

174v Quid mihi wltis dare et ego vobis eum tradam, // et dabo
eum in manus vestras oculte et sine strepitu / przeschelstv
luda. Iudei... promiserunt ei pecuniam dare, triginta
denarios / [et quilibet illorum valebat decem obolos usu-
ales / *pospolithych*]³⁵⁴

przez chelstu
luda
[[pospolitych]]
włosnego

O stulte et cece Iuda,... patrem / tuum proprium vlos-
nego occidisti et matrem tuam / germanam stuprasti
sgvalczylesz

zgwalciles
poświęcać

175r Dedit eis³⁵⁵ potestatem confitendi *posvyaczacz* hoc
venerabile sacramentum

175v Surgite, / eamus in obviam eis *naprzeczykogym*³⁵⁶
Ego vos precedam *yacz poyda prze[...]*³⁵⁷

poświęcać
naprzeci(w)ko jim
jać pojde prze<...

³⁵⁰ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *struthnyalo* (*struch*-?).

³⁵¹ Thren 2,11.

³⁵² Tak rkps, należy uzupełnić na *ma<t>ky*.

³⁵³ Jest to przeróbka Joela 2,13, a nie Jeremiasza.

³⁵⁴ Por. Mat 26,15.

³⁵⁵ Sc. Jesus apostolis.

³⁵⁶ Tak rkps, należy uzupełnić na *naprzeczy<w>kogym*.

³⁵⁷ Około 5 liter nieczytelnych. Może trzeba uzupełnić na *prze<d wami>?*

76r	Ut ergo dixit: Ego sum, abierunt retrorsum <i>padly</i> [[wsa]] <i>vsnak potrzykroc</i> et ceciderunt in / terram ³⁵⁸	padli [[wsa]] wznak po trzy- kroć
	Tenuerunt / eum ³⁵⁹ indebite <i>nyelutoscyvye...</i> , manus eius ligaverunt et funo misso in collum ita / crudeliter mordovaly <i>traxerunt</i> , quod si homo fuisset purus, statim / fuisset extinctus spoczynął. Et sic ipsum trahentes spak <i>retro</i> / proiecerunt eum super quendam lapidem	nielutościwie mordowali spoczynął spak
	Ad capiendum Ihm erant in medio Iudeorum ducenti armati, quatuor milia sagitarianorum / cum facibus et laternis ducenti cum funibus et aliis attineniis <i>sprzyprawamy</i> fuerunt / XXX ³⁶⁰	z przyprawami
76v	Ad hanc / vocem Xpi mittem et humilem non mol- liuntur <i>nyevmya/kczeny</i> , sed magis ira accensi irruerunt in eum <i>ganye/bnye</i> et quasi latronem percusserunt. Cristus ad eos ait: / Quid vobis mali feci, quod me sic male laceratis <i>sye/paczye targaczye?</i>	nie umiękczeni ganiebnie siepacie targacie
	A torrente usque ad civitatem / soli incendentes via plana <i>glathka</i> , ipsum vero / extra viam... traxerunt	gładką
77r	Statim post / negacionem Petri gallus cantavit, sed ipse non advertit / <i>nyebaczył</i> propter tumultum hominum	nie baczył
78r	Ita crudelissime eum percu/ciebant, alii palmas <i>dlonyamy</i> in faciem eius dabant,... et sic graviter / percussus fuit, quod tota facies eius fuit livida <i>szynyalo</i> / ... Hys peractis <i>gdys sya iusz tho stalo</i> / principes sacerdotum... ad sua cu/bicula... iverunt	dłoniami zsiniało gdyż się już to stało
78v	Non licet eos ³⁶¹ nobis mittere in carbanam / <i>wszgarb</i> ³⁶² cum aliis pecuniis, quia precium sanguinis <i>glowne pyenyvdze</i> est ³⁶³	w skarb główne pieniądze
	Sciebat enim Pilatus, quod propter / invidiam tradidis- sent eum et ergo libenter <i>radnyey</i> / voluit dimittere illum, quia fuit innocens	radniej
79r	Censum ac tribu/ta pobory ³⁶⁴ Cesari solvere non fecit ³⁶⁵	pobory
	Ego illum nolo iudicare, quia iu/dicium non est meum	

³⁵⁸ Jo 18,6.

³⁵⁹ Sc. Christum.

³⁶⁰ Tekst powyższy jest napisany na dolnym marginesie, stanowi komentarz do tekstu głównego powyżej.

³⁶¹ Sc. denarios.

³⁶² Tak rkps.

³⁶³ Mat 27,6.

³⁶⁴ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 380, czyta *poboru*.

³⁶⁵ Por. Luc 23,2.

	Pilatus... noluit eum iudicare, ne offenderet Herodem,	nie zależy
79v	de / cuius districtu sbythv ³⁶⁶ erat	z <g>bitu
	Ce/perunt Ihm diversis diffamacionibus diffamare <i>po-</i> <i>razamy</i> ³⁶⁷ <i>sromoczycz</i>	po<t>warzami sromocić
80r	Cum deponeretur corona de capite eius, ita sanguis pro/fluxit strumyenyem okrutnym	strumieniem okrutnym
	Dixit eis Pilatus:... Corripiam szkarzago et / dimittam illum ³⁶⁸ ... Vi/dens autem Pilatus, quia nihil proficeret nayego slova nyed/baly ³⁶⁹	skarzę go na jego słowa nie dbali
	Dederunt in manum / eius arundinem <i>trzczyzna</i>	trzcinę
80v	Eadem hora / duos latrones adiudicavit morte et dum	
81r	sentencia sunt la/ta <i>gdys sza iusz stalo skazanye</i> , iussit ³⁷⁰ buccinas resonare... et sic / Ihm fecit ducere a loco lico- strati... Exuerunt eum de purpura, que conglutinata / fuit <i>przynala</i> ³⁷¹ <i>przywrzala</i> wlneribus przyschnala	gdyż się już stało skaza- nie przy<l>nęła przywrzała przyschnęła
	Imposuerunt sibi crucem..., que fuit valde gravis, longitudo eius fuit / XV pedis stop excepto (<i>procz</i>) ligno transversali <i>przecznego</i> . Accipiens crucem / hinc inde cade- bat. Et sic illi Iudei pessimi nyelutosczy/vye eum suble- vabant, alii per crucem,... alii per cordam, / quam habuit in colo, angariantes przypadzayvcz, ut cicius / portaret crucem. Et videntes, quod iam non posset ambulare, / ... invenerunt quendam hominem paga/num Cireneum, no- mine Simonem,... hunc / angariaverunt <i>przypadzily</i> , ut iuaret sibi crucem portare ³⁷²	stop procz przecznego nielutościwie przypędzając przypędzili
81v	Et cum / venissent ad locum Calvarie ponentes crucem super terram / affixerunt eum gomphis tapymy <i>grossis</i>	tępymi
	Per ambos pedes clawm maiorem atapy confixe/runt	a tępy
82r	Alia tunica fuit / eius superstes sbyteczna, que cum eo crevit vyasyona, que / non potuit dividi	zbyteczna więziona
	Pater, qui es in celis, ignosce illis <i>nyemyey gym to zasle</i> , quia nesciunt, quid faciunt ³⁷³	nie mniej jim to za złe
82v	Unus ex eis accepta / spongia <i>gapka</i> implevit eam aceto ³⁷⁴	gębkę

³⁶⁶ Tak rkps, należy uzupełnić na *s<g>bythu*.

³⁶⁷ Tak rkps, należy uzupełnić na *po<t>farzamy*.

³⁶⁸ Luc 23,22.

³⁶⁹ Mat 27,24.

³⁷⁰ Sc. Pilatus.

³⁷¹ Tak rkps, należy uzupełnić na *przy<l>nala*.

³⁷² Mat 27,32.

³⁷³ Por. Luc 23,34.

³⁷⁴ Mat 27,48.

183r	Unus militum adveniens / affixit <i>wczysnal</i> lanceam in eius latus immaniter <i>nyelutoscyvye</i>	wcisnął nielutościwie wyznawał go
	Confitebatur eum <i>vysnavalgo</i> dicens: Vere filius / dei erat iste!	
	Vidit illos viros veni/entes de civitate cum scalis et aliis instrumentis <i>sprzypravamy</i>	z przyprawami
183v	Nam vidit ³⁷⁶ corpus / eius quasi leprosum, faciem con- cussam,... crines <i>laniatos</i> stargane, corpus totum sdra- pane <i>laniatum</i> , in sanguine / madefactum [vplo] vplv- sone ³⁷⁷ ,... et illos ploratus, quos fecit, nullus / potest explicare <i>vypysacz</i>	stargane zdrapane [vplo] upluszone wypisać
	Statim invol/uerunt eum ³⁷⁸ linteo mundo..., ligave- runt / linteis et cum aromatibus <i>sz mascyamy</i> , sicut mos fuit / Iudeorum ³⁷⁹	z maściami
	Cum autem intraverunt in civitatem, / beata virgo, ocurerunt undique virginés, domine et matrone / inspicientes in eam totam sanguine aspersam <i>scropyoną</i> / dicebant	skropioną
184r	Tunc beata virgo vertens se ad dominas... illis inclinato capite valedixit <i>dzyakovala</i> , / ille vero... recesserunt ab ea cum maxima // tristicia, dolentes eius molestiam <i>szmątk</i> kv	dziękowała smętku
	Respondit Ioseph: Iste sermo similis <est sermonis> Golie <i>poganyna</i> , / qui improperavit vivo deo. Ipsi irati reclinaverunt eum / in antro <i>wczvyrdzą</i> <i>moczną</i>	poganina w ćwirdzę mocną sitowie
184v	Iuncus <i>vlg. szythowe</i> ³⁸⁰	
186v	Et licet hec verba originaliter sunt dicta ad Ethiopissam, / amicam <i>myloszniczą</i> regis Salomonis	miłośnicę
	Videmus... consue/tudinem apud homines seculares, quando aliquis nobilis homo / moritur, tunc omnes amici in domum mortui conveniunt / et consanguinei, et non ta- men isti, sed etiam pauperes conveniunt / ad deplorandum mortem illius defuncti, ut sicut mos est / in Italia, Russia et aliis provinciis, et ille dies dicitur / <i>pvsty vyczor</i> in <i>wlgari Polonico</i>	pusty wieczor
187r	Dicit beatus Anselmus / in suis meditacionibus <i>rosz-</i> <i>myslanyv</i> : O quam mirabilis condicio censure <i>nye/rovne</i> <i>karanye</i> ! Excessit iniquus et punitur iustus	rozmyślaniu nierowne karanie

³⁷⁵ Luc 23,45.

³⁷⁶ Sc. virgo Maria.

³⁷⁷ Tak rkps, Brückner, o. c., s. 380, czyta *vplyszone*.

³⁷⁸ Sc. corpus Christi.

³⁷⁹ Jo 19,40.

³⁸⁰ Zapis na bocznym marginesie, bez związku z tekstem głównym.

Ieremias in / Lamentacionibus szaloblyym spyevanyv suis:
Defecerunt oculi mei pre lacrimis

Żaobliwym śpiewaniu

188v

O crux ave, spes unica, / velut in wlgari dicatis: Povy-
tay svyati krzyszv, gye/dyna nadzyeyo naza wten
dzyen vmaczenya pa/na naszego Ihu Xpa, po-
mosz dobrym spravyedly/voszcz Agrzeschnym day
laszka szvoya, Czyebye / navyszy boze wtroyczy
gyedyny wszelkne sthvo/rzenye wszyva, rączysz
nasz rzadzycz navyeky, ktho/rysz odkupyl nasz
nakrzyszv, panye Ihu Crisczye, / sthvorzyczyyel
nasz, amen³⁸¹

powitaj
święty krzyżu, jeden
nadziejo nasza w te
dzień umęczenia pan
naszego Ihu Xpa pomo
dobrym sprawiedliwoś
a grzesznym daj łask
swoję ciebie nawysz
boże w trojcy jeden
wszelkne stworzenie
wzywa raczy-ż nas rza
dzień na wieki który oc
kupił nas na krzyżu pa
nie Ihu Kryście stwo
rzycielu nasz, amen
umysłem

Credo, filii carissimi, / quod uno animo vmyslem
hic omnes convenistis, ut pas/sionem domini nostri...
defleatis. / Valde enim consentaneum est slusno, ex quo

ślusno

189r

Ad honorem igitur quinque wlnerum principalium
do/mini nostri Ihu Xpi passionem eius sanctissimam in
quinque parti/culas czaszcy dividam

części

189v

Nemo ausus est eum³⁸² // hospitare sub sententia
mortis potszzyą ypotgymyeny

pod szyją i pod jimienir
zepsowano

190r

Nulla ex hoc / venit utilitas szepsovano ex hac effu-
sione, et dicebant: / Potuit hoc ungentum venundari³⁸³

Sciens / autem Ihs mulierem esse turbatam propter
indignacionem (myrsyączka) apostolorum, / ait iillis³⁸⁴

mirziączkę
zacenił

191r

Videte, pro quali precio taxavit³⁸⁵ zaczenyl / eum,
cuius sanguinis³⁸⁶ una gutta preciosior est omni auro! /
Videte, quod Iudas iniquus pro modico precio thesaurum
tocius / mundi vendidit et filium dei sine taxa nyeczenyącz
tradidit. / ... O infelix mer/cator przekvpnyv³⁸⁷, qui

nie ceniać
przekupni

³⁸¹ Tekst powyższy wydał W. A. Maciejowski, zob. wstęp. Podaję różnice w odczytaniu (pierwszym miejscu lekcja Maciejowskiego): *nasa naza, umaczenya vmaczenya, szvoya szvoya, wsz kye wszelkne, sthvorzenye sthvorzenye, navyeki navyeky, Chrisczye Crisczye, sthvorzyczyyel sthvorczyely, Jesu Ihu, Christa Xpa.*

³⁸² Sc. Christum.

³⁸³ Por. Mat 26,8–9 i Marc 14,4–5.

³⁸⁴ Por. Mat 26,10 i Marc 14,6.

³⁸⁵ Rkps *taxavit.*

³⁸⁶ Rkps *sanguis.*

³⁸⁷ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 380, czyta *przekupnyv.*

191v	Constituerunt <i>namyenyly</i> ei triginta / denarios argenteos ³⁸⁸	namienili
192r	Ite in civitatem Ie/rusalem ad quendam donyekogo et dicite ei ³⁸⁹ Ille vobis ostendet cenaculum szyedzenye gran/de nimis ³⁹⁰	do niekogo siedzenie
192v	Sed Iudas negabat cum / iuramento dicens: Absit hoc a me, domina mea gospodza, ut / ego sum tam iniquus zapamyataly, quod dominum meum et ma/gistrum tradere debeam!	gospodza zapamiętały
193r	Qui intingit mecum / manum in parapside przystawka, hic me tradet ³⁹¹ Audientes hoc / apostoli mutuo se intuebantur slakly-sya dubitantes, de quo / diceret	przystawkę złękli się
193v	Dedit eciam et / Iude panem benedictum, sed intinctum in salsa in parapside / wprzystawcze	w przystawce
194r	Postea egressus est ³⁹² trans/ torrentem struga, cognomine Cedron	strugę
194v	Cepit... contristari et mestus esse, et cepit pave/re lakaczysya et tedere czczycz szobye vel sti/skoval ³⁹³ Confortatus ab angelo positus in ago/nia, id est in certamine contra mortem wzamyslenyv oszmyerczy. / Orabat prolixius powlokyem, quia previdebat anxie/tatem mortis ³⁹⁴	lękać się czczyć sobie styskował
195r	Erant enim oculi eorum gravati per tristiciam et somno, quia iam / erat prope medium noctis wpyrvospy ³⁹⁵ Ecce Iudas / ... et cum eo turba multa cum gladiis et fu/scibus, missi a principibus sacerdotum et senioribus populi od/rothmystrzow <i>czo rotha vyedly</i> , cum later-nis... veniunt, / ut eum caperent ³⁹⁶ Et cum dixi/sset: Ego sum, abierunt retrorsum wstapylyszysya <i>wsthecz zasysya</i> et / ceciderunt in terram ³⁹⁷	w pirvospy od rotmistrzow co rotę wiedli ustąpili się wstecz zasię
195v	Accesserunt ad eum Iudei... et iniecerunt in eum manus	

³⁸⁸ Mat 26,15.

³⁸⁹ Mat 26,18.

³⁹⁰ Luc 22,12.

³⁹¹ Mat 26,23.

³⁹² Sc. Iesus.

³⁹³ Marc 14,33.

³⁹⁴ Luc 22,43.

³⁹⁵ Por. Mat 26,43 i Marc 14,40. w *pyrvospy* — tak rkps. Brückner, o. c., s. 379, czyta *pyrvospy*, a na s. 380 w *pyrvospy*.

³⁹⁶ Mat 26,47.

³⁹⁷ Jo 18,6. Por. to samo miejsce z ewangelii inaczej tłumaczone na k. 176r.

196r	<p>violenter, tamquam ca/nas rabidi wczeykly et tenerunt eum impie sicut / lupi ovem, hinc inde trahentes nyepoczesznye nyevczlyvye // ... et ligaverunt / eum manibus ad dorsum opak racze, et fune misso in collum / zadzirgnąwszy powrosz ita eum crudeliter agitaverunt / szyepaly, mordowaly, quod si fuisset purus homo, statim fuisset / mortuus</p>	<p>wciekli niepocześnie nieuczliwie opak ręce zadzirgnąwszy powrosz siepali mordowali</p>
	<p>Tunc Petrus... habens gla/dium eduxit do byl eum³⁹⁸ ... Et hoc ideo fecit Petrus, quia / iste Malchus... crudelior ce/terum erat et audacior herst</p>	<p>dobył herszt a. herst</p>
	<p>Exhibebit mihi modo / plus quam duodecim legiones czmy angelorum³⁹⁹</p>	<p>ćmy [[spo]]zbojce</p>
	<p>Tam/quam ad latronem [[spo]] szboycze exivistis cum gladiis⁴⁰⁰</p>	<p>[[spo]]zbojce</p>
	<p>Item legio czma in summa sex milia, sex centa, sexaginta et sex⁴⁰¹</p>	<p>ćma</p>
196v	<p>Sed magis ira accensi irruerunt in eum ignominiose rzv/czylsya nan nyepoczesznye et ligaverunt eum quasi la/tronem... Videntes hoc apostoli pre nimio ti/more sicut homines simplices attoniti zrzesznyeny⁴⁰² relicto / Xpo... omnes ab eo fugerunt</p>	<p>rzucili się nań nie cznie zrześnieni</p>
	<p>Flebant... et sic flendo et / gemendo per terram se proiecibant⁴⁰³ imprecando narzekayvcz</p>	<p>narzekając narzekała</p>
197r	<p>Plena calamitate et merore imprecabatur⁴⁰⁴ / narzekala. Nam pessimi Iudei tenentes Xpm funibus, / quibus ligaverunt eum in collo, in manibus, in brachiis / zabarky, et in medio corporis wslabyne, sic ligatum / secum traxerunt... Cum / pervenissent ad finem orti, ubi fluebat Cedron fluvius, / ... Ihm Xpm... per fluvium traxerunt mergentes eum in aqua / ita, quod pre frigore nimio cepit tremere, dentibus stridere / drzeszcz⁴⁰⁵ stagacz⁴⁰⁶</p>	<p>za barki w słabinie dr[ze]żec stękać</p>
197v	<p>Adolescens autem / quidam, scilicet sanctus Iohannes, sequebatur Xpm amictus sindone / wlokthuszy super nudo corpore. Quem cum Iudei per sin/donem plachetka, qua opertus fuerat, tenuissent, ille relicto / sindone nudus ab eis profugit⁴⁰⁷</p>	<p>w łoktuszy płachetkę</p>

³⁹⁸ Jo 18,10.

³⁹⁹ Mat 26,53.

⁴⁰⁰ Marc 14,48 i Luc 22,52.

⁴⁰¹ Zapis na dolnym marginesie.

⁴⁰² Tak rkps. Brückner, o. c., s. 380, czyta *zrzesznyeny*.

⁴⁰³ Rkps *percuciebant*.

⁴⁰⁴ Sc. Maria.

⁴⁰⁵ Tak rkps, należy poprawić na *dr[ze]szzcz*.

⁴⁰⁶ Tak rkps.

⁴⁰⁷ Marc 14,51-2.

	Adduxerunt / eum... primo ad Annam / pontificem, qui erat socer zyeszcz ⁴⁰⁸ Cayphe ⁴⁰⁹	cieść
	Ancilla... dixit ei ⁴¹⁰ quasi compassive <i>slutoscy</i> : Nun- quid et / tu es ex discipulis hominis istius?	z lutości
198r	Mira res, timet ancillam / Petrus, qui in orto <i>vogroyczy</i> turbam armatam non timuit	w ogroju
	Iste minister sic graviter percussit Ihm, / quod vestigia <i>sznamyona</i> omnium digitorum remanserunt in facie Xpi propter / cirotecas blachownycze ferreas, quas tunc... habuit in manibus	znamiona blachownice
198v	Scindebatur krayalo enim cor / virginis, dum audieb- bat... contumelias infinitas, quas Iudei inferebant do/mino nostro	krajało <się>
	Misit eum Annas ligatum / ad generem suum dosya- czya, scilicet Caypham pontificem	do zięcia
	Deinde accensus rosznye/czono est ignis in medio atrii pontificis ⁴¹¹	rozniecono
199r	Petrus ce/pit anatematicare przeclinaczsya et iurare, quod non / novisset hunc hominem, et statim... gallus cantavit ⁴¹² . Con/versus Ihus inspexit wszgladnął Petrum oçulis divinitatis / sue, non carnalibus, nam eum videre non poterat Xpus, quia in atrio erat et Petrus foris	przeklinać się wzglądnął
	Scribunt doctores de / sancto Petro, quod deinceps oththychmyast temporibus vite / sue... nunquam am- plius dormivit /	ottychmiast
	Principes ⁴¹³ sacerdotum / et seniores populi, et omne concilium gryn querebant falsum testi/monium contra Ihm ⁴¹⁴	gmin
199v	Verumtamen alewszdy dico vobis a modo oththego czaszy / pothem videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis / dei ⁴¹⁵	ale wždy ot tego czasu potem
200r	Alii / palmas polyczky in faciem eius dederunt ⁴¹⁶ Alii / ... ipsum impudenter nyepoczesnye / pedibus eorum maledictis conculcaverunt	policzki niepocześnie
	Nam sic graviter / percussus fuit, quod tota facies eius	

⁴⁰⁸ Tak rkps. Należy uzupełnić na <c>zyeszcz.

⁴⁰⁹ Jo 18,13.

⁴¹⁰ Sc. Petri.

⁴¹¹ Por. Luc 22,55.

⁴¹² Marc 14,71-2.

⁴¹³ Rkps *princeps*.

⁴¹⁴ Mat 26,59.

⁴¹⁵ Mat 26,64.

⁴¹⁶ Mat 26,67.

livida syne et spuchle / fuit, quod vix vestigium faciei
potuit discernere *nyebylo sznaciz gyego oblycza*⁴¹⁷

Tradiderunt eum Poncio Pilato, presidi staroczeye⁴¹⁸
odrzymanow / postavyonemv⁴¹⁹

000v Ocurrit ei virgo benedicta, viditque // illam faciem
gloriosam... lividam szyne, / quasi ydropicam yakoby
thradovathe spuchlane, crines la/niatos othargane

Nam Xps / licet ligatas manus habuit, tamen catenam
maximam imposuerunt / zadzyrzgnaly in collo eius...
et in illa ipsum / duxerunt ad pretorium, ubi eum tradi-
derunt in manus Pilati, / ut ille eum morte condempnaret,
ipsique Iudei immunes / nyevyny viderentur et se excu-
sarent, quod non ipsi eum inter/ficerent, sed Pilatus, qui
fuit gentilis poganyn. Postquam / ita tradiderunt Ihm
Pilato, Iudei stabant non intrantes / pretorium, ut non
contaminarentur byszya nyepokalily... Videns Iudas...,
quod Ihus iam esset ad mortem condempnatus, / ... ductus
penitentia poczalszya / kayacz... dicens: Peccavi traden-
dens / nequiter nyepobosznye sanguinem iustum⁴²⁰

001r Abiens la/queo se suspendit et cadens in terram crepuit
rospaklszya / medius, quia in alto loco se suspendit,
et diffu/sa sunt omnia viscera eius vathpye szya sznyego
vytoczy/lo *

001v Hunc hominem invenimus... di/centem se Xpm po-
mazanczem, regem Iudeorum⁴²¹

Estne hoc verum, quod tibi imponitur wczem / czya
vynagya, quod tibi velles usurpare regnum Iudeorum? /

002r Ihus... respondit // voce benigna czychym: Regnum
meum non est / de hoc mundo

002v Audientes / hoc Iudei magis convalescabant barszyey
szya bvrzy/ly contra Xpm dicentes

003r Mandavit eum / induere in albam vestem muliebrem
vczechel

Pilatus convocatis principibus sacerdotum... et magistra-
tibus plebis cechmystrze, di/xit eis: Obtulistis vydalis-

sine spuchle
nie bylo znac jego ob-
licza

staro<ś>cie
od Rzymianow posta-
wionemu

sine jakoby trędownate
spuchlane otargane

zadzirzgnęli

niewini

poganin

by się nie pokalili

począł się kajać
niepobożnie

rozpękł się
wątpie się z niego
wytoczyło

pomazańcem

w czym cię

winują

cichym

barziej

się burzyli

w czechel

cechmistrze wydaliście

⁴¹⁷ Pod tym wyrazem ślad innego, wyskrobanego wyrazu, dadzą się odczytać tylko końcowe li-
tery *arz*.

⁴¹⁸ Tak rkps, należy uzupełnić na *staro<ś>czye*.

⁴¹⁹ Mat 27,2.

⁴²⁰ Mat 27,3-4.

⁴²¹ Luc 23,2.

czye michi hunc hominem asse/rentes nyemayvez⁴²²,
quod averteret populum... Ecce / ego... nullam causam
mortis in/venio in eo... / et non tamen ego, sed neque
Herodes quitquam in eo deprehendit, / sed eum sine aliqua
nota criminis [[kromye narzeczenya] nyemayvez vyny
sządney vnym⁴²³ / ad me remisit

Videns Pilatus, quod... magis tumultus fieret ro-
ruch, dixit / Iudeis⁴²⁴: Accipite eum vos et iudicate illum,
quia vos / legem pravo scitis

203v Cogitabat enim Pilatus, quod Barrabam / occiderent,
quia pessimus latro erat et homicida zboycza / głownyk

204r Statim de mandato Pilati mili/tes zolnyerze rzymscy
apprehenderunt Ihm et congregaverunt / ad eum universam
cohortam wszythka rothą⁴²⁵

Tunc fla/gellabant eum coram omni multitudine, alii
virgis gyedny / myothlamy,... alii uncis vadamy,
et per/cuciebant eum ita crudeliter, quod illa caro Xpi
sancta rumpe/batur pakalosya ex icibus targalosya
czalo odrazow /

Xpus cecidit in terram..., / quia fatigatus vpraczo⁴²⁶
et debilitatus erat, et post pusillum respi/rans odethchnąwsy
et confortatus assurexit et cepit extragere sanguinem, /
qui fluebat de corpore suo sanetissimo tamquam de fonte
yrzodla pu/rissimo... Dum ita Xpus flagellaretur, mater
eius virgo beatissima // ad primum ictum chlusznyenye
statim cecidit in terram... Vidit corpus eius usque ad ossa
laceratum vmadzone / uncis et flagellis acutis pagamy.
Tunc milites zolnyerze Pi/lati nudum Xpm induerunt...
clamide coccinea / wplacz⁴²⁷ thvaczyany⁴²⁸ vel wpa-
wloczany et quia nimis / mollis vestis erat et sericea,
statim adhesit / velną wlneribus Xpi... O quantum tunc
dolorem Xpus sen/sit in corpore suo, quando maledicti
Iudei... / violenter illam vestem sericeam pawloczane
de corpore Xpi cum car/nibus et sanguine czo obevrzalo
krwyą a myaszem / traxerunt czągnaly! Quod cum

<m>niemając

[[kromie narzeczenia]
nie mając winy żadnej
w nim

rozruch

prawo

zbojca głownik

żołnierze rzymszczy

wszytkę rotę

jedni miotłami wędami

pękało się targało się
ciało od razow

upraco<wan>
odetchnąwszy

jrzodła

chłusnienie

unęzione pęgami
żołnierze

w pła<sz>cz tawciany

w pawłoczany
welną

pawłoczane

co obevrzalo

krwyą a mięsem ciągnęli

⁴²² Pierwsze dwie litery, to właściwie tylko cztery laski, pod ostatnią dorobiony ogonek jak do y.
Należy uzupełnić na <m>nyemayvez.

⁴²³ Tak rkps, Brückner, o. c., s. 381, czyta w nym.

⁴²⁴ Mat 27,24.

⁴²⁵ Mat 27,27.

⁴²⁶ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na vpraczo<wan>.

⁴²⁷ Tak rkps, należy uzupełnić na pla<sz>cz.

⁴²⁸ Tak rkps, należy poprawić na thvaczyany.

	vidisset beata virgo filium suum nu/dum quasi excoriatum odartego, inspicere non potuit pre / angustia <i>smathkv...</i>	odartego smętku żołnierze
205r	Post hoc / milites zolnyerze paraverunt coronam spineam... et imposuerunt super caput Xpi et presse/runt <i>wbyly falangis drągmy...</i> et sic sanguis profluxit / de capite eius... et / fere totum corpus humectavit polala	wbili drągmi polala witaj trciną
	Ave vytay / rex Iudeorum! ⁴²⁹ Percuciebant / caput eius gloriosam arundine <i>trcyna</i> spissa ⁴³⁰	
	Sed dominus Ihs Xc iam non potuit bene ambulare pre / nimio dolore et percussione, ymo titubabat pedibus / leleyal szya zataczalsya. Et educens eum dixit ad / eos: Ecce adduco eum foras przethratvsz ⁴³¹ ... Exivit ergo / Ihus de pretorio naganek ad mandatum Pilati	lelejał się zataczał przed ratusz na ganek
	Quia homo est, / non bestia, non canis, non alienus nyeopczy, sed frater / vester	nie obcy pomilczawszy
206r	Iu/dicio intervallo pomylczawszy Ihus ait illi ⁴³² Et exinde sthąd / querebat iterum Pilatus eum di- mittere. Sed Iudei clama/bant: Si hunc dimittes, non es amicus neque officialis / vrządnyk cesaris ⁴³³	stąd urzędnik
	Responderunt pontifices: / Regem non habemus nisi cesarem. Et per hoc se Xpm ab/negaverunt odrzekly in perpetuum	odrzekli <się>
206v	Nullam causam mortis in Xpo inve/nio, sed ad vestram importunitatem namodlnosc ipsam / ad mortem sen- tenciabo	namodlność
	Et hoc / fecit ad petitionem Iudeorum na gych prosz- ba	na jich prośbę
	O quantus erat dolor Xpi in exucione purpure, rupta / sunt enim denuo omnia wlnera eius, quibus purpura / fortiter adheserat velnala	welnęła
207r	Dominus noster incedens / ... agitabatur zataczalsya hinc inde cum cruce et / aliquando in terram cadebat. Tunc scelerissimi Iudei... Xpm elevabant, alii per cruce..., / ... alii per cordam / seu cathenam zalencząch, quam habuit super collo, alii / iterum eum pedibus conculcabant dicentes: Oczvyerzysz / szya angariantes eum, ut cruce tolleret et portaret / ... Exeuntes de civitate habuerunt quen/dam hominem... nomine Simonem / ... Hunc anga-	zataczał się za leńcuch oćwierzysz się

⁴²⁹ Mat 27,29.

⁴³⁰ Por. Mat 27,30.

⁴³¹ Jo 19,4.

⁴³² Sc. Pilati.

⁴³³ Jo 19, 12.

	riaverunt przyna/kaly, ut iuaret Xpm in portando crucem. Licet / hoc non fecerunt ex misericordia, sed ut cicius eorum malam / cupiditatem perficerent <i>sządza spelnyly</i>	przynekali żądzą spełnili
207v	Videns autem piissimus dominus / matrem suam carissimam afflictam et miseram,... stetit vstanovylysa, ut osculum matri / preberet	ustanowił się
	Sequebatur autem ipsum magna multitudo populi et / mulierum... Ad quas Xps conversus aliquo modo benigne eas corripuens tołącz dixit: / ... Filie Ierusalem panye ypanyy myesz/kye, nolite flere super me, sed flete super vos!... Venient enim dies, in quibus dicent: Be/ate mulieres steriles nyepłodne, que non genuerunt. / ... Tunc enim dicent / ... collibus pagorkom: Cooperite nos! ⁴³⁴	tołącz panie i panny mieskie niepłodne pagorkom
208r	Omnia enim hec verba Xpi impleti sunt, // dum principes Romani, Titus et Vespasianus, / Ierusalem obsederunt et vastaverunt zborzily, quod tunc maxi/mas calamitates zarothy ⁴³⁵ Iudei passi sunt	zborzily żaroty
	Ad maiorem confusionem et ignominiam / kv kanbye ⁴³⁶ Xpi ducebantur alii duo cum Xpo latrones, / ut interficerentur nastraczenye ⁴³⁷	ku gańbie na stracenie
	Magna crudelitas zapamyatanye impiorum / hominum, quod non vererentur hominem... coram omni populo nudare! Sed pia mater... deposuit velamen swoy / de capite suo,... contextit	zapamiętanie zwoj
	Tunc milites zolnyerze / posuerunt crucem super terram et perforaverunt tribus fora/minibus in duobus, scilicet cornibus ligni transversalis / vprzecznego drzeva... Posuerunt unam / manum... ad foramen et perforaverunt eam // clavo... ita, quod cuttis palmi zdłony	żolnierze u przecznego drzewa z dłoni
208v	per/transibat przechodziła ad aliam partem crucis... Et cum aliam manum... aplicare przybycz / vellent, non potuit ad foramen attingere dostacz. Quam / statim ligantes funibus traxerunt usque ad foramen / ita, quod omnes nervi wszythky zyly bylo vydzyecz / et quasi rumpebantur... Dum autem vellent pedes figere tercio / clavo, eciam attingere dostacz ad foramen non potuerunt, / sed ligaverunt funus ad pedes Xpi, fortissime traxerunt, /	przechodziła przybić dostać wszytki żyły było widzieć dostać

⁴³⁴ Luc 23,28–30.

⁴³⁵ Brückner, o. c., s. 382, pisze: „żar Gluth, zum Bedeutungsübergang vgl. gorēti brennen und gorje Unglück”. Por. *żarota* w znaczeniu ‘żałość’ z Kujaw i *żarotować* ‘ubolewać’ z tegoż terenu w Słowniku Gwar Polskich Karłowicza.

⁴³⁶ Tak rkps.

⁴³⁷ Por. Luc 23,32.

	<p>trzeszczały wszystkie stawy i żyły w pień wdupniały z przykra spuścili dla ciężkości od strąśnienia przędko a nagłego z onego strąśnienia gnaty się wypuczyły</p>
<p>209r Scribesit / autem titulum Pilatus super asserere ligneo... Iste titulus napisz fuit scriptus / triplici lingua Milites <i>zolznerze</i> ergo, cum / crucifixissent Ihm, acceperunt vestimenta eius tri/plica, scilicet albam tunicam... / et tunicam griseam, quam... mater Maria / Xpo fecerat, et erat inconsutilis contexta vyasyona⁴³⁹</p>	<p>napis żołnierze więziona</p>
<p>209v De hac autem tunica grisea / dicebant: Non scindamus eam, sed sorciamur de ea, cuius // sit myeczmy loszy komą szya ma dostacz⁴⁴⁰... Et sic illi milites sedebant sub cruce mittentes <i>myeczqcz</i> / sortem <i>loszy</i> super vestes Xi Po/pulus autem communis stabat expectans finem mortis / Xpi,... alii autem... procedebant pochadza/ly hinc et inde, ipsum Xpm blasfemando⁴⁴¹</p>	<p>miecmy losy komu się ma dostać miecąc losy pochadzali</p>
<p>Si filius dei es, salva / wybawszya teipsum⁴⁴², descende de cruce... Alios salvos fecit, seipsum non potest / salvum facere wybavycz⁴⁴³... Similiter et latrones / ... blasphemabant... / Ille autem, qui pendeat a latere Xpi dextro... // 210r ... argue/bat karal socium suum dicens: Neque tu times deum, neque / homines revereris wstydasz,... et huic homini iusto deregas vragasz⁴⁴⁴</p>	<p>wybaw się wybawić karał wstydasz urągasz</p>
<p>210v O piissime Ihu,... flagellatus es, clavis distensus / rospyathy et patibulo affixus es... // ... Os tuum percussum est sthluczono, totus raucus / es omyenyalesz⁴⁴⁵ pre dolore</p>	<p>rozpięty stłuczono omieniałes</p>

⁴³⁸ Tak rkps. Pierwsze *s* jakby podskrobane.

⁴³⁹ Por. Jo 19,23: *erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum*. Jedyńy przekład wersetu w Sstp jest w 1471 MPKJ V 125: *Inconsutibilis nye schita ale vřkana*.

⁴⁴⁰ Jo 19,24.

⁴⁴¹ Por. Mat 27,39 i Marc 15,29.

⁴⁴² Mat 27,40 i Marc 15,30.

⁴⁴³ Mat 27,42 i Marc 15,31.

⁴⁴⁴ Por. Luc 23,40.

⁴⁴⁵ Tak rkps.

- O felix / fuit iste latro, qui... audivit / ... promissum /
sibi paradisum... ex mera / Xpi misericordia et liberalitate
svyebodnoscy /
A sexta autem hora tenebre *czma czyemnoscz* / facte
sunt⁴⁴⁶ /
211r Sed per hoc nobis dedit⁴⁴⁷ doctrinam, ut / in omnibus
tribulacionibus nostris et maxime in agone przyszkona-
nyv' naszmyertelney posczyely dei auxilium invo-
cemus /
Videamus, si veniat Helias ad subveniendum / sibi
retovac⁴⁴⁸ go vel ad deponendum eum de cruce⁴⁴⁸ /
Pendens ergo Ihs in cruce declinavit zvyeszyl caput
in terram / de cruce /
Planctus Marie: O filii mi di/lectissime, iam deficio
konam,... loquere mihi mestissime *smatlyvey* saltem /
unicum verbum... Hoc au/diens Xps apertis oculis ut
potuit, quia erant sangui/nolenti krvya zaczyekly,
vidit matrem suam dilectissimam / in magna angustia
troscze positam et dixit ei, quasi ex ma/gna compassione
lutoscy /
211v Accepit Mariam sanctus Iohannes in suam curam et /
eam in cura sua habuit vopyecze usque ad mortem Marie. /
Consideretis, devoti homines, quod Xpus matrem suam
vocat / mulierem et non matrem. Que est ratio? Dicunt
sancti doctores: / Si vocasset eam matrem, quod cor eius
crepuisset rosyadloby/szya pre nimio dolore /
Heu michi / nyestoyczye⁴⁴⁹, quod te unquam genui,
fili mi... Et sic flens / amarissime *ocruthnye*... ait: O iniqui
Iudei! /
Unus ex eis currens accepit / spongiam gambka et
implevit eam aceto⁴⁵⁰ /
212r Hoc dicens / caput declinavit valde depresso zvyeszyl
in terram pro/spiciens... Emisit / spiritum et anima eius
sancta deitati coniuncta mox descen/dit ad limbum do
othclany inferni... Mortuo sic Xpo statim velum / za-
slona scissum est in duas partes⁴⁵¹ /
212v Videntes Iudei / Xpm iam mortuum, quia iam pa-

świebodności
ćma ciemność

przy skonaniu
na śmiertelnej pościeli

retować go
zwiesił

konam smętliwej

krwią zaciekły

troscze
lutości

w opiece

rozsiadłoby się
niestojcie
okrutnie

gębkę

zwiesił

do
otkłani zasłona

⁴⁴⁶ Mat 27,45.

⁴⁴⁷ Sc. Iesus.

⁴⁴⁸ Mat 27,49 i Marc 15,36.

⁴⁴⁹ Tak rkps. Brückner, o. c., s. 382, czyta *nyestoyczye*.

⁴⁵⁰ Mat 27,48 i Marc 15,36.

⁴⁵¹ Mat 27,51.

	cruce remanent ⁴⁵²	
213r	Hi duo ha/bitis instrumentis necessariis ad extractionem clavorum, scilicet / tenellis kleszcze et marcellis mlothky, deposuerunt / corpus Xpi de cruce	kleszcze młotki
213v	Cum autem deponēbant corpus Xpi de / cruce, stabat beata virgo Maria cum maximo desiderio żądzą / parata, ut saltem posset tangere mortuum filium, quem vivum / non potuit in cruce attingere, quia crux in trunco cavato / vydlubani fuerat imposita... Et quam cito fuit depositus, statim accepit in suum / gremium na łono flens... Sed quis est tam eloquens et tam commiserativus / lutończywy, ut posset illos planctus explicare integraliter / zupełnye, quos tunc fecit virgo Maria? O certe nullus! Nam ipsa / virgo cencies deosculando Xpi faciem... ita se illo sanguine precioso cruentaverat tota / szgyuszyla sya... Fuerunt /	żądzą wydlubany na łono lutończywy zupełnie zjuszyła się
214r	eciam et alii sancti homines... // ... et alie multe matrone dobre zony na/bozne, que Xpm fuerant secute a Galilea Tunc virgo beata... noluit amplius contra/dicere nye- odmavyala, sed permisit portare corpus ad se/peliendum Virgo... / deosculans oculos eius lividos et cruentatos tu/mentesque spuchle synyale, caput filii in sudario wsczyr/ka czystą wrzescyradlo czysthe involuit	dobre żony nabożn nie odmawiała spuchłe zsiniałe w ścirkę czystą w p ściradło czyste zapieczętowali
215r	Illi autem / abeuntes accepta licencia munierunt za- pyaczato/valy ⁴⁵³ sepulcrum sigillis et lapide magno tabulato czyo/szanym advolverunt ⁴⁵⁴ Cum autem / virgo beata intraret civitatem Ierosolimam, concurebant / undique... matrones consolantes eam... et etiam viri boni, quos pertransibat mygyala, videntes eius angustiam, / compaciebantur sibi Et postea / zathym virgo benedicta in domum... per- rexit	ciosanym mijała zatym
215v	Sanctus Benedictus dictus est, quia multas benedic- tiones <i>blogoslavyenstva</i> / habuit... Sanctus Benedictus fuit ex Nursia provincia <i>syemye</i> / ortus <i>posetl</i> ⁴⁵⁵ Ivit in desertum, ibi... / mansit incognitus, excepto uno monacho / Romano, qui sibi necessaria <i>potrzeby</i> ministra-	błogosławieństwa <z> ziemie poszed potrzeby

⁴⁵² Por. Jo 19,31.

⁴⁵³ Tak rkps.

⁴⁵⁴ Por. Mat 27,66.

⁴⁵⁵ Na tej karcie kończy się *Pasja* brata Złotkowskiego. Od połowy strony zaczyna się *Vita Benedicti*, do czego już powyższy tekst należy

est *rosnyosla sya vest*, / abbas cuiusdam *shyektoro* monasterii obiit. Illi / fratres... acceperunt eum / in abbatem *vopacztvo*

Et quia monachii ex obli/gacione *spovyno*⁴⁵⁷ tenentur *povyn*⁴⁵⁸... regulam / secundum professionem *slubv* suam tenere, a qua et / abbates non excusantur, quia licet abbas / preest omnibus, regula *zakon* tamen preest *panvye* abbati, / que astringit *przypadza* eum ad servandum *ku strze*⁴⁵⁹ *szakonv svätogo* et custodien/dum. Sanctus Benedictus, bonus pastor suorum / ovium sibi comissarum *yemv poleczone* existens pervigil, / incepit vivere regulariter et stricte / monachos suos compellendo ad vivendum / taliter *yako sam szyl*. Ipsi noluerunt asveta *obyczaye stare* relinquere. / Quia eos corigebat, dederunt sibi vene/num bibere *chcyely go otrvez*. Sanctus Benedictus signavit <signo> sancte // 216v crucis, statim illud vitrum *scyecele*⁴⁶⁰ fractum est. Intelle/xit, quod fuit venenum... Dixit: Deo gratias vobis. Non prome/rui hoc vobis, quod me voluistis sbavycz / de mundo. Nunquid *ysaly* non dixi vobis, quia vita / mea non concordabitur cum vestra? Tunc sanctus Benedi/ctus dimisit abbaciam et ivit... in desertum, ubi sepissimis / signis claruit *slynyl*

216ar Cardinales trecenti triginta, summi pontifices *papyesew XX^{ti}* quinque

216av Sexto die // ante obitum *smyericy* suum fecit⁴⁶¹ se ad eclesiam portari

Anima sancti Be/nedicti cum egressa esset a corpore, sta/tim parata est sibi *angeli szdrzadzily yey* via lucidissima / a terra usque ad celum versus ori/entem *na wschot sloncza*, qui venit in celum, in consorcium *do towarzy*⁴⁶² sanctorum / cum magno gaudio, ad quod gaudium / dignetur nos *aby raczyl nasz* perducere pater, et filius, et Spiritus sanctus, amen

217r In illo tempore duo ex discipulis *dva szvolenyka*⁴⁶³

⁴⁵⁶ Brückner, o. c., s. 379, mylnie podaje k. 220.

⁴⁵⁷ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *povyno*<sci>.

⁴⁵⁸ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *povyn*<i>.

⁴⁵⁹ Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *strze*<zeniu>.

⁴⁶⁰ Tak rkps, należy poprawić na *scyclo*.

⁴⁶¹ Sc. sanctus Benedictus.

⁴⁶² Wyraz nie dokończony, należy uzupełnić na *towarzy*<stwa>.

⁴⁶³ Tak czyta Brückner, o. c., s. 384, ale wyraz *dva* prawie całkiem zatarty, nieczytelny, *szvolenyka* też słabo widoczne.

rozniosta się jest z nie-
ktorego
w opactwo
z powinno<sci>
powin<i> ślubu
zakon panuje
przypędza ku strze<ze-
niu> zakonu świętego
jemu polecone
jako
sam żył obyczaje stare
chcieli
go otruc
śc[e]jkló

zbawić
izali

słynął
papieżew

śmiercią

zdrządzili jej
na wschod słońca
do towarzy<stwa>
aby
raczył nas

dwa zwolenika

illos: Qui sunt hi sermones, quos con/fertis *gadaczy*⁴⁶⁵ gadac(e)
ad invicem?⁴⁶⁶

Quomodo / tradiderunt eum summi sacerdotes... / in
dampnationem *naskazanye* mortis⁴⁶⁷

na skazanie
zamięszkali

O stulti et tar/di *zamyaskaly* corde ad credendum!⁴⁶⁸

217v Sciendum, quod si quis Xpm petere vlt, ut secum
mane/at, necesse est precognoscere *vysnaczsya* utrum eum
secum habeat

wyznać się

Primum / signum est gemitus compunctionis *zalosc*
szkruszena, quia recte *sicut habemus dovot* sicut fit / de
inferno in agone constituto

żałość
skruszenia do

Si gemis *zalvyesz* / de peccatis tuis,... signum est,
quod digne / communicavisti et Xpus adhuc in te venit,
ymo *asvlascza* / non solum homo debet gemere pro pec-
catis suis

żałujesz
a zwłaszcza

218r Quando homo cognoscit in se *naszobye* grandia peccata,
tunc / magis suspirat *vszdychacz* et gemit *zalovacz*. Secundum
signum est color *czvdnosc* // bone conversacionis

na sobie
wzdychać żalów
cudność

Item sciendum, quod bonum valde est meritorium
vvelkye zaslusenye aliis hominibus / dare bonum exemplum

wielkie zasłużeń
oświeceni

Iuxta illud / Mat XIII: Fulgebunt *osvyczeny* iusti sicut
sol⁴⁶⁹. Quantum enim / hic sol lucet pre stellis, tantum
tales *takye tesz* lucebunt pre cete/ris in celo. Tercium sig-
num sit pergustum *przesvksenye*⁴⁷⁰ divine dulcedinis / ...
Sic est de gu/stu spirituali, qui est pregustacio *vkuszenye*
eterne vite

takie też
przez ukuszenie
ukuszenie

218v Sed si non sapiunt *nyesmacznye*⁴⁷¹ / tibi eterna,... /
signum est, quod te replevisti mundanis et corporalibus
[[*przes*]] *czelesne*⁴⁷² / voluptatibus et quia quando te expan-
dis *vydavasz* ad ista mundana / gaudia, tunc a te Xpm
repellis

niesmacznie
[[przez]] cielesne
wydawasz

Oratio tua est locutio *przyemna* / ad deum

przyjemna

⁴⁶⁴ Sc. Iesum.

⁴⁶⁵ Tak rkps, należy uzupełnić na *gadaczy*<e>.

⁴⁶⁶ Luc 24,13. 16–7.

⁴⁶⁷ Luc 24,20.

⁴⁶⁸ Luc 24,25.

⁴⁶⁹ Mat 13,43.

⁴⁷⁰ Tak rkps, zapewne w mylnym zrozumieniu łacińskiego *pergustum* jako *per gustum*.

⁴⁷¹ Pod głosą jeszcze jakieś dwie litery nie dające się odczytać.

⁴⁷² Końcowa litera *e* zatarta, odczytanie niepewne.

	senti punit karze recidivantes	karze
	Subito / etiam aqua cum pluvia inundabat <i>povocz</i>	powodź
	Si quis proditorie <i>sdradlyvye</i> / filium imperatoris in fetidissimo <i>smrodlyvey</i> et obscuro <i>cyemney</i> carcere / con- cluderet, quid de tali fieri debetur?... Talis multum debet puniri <i>karanye</i>	zdradliwie smrodliwej ciemnej
	Talis ut hereticus kaczerz et sacrilegus <i>takyby dostoyen</i> cremari / deberet	karanie kaczerz taki by dostojen
	Si passio domini ad memoriam reducit, nihil erit / homini tam grave, quid equo animo tolleraretur <i>czo by</i> <i>rownym vmyslem cyrpyal</i>	co by rownym umysłem cir- piał
219v	Hospes <i>goscym</i> fui et colegistis / me ⁴⁷³ Secundo / debet deum confiteri <i>vysnavacz</i> veraciter Quarto debet petere, ut eum deus / digne sua gratia vivificaret <i>navyedzyl</i>	gościem wyznawać nawiedził
220r	Nam sicut peregrini relinquunt agros <i>opuszczayv gymye- nye</i> , / ... reci/piunt secum simplicem habitum et pecuniam	opuszczają jimienie
220v	pro expen/sa <i>dla stravy...</i> , // ita boni religiosi... debent omnia / relinquere propter Xpm	dla strawy
	Dicente / apostolo ad Thymo VI: Habentes victum <i>strava</i> et quibus / tegamur, hys contenti sumus ⁴⁷⁴	strawę
	Math VI: Attendite <i>vystregacyzesya</i> ⁴⁷⁵ a falsis / pro- phetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium <i>prostim</i> ⁴⁷⁶	wystregajcie się prostym
	Una pestifera <i>vrzodlyva</i> ovis interficit alias sanas	wrzodliwa
221r	Quicumque / ista iam dicta veraciter cordi suo imprimit <i>nosyl</i> et ea co/gitat	nosił
221v	Principes illius regis / accesserunt ad fratrem regis instigantes eum <i>przypadzayvez go</i> , ut / regem interrogaret de causa sue tristicie	przypędzając go
	Rex fecit foveam... et super illam foveam lo/cavit sedem <i>stolecz</i> antiquam et corruptam <i>sprochnyaly</i> vetusta/te... et fecit quatuor viros cum gladiis extractis / fratrem suum circumstare <i>ogarnaly</i> . Quorum unus gladium / extractum posuit sibi a retro <i>vtyle</i>	stolec sprochniały ogarnęli w tyle
	Si video infra <i>nadol</i> me, video carbo/nes ignitos	na doł
223r	Circumdatus / sum gladiis evaginatis <i>sgolymy</i> . Cum me sic sencio in an/gustiis <i>vczysnyenye</i> ⁴⁷⁷ positum, neque	z gołymi uciśnienie

⁴⁷³ Mat 25,35.

⁴⁷⁴ Por. I Tim 6,8.

⁴⁷⁵ Tak rkps. Dwie ostatnie litery *ya* słabo czytelne, może należy czytać *sza*.

⁴⁷⁶ Mat 7,15.

⁴⁷⁷ Końcowe litery *nye* zatarte, odczytanie niepewne.

any tesz nyepomyśla nayedzą... / Et rex ait fratri suo:
Sicut tibi iam est yako sya tobye dzyegye⁴⁷⁸, sic michi
semper / est

Si video infra nadol me, considero infernalem ignem / ...
Si vi/deo retro me, cognosco peccata mea, que contra /
deum comisi et sic tempus meum inutiliter expen/di marnye
stravyl... / Et cum ista gdysz thy rzeczy sobye semper in
me et circa me perpendo rosvaszam et con/sidero, quomodo
gaudere possem in hoc seculo?

Istam tristiciam, istam querelam, quia iste mundus
przemyeny obłudny⁴⁷⁹

Postposuit opuscyl ista gaudia mundi⁴⁷⁹

24r Habetis aliquid, quod mandu/cetur maczye czo sznyad-
nego?⁴⁸⁰

Cum manducasset coram eis sumens reliquias osthatek
czo zostalo, / dedit eis⁴⁸¹

28r Sed talia wlnera non habebunt... aliquam abhomina-
tionem / szadzenya

28v Cum manduca/ssset coram apostolis sumens reliquias
osthathky, dedit / eis⁴⁸²

ani też nie pomyślę na
jedzą jako się tobie
dzieje
na doł

marnie
strawił gdyż ty rzeczy
sobie rozważam

przemieniy obłudny
opuścił
macie co śniadnego

ostatek
co zostało

żadzenia

ostatki

⁴⁷⁸ Litery *eg* złane, wpisane jedna na drugą.

⁴⁷⁹ Zapis na dolnym marginesie, komentarz do tekstu powyżej.

⁴⁸⁰ Luc 24,41.

⁴⁸¹ Luc 24,43.

⁴⁸² Luc 24,43. Por. wyżej k. 224r inaczej przetłumaczone to samo miejsce z ewangelii.

INDEKSY

INDEKS WYRAZÓW POLSKICH MICHAŁA Z JANOWCA

- A (43r.) — a 5v. 6r. 7v. 10r (2r.). 13r. 17v. 23v. 28v. 29v (2r.). 31r. 37r. 75r. v (2r.). 76av (2r.). 93r. 108v (2r.). 109av (3r.). 110r. v. 112r. 125v. 127v. 134r. 140r. 144r. 147v. 149v. 165v. 166r. 168v. 170r. 181v. 188v. 204v. 208v. 217v. *Zob. też A TO.*
- ABO — abo 111r.
- ABOJIM (7r.) — aboym 2r. 6r (2r.). 7r. 8r. 17v. 112r.
- ABY (4r.) — aby 1r. 3r. 75v. 216av.
- ACZKOLI — aczkoly 110v.
- ALBO (4r.) — albo 144v. 149v. 165v; alboo 28r.
- ALE (11r.) — ale 6v (4r.). 7v. 14v. 109v. 140v. 141v. 147r. 199v.
- AMEN — amen 188v.
- ANI — any 223r.
- ANI... ANI — any... any 27r.
- ANJELSKI — *i sg neutr:* angyelszkym 146v.
- ANJOŁ (2r.) — *g pl:* angyolow 97v. 99v.
- A TO (8r.) — a to 31r. 40v. 109r. v. 125r; ato 27r. 140r; atho 141r.
- ATOLI — a toly 149r.
-
- BACZYĆ (3r.) — *praet 3 sg m:* baczyl 177r; *imper 1 pl:* baczmy 13r; *2 pl:* baczycy 30av.
- BARANEK — *g a. ac sg:* baranka 127v.
- BARKI — *ac:* barky 197r.
- BARZO (2r.) — barzo 11r; *comparat:* barszyey 202v.
- BICZOWANIE — *i sg:* byczowanym 144r.
- BLACHOWNICA — *ac pl:* blachownycze 198r.
- BŁOGOSŁA(WIĆ) — *praet 3 pl m:* blogoszla (!) 26v.
- BŁOGOSŁAWIENSTWO — *ac pl:* blogoslavyenstva 215v.
- BŁONIE — *ac sg:* blonye 133v.
- BOG (6r.) — *n sg:* bog 30av. 93r. 140r; *g sg:* boga 7v; *d sg:* bogv 4v; *v sg:* boze 188v.
- BOGACZ — *d sg:* bogaczeyv 81r.
- BOGOSŁAWIENIE — *ac sg:* bogoslavene 22r.
- BOJAŻNIA — *ac sg:* boyasnya 140v.
- BOK — *g sg:* boka 107ar.
- BOLEŚĆ — *g sg:* bolescy 172r.
- BORGOWAĆ — *praes 2 sg:* borgvyesz 37r.
- BOSKI — *g sg neutr:* boszkyego 101r.
- BOSO — bosso 31v.
- BOSTWO — *ac sg:* bosthvo 3r.
- BOŻNICA (2r.) — *g sg:* bosnycze 167v; *g pl:* bosznycz 4v.

- BOZY (7r.) — *g sg f*: bozcy 28v; *ac sg m*: bozy 110v. 111r. 112r. 113r. 114r. 115r. 116r. 117r. 118r. 119r. 120r. 121r. 122r. 123r. 124r. 125r. 126r. 127r. 128r. 129r. 130r. 131r. 132r. 133r. 134r. 135r. 136r. 137r. 138r. 139r. 140r. 141r. 142r. 143r. 144r. 145r. 146r. 147r. 148r. 149r. 150r. 151r. 152r. 153r. 154r. 155r. 156r. 157r. 158r. 159r. 160r. 161r. 162r. 163r. 164r. 165r. 166r. 167r. 168r. 169r. 170r. 171r. 172r. 173r. 174r. 175r. 176r. 177r. 178r. 179r. 180r. 181r. 182r. 183r. 184r. 185r. 186r. 187r. 188r. 189r. 190r. 191r. 192r. 193r. 194r. 195r. 196r. 197r. 198r. 199r. 200r. 201r. 202r. 203r. 204r. 205r. 206r. 207r. 208r. 209r. 210r. 211r. 212r. 213r. 214r. 215r. 216r. 217r. 218r. 219r. 220r. 221r. 222r. 223r. 224r. 225r. 226r. 227r. 228r. 229r. 230r. 231r. 232r. 233r. 234r. 235r. 236r. 237r. 238r. 239r. 240r. 241r. 242r. 243r. 244r. 245r. 246r. 247r. 248r. 249r. 250r. 251r. 252r. 253r. 254r. 255r. 256r. 257r. 258r. 259r. 260r. 261r. 262r. 263r. 264r. 265r. 266r. 267r. 268r. 269r. 270r. 271r. 272r. 273r. 274r. 275r. 276r. 277r. 278r. 279r. 280r. 281r. 282r. 283r. 284r. 285r. 286r. 287r. 288r. 289r. 290r. 291r. 292r. 293r. 294r. 295r. 296r. 297r. 298r. 299r. 300r. 301r. 302r. 303r. 304r. 305r. 306r. 307r. 308r. 309r. 310r. 311r. 312r. 313r. 314r. 315r. 316r. 317r. 318r. 319r. 320r. 321r. 322r. 323r. 324r. 325r. 326r. 327r. 328r. 329r. 330r. 331r. 332r. 333r. 334r. 335r. 336r. 337r. 338r. 339r. 340r. 341r. 342r. 343r. 344r. 345r. 346r. 347r. 348r. 349r. 350r. 351r. 352r. 353r. 354r. 355r. 356r. 357r. 358r. 359r. 360r. 361r. 362r. 363r. 364r. 365r. 366r. 367r. 368r. 369r. 370r. 371r. 372r. 373r. 374r. 375r. 376r. 377r. 378r. 379r. 380r. 381r. 382r. 383r. 384r. 385r. 386r. 387r. 388r. 389r. 390r. 391r. 392r. 393r. 394r. 395r. 396r. 397r. 398r. 399r. 400r. 401r. 402r. 403r. 404r. 405r. 406r. 407r. 408r. 409r. 410r. 411r. 412r. 413r. 414r. 415r. 416r. 417r. 418r. 419r. 420r. 421r. 422r. 423r. 424r. 425r. 426r. 427r. 428r. 429r. 430r. 431r. 432r. 433r. 434r. 435r. 436r. 437r. 438r. 439r. 440r. 441r. 442r. 443r. 444r. 445r. 446r. 447r. 448r. 449r. 450r. 451r. 452r. 453r. 454r. 455r. 456r. 457r. 458r. 459r. 460r. 461r. 462r. 463r. 464r. 465r. 466r. 467r. 468r. 469r. 470r. 471r. 472r. 473r. 474r. 475r. 476r. 477r. 478r. 479r. 480r. 481r. 482r. 483r. 484r. 485r. 486r. 487r. 488r. 489r. 490r. 491r. 492r. 493r. 494r. 495r. 496r. 497r. 498r. 499r. 500r. 501r. 502r. 503r. 504r. 505r. 506r. 507r. 508r. 509r. 510r. 511r. 512r. 513r. 514r. 515r. 516r. 517r. 518r. 519r. 520r. 521r. 522r. 523r. 524r. 525r. 526r. 527r. 528r. 529r. 530r. 531r. 532r. 533r. 534r. 535r. 536r. 537r. 538r. 539r. 540r. 541r. 542r. 543r. 544r. 545r. 546r. 547r. 548r. 549r. 550r. 551r. 552r. 553r. 554r. 555r. 556r. 557r. 558r. 559r. 560r. 561r. 562r. 563r. 564r. 565r. 566r. 567r. 568r. 569r. 570r. 571r. 572r. 573r. 574r. 575r. 576r. 577r. 578r. 579r. 580r. 581r. 582r. 583r. 584r. 585r. 586r. 587r. 588r. 589r. 590r. 591r. 592r. 593r. 594r. 595r. 596r. 597r. 598r. 599r. 600r. 601r. 602r. 603r. 604r. 605r. 606r. 607r. 608r. 609r. 610r. 611r. 612r. 613r. 614r. 615r. 616r. 617r. 618r. 619r. 620r. 621r. 622r. 623r. 624r. 625r. 626r. 627r. 628r. 629r. 630r. 631r. 632r. 633r. 634r. 635r. 636r. 637r. 638r. 639r. 640r. 641r. 642r. 643r. 644r. 645r. 646r. 647r. 648r. 649r. 650r. 651r. 652r. 653r. 654r. 655r. 656r. 657r. 658r. 659r. 660r. 661r. 662r. 663r. 664r. 665r. 666r. 667r. 668r. 669r. 670r. 671r. 672r. 673r. 674r. 675r. 676r. 677r. 678r. 679r. 680r. 681r. 682r. 683r. 684r. 685r. 686r. 687r. 688r. 689r. 690r. 691r. 692r. 693r. 694r. 695r. 696r. 697r. 698r. 699r. 700r. 701r. 702r. 703r. 704r. 705r. 706r. 707r. 708r. 709r. 710r. 711r. 712r. 713r. 714r. 715r. 716r. 717r. 718r. 719r. 720r. 721r. 722r. 723r. 724r. 725r. 726r. 727r. 728r. 729r. 730r. 731r. 732r. 733r. 734r. 735r. 736r. 737r. 738r. 739r. 740r. 741r. 742r. 743r. 744r. 745r. 746r. 747r. 748r. 749r. 750r. 751r. 752r. 753r. 754r. 755r. 756r. 757r. 758r. 759r. 760r. 761r. 762r. 763r. 764r. 765r. 766r. 767r. 768r. 769r. 770r. 771r. 772r. 773r. 774r. 775r. 776r. 777r. 778r. 779r. 780r. 781r. 782r. 783r. 784r. 785r. 786r. 787r. 788r. 789r. 790r. 791r. 792r. 793r. 794r. 795r. 796r. 797r. 798r. 799r. 800r. 801r. 802r. 803r. 804r. 805r. 806r. 807r. 808r. 809r. 810r. 811r. 812r. 813r. 814r. 815r. 816r. 817r. 818r. 819r. 820r. 821r. 822r. 823r. 824r. 825r. 826r. 827r. 828r. 829r. 830r. 831r. 832r. 833r. 834r. 835r. 836r. 837r. 838r. 839r. 840r. 841r. 842r. 843r. 844r. 845r. 846r. 847r. 848r. 849r. 850r. 851r. 852r. 853r. 854r. 855r. 856r. 857r. 858r. 859r. 860r. 861r. 862r. 863r. 864r. 865r. 866r. 867r. 868r. 869r. 870r. 871r. 872r. 873r. 874r. 875r. 876r. 877r. 878r. 879r. 880r. 881r. 882r. 883r. 884r. 885r. 886r. 887r. 888r. 889r. 890r. 891r. 892r. 893r. 894r. 895r. 896r. 897r. 898r. 899r. 900r. 901r. 902r. 903r. 904r. 905r. 906r. 907r. 908r. 909r. 910r. 911r. 912r. 913r. 914r. 915r. 916r. 917r. 918r. 919r. 920r. 921r. 922r. 923r. 924r. 925r. 926r. 927r. 928r. 929r. 930r. 931r. 932r. 933r. 934r. 935r. 936r. 937r. 938r. 939r. 940r. 941r. 942r. 943r. 944r. 945r. 946r. 947r. 948r. 949r. 950r. 951r. 952r. 953r. 954r. 955r. 956r. 957r. 958r. 959r. 960r. 961r. 962r. 963r. 964r. 965r. 966r. 967r. 968r. 969r. 970r. 971r. 972r. 973r. 974r. 975r. 976r. 977r. 978r. 979r. 980r. 981r. 982r. 983r. 984r. 985r. 986r. 987r. 988r. 989r. 990r. 991r. 992r. 993r. 994r. 995r. 996r. 997r. 998r. 999r. 1000r.
- 31r; boze 31r.
- BRAC — *praet 3 sg f*: brala 10r.
- BRAKARZ — *n a. ac pl*: brakarze 29v.
- BRODA — *g sg*: brody 40v.
- BRONIC — *praet 3 sg m*: bronyl 111r.
- BUDA (3r.) — *n sg*: bvda 68r; *l sg*: bvdzye (!) 68r (2r.).
- BUŁAWA (2r.) — *n sg*: bulawa 5r; bvlava 5r.
- BURZYĆ SIĘ — *praet 3 pl m*: szya bvrzyly 202v.
- BY (3r.) — *by 7v*. 200v. 219r.
- BYĆ (33r.) — *inf*: bycz 76av; *praes 2 sg*: yesz 37v (3r.); *3 sg*: yest 14v. 30v. 109v (2r.). 109av. 110r. 128r. 154r; *3 pl*: szą 28v. 169v; *praet 3 sg m*: byl 28r. 142r; *neutr*: bylo 108v. 110v. 119v. 133r. 200r. 208v; *2 pl m*: bylyszcy 14v; *fut 3 sg*: badzye 101r. 112r. 124v; *1 pl m*: badzyem 76r; *imper 2 sg*: bacz 109r; *3 sg*: bącz 29r. 30v; bą (!) 37v; *condit 1 sg f*: bych byla 172r; *3 sg neutr*: aby bylo 75v. *Zob. też TO JEST; w formach złożonych innych czasowników (16r.)*: *praes 2 sg*: a tolys stracyl 149r, kthorysz odkupyl 188v; *zob. też OMIENIEĆ, RACZYĆ, ZGWAŁCIĆ*; *3 sg*: slubyl yest 13v. 155r (2r.). 216r: yest sya stała 26v. 133r; *1 pl zob. WPAŚĆ*; *2 pl zob. WYDAĆ*; *praet 3 sg f*: sya byla zachowała 144r; *fut 3 sg*: badzye pytal 76ar; *condit 2 sg isby myal 10lr*; *3 sg*: prosylyby 30v. 136r. 211v; *zob. też ABY, IŻBY*; *1 pl*: iszbyszmy sya przyprawyly 5v; *bysmy mogly 133r*; *3 pl zob. ABY, BY, IŻBY*.
- BYWAĆ (5r.) — *praes 3 sg*: bywa 6r. 168v; *1 pl*: bywamy 7r; *3 pl*: bywavy 2r. 31r.
- CAŁY — *g sg neutr*: czalego 108v.
- CECHMISTRZ — *ac pl*: cechmystrze 203r.
- CENIC — *part praes act adv*: czenyącz 191r.
- CHCIEĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: chczyal 93v; *3 pl m*: chcyely 216r.
- CHEŁST — *g sg*: chelstv 174v.
- CHĘDOŻYĆ — *praet 3 pl m*: chadoszyly 29r.
- CHLE<W> — *l sg*: wchle (!) 147v.
- CHLUŚNIENIE — *ac sg*: chlusznyenye 204v.
- CHODZIĆ (2r.) — *praes 3 pl*: chodzv 31v; *praet 3 pl m*: chodzi (!) 31v.
- CHORAĞIEW — *n a. ac pl*: chorągy 31r.
- CHOWANY — *n sg neutr*: chovane 28r.
- CHWALCA — *n sg*: chwalcza 167v.
- CHWAŁA (8r.) — *n sg*: chwala 23v. 27v. 29r. 30v; *g sg*: chwaly 22r. 27r; *d sg*: chwale 4v; *ac sg*: chwala 112r.
- CI, Ć (4r.) — *yestczy 154r*; *radnyeczy 172r (2r.)*; *yacz 175v*.
- CIAŁO (2r.) — *n sg*: czalo 204r; *g sg*: czyala 108v.
- CIĄGNAĆ — *praet 3 pl m*: cyągnaly 204v.
- CICHY — *i sg m*: czychym 202r.
- CIEC — *praet 3 sg neutr*: cyeklo 165v.
- CIEKĄCY (2r.) — *n pl f*: cyekące 108v; *neutr*: cyekące 168r.
- CIELESNY (3r.) — *n sg neutr*: czelesne 169r; *i sg f*: czelesną 169r; ? : czelesne 218r.
- CIEMNOŚĆ — *n sg*: czemnoscz 210v.
- CIEMNY — *l sg f*: cyemney (!) 219r.
- CIEŃ — *n sg*: czen 104r.
- CIEŚĆ — *n sg*: zyesch (!) 197v.
- CIEŻKI — *g sg m*: czyaskyego 140v.
- CIEŻKOŚĆ (6r.) — *n sg*: cyaskoscz 10r; *cyaskoscy 10v*; *g sg*: czyaskosczy 208v; *d sg*: cyaskos (!) 10v; *ac pl*: cyaskoscy 147r; *cyaskosczy 10r*.
- CIOCZANY — *n pl m*: czyoczany 154v.
- CIOSANY — *i sg*: czyoszany 215r.
- CIOTCZANY *zob. CIOCZANY*

- CIRPIEĆ — *condit 3 sg m*: by cyrpyal 219r.
 CIRPLIWIE — *cyrplyvye* 11r.
 CZŁO (2r.) — *n sg*: czło 144v; *ac sg*: czło 144v.
 CO (12r.) — *n*: czo 109v. 133r. 195r. 204v. 224r; *ac*: czo 2r. 133r. 167r. 219r. 224r; *i*: czym 2v
l: wczem 201v.
 CUDNOŚĆ — *n sg*: czvdnosc 217v.
 CUDO — *ac pl*: czvda 166r.
 CUDZOŁOŻCA — *n pl*: czudzoloscze 15v.
 CUDZOZIEMIEC — *n sg*: czvdzosityemyecz 2v.
 CZAROWNICA — *n pl*: czarovnycze 123v.
 CZAS — *g sg*: czasv 199v.
 CZCZYĆ — *inf*: czczycz 194v.
 CZEHEL — *ac sg*: czechel 203r.
 CZELADŹ — *d sg*: czeladzy 123r.
 CZESNY (3r.) — *ac sg neutr*: zesne 168r; *l sg neutr*: wczesnym 154v; *o* zesnym 168v.
 CZEŚĆ (4r.) — *g sg*: czczy 27r; *d sg*: czczy 4v. 29r; *ac sg*: czescz 31v.
 CZĘŚĆ (3r.) — *g sg*: czasczy 144v; *ac sg*: czascz 142r; *ac pl*: czasczy 189r.
 CZŁONEK — *g pl*: czlonkow 144r.
 CZŁOWIECZY (3r.) — *n sg neutr*: czlovyecze 6r; *g sg m*: czlovyeczego 155r; *d sg neutr*: czlovyeczemv 6r.
 CZOŁO (2r.) — *g sg*: czola 111r. v.
 CZUJĄCY — *ac pl m*: czvyacze 14v.
 CZYNIĆ (2r.) — *inf*: czynycz 23r; *praet 3 sg m*: czynyl 167r.
 CZYSTY (2r.) — *ac sg f*: czystą 214r; *neutr*: czysthe 214r.

Ć *zob.* CI

- ĆMA (3r.) — *n sg*: czma 196r. 210v; *ac pl*: czmy 196r.
 ĆWIORAKO — *czvyorako* 101r.
 ĆWIRDZA — *ac sg*: czvyrdzą 184r.

- DAĆ (5r.) — *inf*: dacz 126r; *praes 3 sg*: da 30av. 140r; *praet 3 pl m*: daly 29r; *imper 2 sg*: day 188v.
 DALEJ — *daley* 6v.
 DAN — *n sg m*: dan 128r.
 DAŃ (3r.) — *n sg*: dany 144v; *ac sg*: dany 144v; *i pl*: danyamy 120r.
 DAREMNY — *n sg f*: daremna 112r.
 DAROWAĆ — *praet 3 sg m*: daroyal 142r.
 DAWAĆ (3r.) — *inf*: davacz 4v. 147v; *part praes act adv*: davayvcz 141r.
 DBAĆ (2r.) — *praes 3 pl*: dbayv 30ar; *praet 3 pl m*: dbaly 180r.
 DLA — *cum g (9r.)*: dla 6r (2r.). 27v. 28v. 110v. 111r. 144r. 208v. 220r; *cum ? (2r.)*: dla 23v. 29v.
 DLATEGO (3r.) — *dlatego* 31r. 109r. v.
 DŁOŃ (2r.) — *g sg*: dlony 208v; *i pl*: dlonyamy 178r.
 DŁUGOSZ *n pers (3r.)* — *n sg*: dlugos 109ar; Długosz 109v; *l sg*: dlugossv (!) 109ar.
 DO (18r.) — *cum g*: do 6v. 28v. 30v. 37r. 120v. 141v. 146v (2r.). 165v (3r.). 166r (3r.) 192r. 198v. 212r. 216av.
 DOBRO — *l sg*: dobrze (!) 110v.
 DOBROĆ (2r.) — *n a. ac. sg*: dobrocz 142r; *g sg*: dobroczy 128r.
 DOBROWOLNIE — *dobrovolnye* 75v.
 DOBRY (5r.) — *g sg m*: dobrego 57r. 149r; *ac sg f*: dobra 112r; *n pl f*: dobre 214r; *d pl m*: dobrym 188v.
 DOBRZE — *dobrze* 2v.
 DOBYĆ (2r.) — *inf*: dobycz 169r; *praet 3 sg m*: dobyl 196r.
 DOCHOD — *g pl*: dochodow 123v.

- sznyego 201r; *d sg m*: yemv 109r. 216r; mv 40v; *f*: yey 216av; *ac sg m*: gy 1r; go 5r. 100v. 101v. 107ar. 108v. 180r. 183r. 211r. 216r. 221v; nan 196v; *f*: ya 10r. 28r; *i sg m*: nym 7v. 30ar; *f*: snya 134v; *l sg m*: vnym 112r. 203r; *g pl m*: gych 27r. 146v (2r.). 206v; gich 18v; *neutr*: gych 1r; *d pl m*: gym 154v. 175v. 182r; ym 2r; *ac pl f*: ye 165v; *i pl m*: nadnymy 154v; zanimy 28v; *l pl m*: ponych 127v.
- JENŹE (3r.) — *n sg m*: yensze 37v (3r.).
- JESTLI (2r.) — yestly 2v; gyestly 30av.
- JESUSZ *n pers* — *g sg*: Iesusa 144r.
- JEZDNO — yeszdno 27v.
- JIĆ (2r.) — *praes 3 pl*: gydv 28v; *part praet act*: szethwsy 100v.
- JIGRA — *ac sg*: gygra 154v.
- JIMIENIE (4.) — *g sg*: gymyenia 142r; *ac sg*: gymyeny 220r; *i sg*: gymyeny 189v; *l sg*: ogy-myen (!) 168v.
- JIMIĘ *zob.* WJIMIĘ
- JINACZEJ — gynaczey 108r.
- JINNY — *g sg neutr*: gynnego 23v.
- JINSZY — *g sg neutr*: gynssego 40v.
- JISNOŚĆ — *l sg*: wgynosczy 128v.
- JOHEL *n pers* — *ac sg*: Iohela 37r.
- JRZODŁO (2r.) — *n sg*: yrzodlo 165v; *g sg*: yrzodla 204r.
- JUTRZNIESZY — *g sg m*: yątrznysesego 30v.
- JUŹ (5r.) — yysz 23v (2r.). 155r; iusz 178r. 181r.
- K — *cum d*: k 29r.
- KACERSTWO — *l sg*: wkaczerstvy 122r.
- KACERZ (2r.) — *n sg*: kaczerz 219r; *n pl*: kaczerze 122r.
- KAGANIEC — *ac pl*: kaganycze 104r.
- KAJAĆ SIĘ — *inf*: szya kayacz 200v.
- KÁRAĆ (3r.) — *praes 3 sg*: karze 219r; *praet 3 sg m*: karal 2v. 210r.
- KARANIE (2r.) — *n sg*: karanye 187r; *n a. ac sg*: karanye 219r.
- KARMIĆ — *praet 3 sg m*: karmyl 28r.
- KAZAĆ — *inf*: kaszacz 27r.
- KAZIĆ — *praes 3 pl*: kaszv 33v.
- KĄPIELNIK (2r.) — *g sg*: kąpyelnyka 165v. 166r.
- KLESZCZE — *n*: klescze 213r.
- KLĘTY — *i sg f*: clatą 10v.
- KLAMAĆ — *praes 3 sg*: clama 8v.
- KLAMCA — *n sg*: clamcza 3r.
- KŁAŚĆ SIĘ — *part praes act adv*: cladvczysya 111v.
- KŁOĆ — *praet 3 pl m*: kłoly 133v.
- KOBYLICA (2r.) — *d a. l sg*: pokobylicy 124r; *i sg*: kobyliczą 124r.
- KOCHAĆ — *praes 2 pl*: kochaczye 81r.
- KOCHANEK — *n pl*: kochankovy 80v.
- KOLE(BKA) — *l pl*: w kole (!) 147v.
- KOMORNIK (2r.) — *n sg*: comornyk 120r (2r.).
- KONAĆ — *praes l sg*: konam 211r.
- KORAB — *ac sg*: korap 150v.
- KORONA — *ac sg*: corona 109r.
- KORONOWAĆ — *impers*: coronova (!) 107ar.
- KOSTARZ — *n pl*: costarze 58v.
- KOSZTOWNY — *?*: kostovnych 22r.
- KOŚCIELNY — *n sg f*: koscyelna 23v.
- KOŚCIOŁ — *g sg*: koscyola 4v.

KOŹDY — *ac sg m*: koszdi 57r.

KRAJAC <SIĘ> — *praet 3 sg neutr*: krayalo (!) 198v.

KRAŚNIE — *crasnye* 172r.

KREW (3r.) — *g sg*: krvye 144r; *i sg*: krvyą 204v; krvyą 211r.

KREWKOŚĆ — *ac sg*: krewkoszcz 30r.

KROGULEC — *n sg*: krogulecz 142v.

KROL (2r.) — *g sg*: kroła 9v; *v sg*: krolv 109r.

KROLESTWO (3r.) — *n sg*: krolestwo 37v (2r.); *l sg*: w krolestwy 154v.

KROMIE — *cum g*: kromye 203r.

KROPLA — *n pl*: krople 108v.

KROTKI — *n pl m*: krotke 168r.

KRWAWIĆ — *praes 3 sg*: krvavy 133v.

KRWAWY — *n sg m*: krvavy 108v.

KRYST *n pers* — *v sg*: Crisczye 188v.

KRYSTUSZEWEY (2r.) — *n sg f*: cristvsseva 23v; *l sg f*: przy Cristvsevey 29v.

KRZEŚCIJAŃSKI — *l sg m*: krzescyanskym (!) 169v.

KRZYWDA — *ac sg*: krzywda 110r.

KRZYŻ (2r.) — *v sg*: krzyszv 188v; *l sg*: nakrzhyszv 188v.

KTO — *d*: komą 209v.

KTORY (9r.) — *n sg m*: ktory 76av. 142r; kthory 188v; *f*: ktora 144r; kthora 133r. 142r; *neutr*:

ktore 31v; *g pl m*: ktorich 109v; *l pl f*: w ktorzych 109v.

KTORYŻ — *n pl m*: ktorysz 29r.

KU (25r.) — *cum d*: kv 4v (2r.). 5v (2r.). 6r (3r.). v (2r.). 10v. 17v. 23r (2r.). v. 27r (2r.).

v. 109v (2r.). 140r. 141r. 208r. 216r; ku 109v. 133r.

KUPIEC (2r.) — *n pl*: kupczy 146r; *g pl*: kupczow 146v.

KUSZE<NIE> — *g sg*: kusse (!) 7r.

KUSZONY — *n pl m*: kvsseny 7v.

LEKAR<STWO> — *?*: lekar (!) 18r.

LELEJAC SIĘ — *praet 3 sg m*: leleyal szya 205r.

LENISTWO — *i sg*: lenystwem 70v.

LENIWY — *n pl m*: lenyvy 81v.

LEŃCUCH — *ac sg*: lenczách 207r.

LEŻEĆ — *inf*: leszcz 13r.

LĘKAĆ SIĘ — *inf*: lakaczsysa 194v.

LI (3r.) — *ly* 30v. 140r; li 30av.

LICHWA — *g sg*: lichvy 146v.

LICHWARZ — *n pl*: lichvarze 123r.

LOS (2r.) — *ac pl*: loszy 209v (2r.).

LUBOWANIE (3r.) — *n sg*: lubovanye 169r; *g sg*: lubovanya 101v (2r.).

LUD (3r.) — *g sg*: ludv 2r (2r.); luda 174v.

LUDZKI — *g sg f*: luzkyye 76ar.

LUTOŚCIWY — *n sg m*: lutosczyvy 213v.

LUTOŚĆ (6r.) — *g sg*: lutoscy 31r. 172r. v. 197v. 211r; *ac sg*: luthosc 7v.

LWICA (2r.) — *n sg*: lvyca 93v. 94r.

ŁAGODLIWY — *i pl neutr*: lagodlyvymy 91r.

ŁAKNAĆ — *praet 3 sg m*: laknvl 1r.

ŁAKOMSTWO — *n sg*: lakomstvo 109v.

ŁAPI<CA> — *ac sg*: lapi (!) 119v.

ŁASKA (8r.) — *g sg*: laszky 7r. 110r; lasky 17v; *ac sg*: laska 112r. 188v; laska 10v. 17v. 142r

ŁASKAWY — *g sg f*: laskavey 125v.

ŁAZARZ *n pers* — *v sg*: lazarzv 102r.

- ŁKANIE** — *n sg*: lkanye 172r.
ŁOKTUSZA — *l sg*: wlokthuszy 197v.
ŁONO — *ac sg*: lono 213v.
ŁOTRO⟨WSKI?⟩ — *ac sg f*: lotro (!) 27r.
ŁOŻE — *i sg*: loszem 111r.
ŁOŻNICA (2r.) — *g sg*: losznicze 120v; *i sg*: loszniczą 120r.
ŁYSKAWICA: — *n sg*: lyskawycza 30r.
- MAKUŁA** — *n pl*: macąły 165v.
MAŁŻEŃSTWO — *l sg*: vmalszenystvye 123v.
MARNIE (2r.) — marnye 6r. 223r.
MARNOSTRAWCA (2r.) — *i sg*: marnostrawcza 142r; *l sg*: marno strawczy (!) 99r.
MAŚĆ — *i pl*: mascyamy 183v.
MATKA zob. MĘKA
MESZNE — *g sg*: mesznego 123r.
MĘCZYĆ — *praet 3 sg m*: maczyl 166r.
MĘKA (13r.) — *n sg*: maka 23v. 125v; *g sg*: maky 28v. 29v. 141v; *ac sg*: maka 111r; maka
 81v; *i sg*: maką 142v; *l sg*: przy macze 29v. 110v; *n a. ac pl*: maky 31r (2r.); *zam. matka* — *g*
sg: maky 172v.
MEŻOBOJCA — *i sg*: mazoboyczv 155r.
MIASTO — *g sg*: myasta 30v.
MIECZ — *n sg*: myecz 5r.
MIEĆ (19r.) — *inf*: myecz 134v; *praes 3 sg*: ma 142v. 169v. 209v; *l pl*: mamy 70v. 109v.
 149r. v. 150v; *2 pl*: macye 6r; maczye 224r; *praet 3 sg m*: myal 12r. 76av; *f*: myałą 122v;
imper 2 sg: myey 182r; *2 pl*: myeyczye 172v; *condit 2 sg m*: isby myal 101r; *part praes act*
adv: mayvcz 7v. 203r.
MIEDZY — *cum i*: myedzy 2r.
MIEKTAĆ — *praes 3 sg*: myecze 36v.
MIENIĆ (5r.) — *praet 3 sg m*: myenyl 10r. v (3r.); *f*: myenyla 10r.
MIESCE czy **MIEŚCIE** — *ac sg*: myesce 1r.
MIESKI — *v pl f*: myeszye 207v.
MIESZAĆ — *praes 3 pl*: myesayv 123v.
MIEŚCE zob. MIESCE
MIĘSO — *i sg*: myaszem 204v.
MIJAC — *praet 3 sg f*: mygala 215r.
MIŁOŚCIWY (3r.) — *n sg m*: myłoscyvy 143r; *g sg m*: myłoscywego 155r. v.
MIŁOŚĆ (2r.) — *g sg*: myłosczy 128v; *i sg*: myłoscyą 169r.
MIŁOŚNICA — ? : myłoszniczą 186v.
MIŁY — *g sg m*: mylego 144r.
MIMO — *cum a*: mnymo (!) 149v.
MIOTAĆ (3r.) — *imper 1 pl*: myeczmy 209v; *condit 3 pl m*: aby myotaly 3r; *part praes act adv*:
 myeczacz 209v.
MIOTŁA (2r.) — *i pl*: myotlamy 108v; myothlamy 204r.
MIRZIĄCZKA (2r.) — *ac sg*: myrsyączka 190r; myrszaczka 154v.
MIRZIEĆ — *praes 3 sg*: myrsy 100v.
MŁOTEK — *n pl*: mlohtky 213r.
⟨M⟩NIEMACĆ — *part praes act adv*: nyemayvcz (!) 203r.
MNIMACĆ SIĘ — *praes 3 sg*: mnymasya 4v.
MOC *sb* (3r.) — *ac sg*: mocz 30r. 104r; *l sg*: w moczy 1v.
MOC *vb* (4r.) — *praet 2 sg m*: mogl (!) 116r; *3 sg f*: mogła 23v; *condit 1 pl m*: bysmy mogly
 133r; *3 pl m*: ysby mogly 146v.
MOCNY (2r.) — *ac sg f*: moczną 184r; *i sg f*: moczną 98r.

- MODLITWA (2r.) — *ac sg*: modlytva 27r. 142v.
MOJŻESZEWY — *n pl m*: moysessey 167v.
MOL — *n sg*: mol 143v.
MORDOWAĆ (2r.) — *praet 3 pl m*: mordowały 176r. 196r.
MORZE — *n sg*: morze 19r.
MOWIĆ — *praes 1 pl*: movymy 2v.
MŚCIC SIĘ (3r.) — *praes 2 sg*: msczy sya (!) 101r; *3 pl*: mscząsya 109r; *praet 3 sg m*: msczylsya 109r.
MY (20r.) — *n*: my 2v. 6v. 28v. 30av. 69r; *d*: nam 23v. 29r. 101r (2r.). 108r. 169v; *ac*: nasz 23v. 29r. 188v (2r.). 216av; *nas* 142r; *i*: mamy 101r; *l*: vnasz 75v; *?*: nasz 7r.
MYŚLIĆ — *praes 2 pl*: myslyczye 122r.
MYTO — *ac pl*: mitha 123r.
- NA — *cum ac* (33r.): na 1r. 8r. 16v. 26v. 27r. 30ar. 31v (2r.). 68r. 109v. 110v (2r.). 111r (2r.). 112r. 125v. 133r. v. 136v. 142r. 154v. 180r. 188v. 196v. 205r. 206v. 208r. 213v. 216av. 217r. 221v. 223r (2r.); *zob. też* NA POTEM; *cum l* (16r.): na 7r. 8r. 10v. 27v. 28r (2r.). 29r. 75v. 76av. 97v. 110v. 134v. 150v. 188v. 211r. 217v.
NABOŻNY (2r.) — *n sg m*: nabosny 111r; *n pl f*: nabozne 214r.
NABYCIE (2r.) — *n sg*: nabadzyc (!) 99r; *d sg*: nabycyv 5v.
NABYWAĆ — *praes 3 sg*: nabyva 97r.
NAD — *cum i* (5r.): nad 101r. 111r. 154v; *nat* 7v. 30ar
NADJACHAĆ — *praet 3 pl neutr*: nadyachaly 92r.
NADZIEJA — *v sg*: nadzycyo 188v.
NADZIEWAĆ — *praes 3 sg*: nadzycva 1v.
NAGABANIE — *ac sg*: nagabanye 12r.
NAGA<BANY> — *n sg f*: naga (!) 14v.
NAGŁY — *g sg neutr*: naglego 208v.
NAKLAD — *i sg*: nacladem 91r.
NAMIASTEK (3r.) — *n pl*: namyasthkovy 69r; *namyastkovye* 127v; *namya* (!) 7r.
NAMIENIĆ — *praet 3 pl m*: namyenyly 191v.
NAMIOT (2r.) — *ac sg*: namyot 143v; *ac pl*: namyothy 143v.
NAMODLNOŚĆ — *ac sg*: namodlnosc 206v.
NANADWYSZE — *na* nathvisse 125v.
NAPELNIĆ — *praet 3 sg neutr*: napelnylo 172r.
NAPIS (2r.) — *n sg*: napisz 209r; *ac sg*: napysz 110r.
NAPISANY — *i pl f*: napysanymy 115v.
NA POTEM — *na* potem 104r.
NAPRZECI<W>KO — *cum d*: naprzeczyko (!) 175v.
NARODZIĆ SIĘ — *inf*: narodzyczsya 9v.
NARUSZYĆ SIĘ — *praet 3 pl*: narusylysya 172r.
NARZECZENIE — *g sg*: narzeczenya 203r.
NARZEKAĆ (2r.) — *praet 3 sg f*: narzekala 197r; *part praes act adv*: narzekayvcz 196v.
NASYCIĆ — *praet 3 sg m*: nassyczyl 22r.
NASYCONY — *n pl m*: nasyczeny 2v.
NASZ (11r.) — *g sg m*: naszego 188v; *neutr*: naszego 28v. 144r; *d sg neutr*: nasemv 133r; *v sg m*: nasz 37r. v (2r.). 188v; *f*: naza 188v; *ac pl neutr*: nasze 30ar. 75v.
NATCHNAĆ — *praet 3 sg m*: nathchnvl 12r.
NATENCZAS — *natenczas* 166r.
NAWIEDZIĆ — *condit 3 sg m*: navyedzyl (!) 219v.
NAWYSZY — *v sg m*: navyszy 188v.
NIC (2r.) — *nycz* 30ar. 40v.
NIE (55r.) — *z osobowymi formami czasownika*: nye 1r. 2r. v. 3r. 11v. 23r. v (2r.). 28r. 30ar

- (2r.). 40v. 70v (2r.). 81r (2r.). v. 93v. 101r (2r.). 108v (3r.). 109r (3r.). 112r. 116r. 122v. 123r. v. 136v. 140r. v. 142v. 154r. 169v. 177r. 179r. 180r. 182r. 191r. 200r. v. 214r. 223r; z innymi wyrazami: nye 6r (2r.). v. 57r. 75v. 115v. 176v. 203r. 205v.
- NIEBIESKI** (4r.) — *g sg f*: nyebyeskyey 169r; nyebye (!) 154r; *ac sg f*: nyebyeska 112r; *l pl f*: o nyebyeskych 168v.
- NIEBIOŚA** (2r.) — *l*: vnyebyesyech 37v (2r.).
- NIECHAJ** — nyechay 140r.
- NIECZUJNY** — *n sg neutr*: nyeczvyne 76r.
- NIEDANY** — *l sg neutr*: v nyedanem 123v.
- NIEDOWIAREK** — *n sg*: nyedovyarek 3v.
- NIEJAKO** — nyeyako 154v.
- NIEKTO** — *g*: nyekogo 192r.
- NIEKTORY** (3r.) — *g sg m*: nyektorego 216r; *n pl m*: nyekthorzy 1v; nyektorzy 26v.
- NIELUTOŚCIWIE** (6r.) — nyelutoscyvye 29r. 109r. 109av. 176r. 183r; nyelutosczyvye 181r.
- NIEMIŁY** — *n pl*: nyemyle 223r.
- NIEMY** (2r.) — *n sg m*: nyême (!) 1v; *l pl m*: nyemych (!) 123v.
- NIENABOŻNY** — *g pl m*: nyenabosnych 23v.
- NIEPEWNY** — *g sg neutr*: nyepewnego 141v.
- NIEPŁODNY** — *n pl f*: nyepłodne 207v.
- NIEPOBOŻNIE** — nyepoboszyne 200v.
- NIEPOCZEŚNIE** (4r.) — nyepoczesnye 195v. 196v. 200r; nyepōczesnye 142r.
- NIEROWNY** — *n sg neutr*: nyerovne 187r.
- NIERUZUMNIE** — nyerosumnye 100v.
- NIERYCHŁY** — *n sg m*: nyerychly 70v.
- NIERZĄDLIWOŚĆ** — *n sg*: nyerzadlyvoscz 78r.
- NIERZĄDLIWY** — *i sg*: nyerzadlyvym 77r.
- NIESMACZNI** — *n pl*: nyesmaczyne 218v.
- NIESPRAWIEDLIWY** — *g sg*: nyespravyedlyvego 9v.
- NIESROMIEŻLIWOŚĆ** — *ac sg*: nyesromyesy (!) 12r.
- NIESTOJCIE** — nyestoycze 211v.
- NIEUCZLIWIE** — nyevczlyvye 195v.
- NIEUMIĘTNOŚĆ** — *g sg*: nyevmyathnosczy 101r.
- NIEWIASTA** — *l du*: ode (!) nyevyastv 134r.
- NIEWINY** (2r.) — *g sg f*: nyevyney 172v; *n pl m*: nyevyny 200v.
- NIEWOLA** — *ac sg*: nyevolą 99r.
- NIEWYMOWNY** (2r.) — *n sg f*: nyevymovna 126r; ? : nyevymovne 64r.
- NIEWYSPANIE** — *ac sg*: nyevyspanye 92v.
- NIEZGODA** (2r.) — *ac sg*: nyesgoda 134r; *ac pl*: nyesgodi 123v.
- NIEZGODLIWY** — *v pl f*: nyesgodlyve 134v.
- NIEZGODNY** (2r.) — *n pl f*: nyesgodne 134r; *v pl f*: nyesgodne 134r.
- NIEZUCZONY** (2r.) — *n sg neutr*: nyesvczone 27v; nyeszaczzone 27v.
- NINIE** — nynye 23v.
- NIŻLI** (2r.) — nysly 3r; nyszly 134v.
- NOCOWAĆ** — *inf*: noczovacz 30ar.
- NOGA** — *l pl*: w nogach 109v.
- NOSIĆ** (2r.) — *praet 3 sg m*: nosyl 221r; *impers*: nosono 28r.
- NOWY** — *g sg*: novego 37r.
- NOŻNY** — *g pl f*: nosznych 108v.

O *praep* — *cum ac*: o 10v; *cum l* (6r.): o 76ar. 147r. 150r. 168v (2r.). 194v; zob. też OD.

O *int* (4r.) — o 23v. 126r. 127v. 128v.

OBA — *ac neutr*: oby 169r.

OBCHODZIĆ — *praes 3 sg*: obchodzy 149r.

- OBCOWAĆ** — *praes 3 pl*: obczywą 123r.
OBCOWANIE — *g sg*: opczovanya 108r.
OBCY — *n sg m*: opczy 205r.
OBEWRZEĆ — *praet 3 sg neutr*: obevrazilo 204v.
OBFICIE *zob.* **OPICIE**
OBFITY *zob.* **OPITY**
OBIATA — *n pl*: obyati 125v.
OBIRAĆ <SIĘ> — *inf*: obyracz (!) 143v.
OBJAWIĄC — *praes 3 sg*: obyavya 36v.
OBJAWIĆ (2r.) — *inf*: obyavycz 101r; *praet 1 sg m*: obyavyl (!) 99r.
OBJAWIE<**NIE**> — *d sg*: obyavye (!) 27r.
OBLICZE — *g sg*: oblycza 200r.
OBLUDNY (2r.) — *n sg m*: obludny 223r; *g sg m*: oblądneho 134v.
OBRAZ (4r.) — *ac sg*: obrasz 110v. 111r. 112r; *ac pl*: obra (!) 31r.
OBRAZIĆ — *condit 3 sg m*: aby obrasyl 1r.
OBROCIĆ SIĘ — *praes 3 sg*: obroczyssa 136v.
OBRZEZANIE (2r.) — *l sg*: vobrzeshanyv 108r; vobresanyv (!) 107ar.
OBSIAŚĆ — *praet 3 sg m*: obsyadl 17r.
OBYCZAJ (7r.) — *n sg*: obyczay 27v. 28v. 29r; *n pl*: obyczaye 169v; *g pl*: obyczayew 27v; *ac pl*: obyczaye 33v. 216r.
OBŻARSTWO (6r.) — *g sg*: obrzarstva (!) 5v; obsar (!) 7v. 8r; *d sg*: obszarstvą 109v; *ac sg*: obsarsthvo 109v; obsar (!) 8r.
OBŻYRCA — *n pl*: obszyrcze 81r.
OCIEC (4r.) — *g sg*: occza 7v; *v sg*: oycze 37r. v (2r.).
OĆWIERZYĆ SIĘ — *praes 2 sg*: Oczwyerzysz szya 207r.
OD, ODE — *cum g* (14r.): od 4v (2r.). 6v (2r.). 11v. 31v. 108r. v. 148r. 172r. 195r. 200r. 204r. 208r. *zam. o cum l*: ode 134r. *Zob. też* OT.
ODANY — *g sg neutr*: odanego 123v.
ODARTY — *ac sg m*: odartego 204v.
ODBIERAĆ — *praes 3 pl*: odbyerayv 6r.
ODCHŁAŃ *zob.* **OTKŁANIA**
ODCIĄGAĆ *zob.* **OTCIĄGAĆ**
ODCIĄGNIO<**NY**> — *n sg m*: odcyagnyo (!) 168v.
ODDALAĆ — *inf*: oddalcz 70v.
ODDALENIE — *n sg*: oddaleny 150r.
ODDALIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: oddalyl 120r; *condit 3 sg m*: oddalyl (!) 134r.
ODEPCHNAĆ — *praet 3 sg m*: odepchną 134r.
ODETCHNAĆ — *part praet act*: odethchnąwszy 204r.
ODJAĆ — *praet 3 sg m*: odyą 134r.
ODKUPIĆ — *praet 2 sg m*: kthorysz odkupyl 188v.
ODKUPIENIE *zob.* **OTKUPIENIE**
ODMAWIAĆ (2r.) — *praes 1 sg*: odmavam 169v; *praet 3 sg f*: odmavyala 214r.
ODPOWIADAĆ (2r.) — *inf*: odpovyadacz 10r; *praes 3 sg*: odpovyada 167r. *Zob.* OTPOWIADA
ODPOWIĄ<**DANIE**> — *g sg*: odpovya (!) 10r.
ODPUSZCZENIE — *ac sg*: odpuszczenye 10r.
ODRZEC <SIĘ> — *praet 3 pl m*: odrzekly (!) 206r.
ODRZUCIĆ — *praet 3 sg m*: odrzuczyl 78v.
ODSZCZEPIENIEC — *n pl*: odszczepyency 122r. *Zob.* OTSZCZEPIENIEC.
ODTYCHMIAST *zob.* OTTYCHMIAST
ODZIENIE (2r.) — *ac sg*: odzye (!) 7v; *l sg*: w odzyenyv 34r.
ODZIERŻEĆ — *inf*: odzyersecz 133r.
OFIARA, OFIERA (4r.) — *ac sg*: offyara 125v; offyera 26v; *n pl*: offyari 151r; *ac pl*: offyara 76ar.

- OFIERO<WANIE> — *d sg*: offyero (!) 27r.
OGARNAĆ — *?*: ogarnaly 221v.
OGLEDAĆ <SIE> — *inf*: ogladacz (!) 91v.
OGRODZIEC — *l sg*: vogroyczv 198r.
OJCZYŻNA (2r.) — *g sg*: oyczysny 146v. 154r.
OKROPLIWIY — *comparat ac sg f*: ocroplifsza 76r.
OKRUTNIE (2r.) — okrutnye 29r; ocruhnye 211v.
OKRUTNOŚĆ — *ac sg*: okruhnoscz 142v.
OKRUTNY (7r.) — *n sg m*: ocruhny 141r; *f*: ocruhna 125v. 128v; ocruhna 125r; *ac sg f*: ocruhna 119r; *i sg m*: okruhny 180r; *n pl neutr*: ocruhne 148v.
OŁTARZ — *a a. ac pl*: oltarze 31r.
OMIENIEĆ — *praet 2 sg m*: omyenyalesz 210v.
OMYCIE — *ac sg*: omyczye 109v.
OMYŚLAĆ — *praet 3 sg m*: omyslal 40v.
ON (15r.) — *n sg m*: on 6r. 18v. 120r; *f*: ona 134r; *g sg m*: onego 30v; *f*: oney 14v. 28r. 31v; *neutr*: onego 208v; *ac sg m*: onego 29v; *neutr*: ono 150v; *l sg neutr*: o onym 147r; po onym 109av; vonym 166r; *ac pl neutr*: ona 6v.
ONIEMIEĆ *zob.* OMIENIEĆ
ONO (2r.) — ono 149v. 150v.
OPACTWO — *ac sg*: opactwo 216r.
OPAK — opak 196r.
OPĘTANY — *g sg f*: opataney 23r.
OPICIE — opyczye 144r.
OPIĆ SIE — *part praet act*: opywsysya 166r.
OPIEKA — *l sg*: vopyecze 211v.
OPITY — *n pl f*: opythe 143v.
OPLAKAWAĆ — *condit 1 pl m*: oplakavaly (!) 124v.
OPLA<TEK> — *ac sg*: obpla (!) 134r.
OPUSZCZAĆ (3r.) — *inf*: opuszczacz 13v; *praes 3 pl*: opuszczayv 220r; *imper 2 sg*: opuszczay 154r.
OPUSZCZENIE — *l sg*: o opuszczenyv 76ar.
OPUŚCIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: opuszczyl 5r; opuscyl 223r.
OSĘDZIĆ (2r.) — *praes 3 sg*: oszędzy 70v; *3 pl*: oszędzy 154v.
OSIĘGNAĆ (4r.) — *inf*: osyagnacz 173v; *praes 3 sg*: osyagnye 2v; *1 pl*: osyagnye (!) 30av; *praet 3 sg m*: osyagnal 108v.
OSIĘGNIENIE — *i sg*: osyagnyeny 78r.
OSOBNIE — osobnye 101r.
OSTATEK (3r.) — *ac sg*: ostatek 144r; osthatek 224r; *ac pl*: osthathky 228v.
OŚLĄTKO — *n sg*: oslatko 28r.
OŚLEPIAĆ <SIE> — *praes 3 pl*: oslyepya (!) 150v.
OŚLĘ (2r.) — *n sg*: osła 27v; *l sg*: na oslu 28r.
OŚLICA (3r.) — *g sg*: oslycze 28r; osli (!) 31v; *l sg*: na oslyczy 28r.
OŚWIECONY — *n pl m*: osvyczeny 218r.
OT (2r.) — *cum g*: ot 20v; oth 199v; *zob.* OD.
OTARGANY — *ac pl m*: othargane 200v.
OTCIAGAĆ — *part praes act adv*: othczyagayvcz 101r.
OTKŁANIA (3r.) — *g sg*: othclany 212r; *ac sg*: otclanyv 128v; *l sg*: votclanyey 144r.
OTKU<PIENIE> — *g sg*: otku (!) 27v.
OTO (3r.) — oto 10v. 30ar. 170r.
OTPOWIADAĆ — *praet 3 pl m*: otpovyadaly 16v; *zob.* ODPOWIADAĆ
OTRUC — *inf*: otrvcz 216r.
OTSZCZEPIENIEC — *n pl*: otszczyency 145r; *zob.* ODSZCZEPIENIEC
OTTYCHMIAST — oththychmyast 199r.
OTWARZAĆ — *praet 3 sg neutr*: otvarzało 108v.

OTWORZENIE (2r.) — *l sg*: votvorzenyv 107ar. 109v.

OTWORZONY — *n sg f*: othvorzona 113v.

OTWORZYŹYSTY — *i pl f*: othvorzystemy 115v.

OWSZĘKI (2r.) — owszeczy 10r. 101v.

PADAĆ SIĘ — *praet 3 sg neutr*: padalosza 76r.

PAGOREK — *d pl*: pagorkom 207v.

PAMIĄTKA (5r.) — *ac sg*: pamyatka 110v. 111r (2r.); pamyatka 110v. 127v.

PAMIĘĆ — *ac sg*: pamyacz 136v.

PAMIĘTAĆ (2r.) — *inf*: pamyatacz 112r; *condit 1 pl m*: pamyataly (!) 110r.

PAN (5r.) — *n sg*: pan 18v. 143r; *g sg*: pana 155v. 188v; *v sg*: panye 188v.

PANI — *v pl*: panye 207v.

PANNA — *v pl*: panny 207v.

PANOWAĆ — *praes 3 sg*: panvye 216r.

PANUJĄCY — ? : panvyczy 19r.

PAPIEŻ — *g pl*: papyesew 216ar.

PASĆ (2r.) — *praet 3 sg f*: padla 142r; *3 pl m*: padly 176r.

PATRZAĆ — *praet 3 pl m*: patrzaly 29r.

PAWŁOZANY (2r.) — *ac sg m*: pawloczany 204v; *neutr*: pawloczane 204v.

PĘGA (2r.) — *i pl*: pagamy 108v. 204v.

PEKAĆ SIĘ — *praet 3 sg neutr*: pakalosya 204r.

PIENIĄDZ — *n pl*: pyenyvdze 178v.

PIEŃ — *ac sg*: pyen 208v.

PIERŚ — *zob.* PIRŚ

PIERWOSPYPY *zob.* PIRWOSPYPY

PIERWSZY *zob.* PIRWSZY

PIEŚŃ — *n sg*: pyesn 26v.

PIĘCIORAKI — *n pl*: pyaczyorakye 70r.

PIĘĆ — *l*: pyaczy (!) 70v.

PIĘTA — *g pl*: pyat 108v.

PILA — *i sg*: pyla 166r.

PIR<Ś> — *n pl*: pyr (!) 2r.

PIRWOSPYPY — *ac*: pyrvospy 195r.

PIRWSZY (2r.) — *d sg f*: pyrwsey 10v; *ac sg m*: pyrwsey 134r.

PLEMIĘ — *g sg*: plemiyena 1v.

PLUSZCZEC — *praet 3 sg f*: pluszczala 109v.

PLACHETKA — *ac sg*: plachetka 197v.

PŁACIĆ — *praes 3 pl*: placzą 166r.

PŁACZ (2r.) — *ac sg*: placz 149r; *zam.* płaszcz — *ac sg*: placz 204v.

PŁASZCZ — *ac sg*: plaszcz 109r; *zob.* też PŁACZ.

PŁOKAĆ — *impers*: plocano 165v.

PO — *cum d*: po 124r; *cum d a. l*: po 124r; *cum l (4r.)*: po 8r. 109av. 127v. 167r; *cum ac*: po

176r; *zob.* też PO GOTOWIU

POBOR — *n a. ac pl*: pobory 179r.

POCHADZAĆ (2r.) — *praes 3 pl*: pochadzaya 80v; *praet 3 pl m*: pochadzaly 209v.

POCHLEBSTWO — *g sg*: pochlepstva 30v.

POCIESZONY — *ac sg neutr*: poczyeszone 11v.

POCIESZYCIELKA — *n sg*: poczyseszyelka 125v.

POCZAĆ — *praet 3 sg m*: poczał 200v.

POCZEŚNIE (2r.) — poczesnye 26v. 142r.

POCZLIWIE — poczlyvye 142v.

POCZLIWOĆ (2r.) — *g sg*: poczlyvocy 111r; poczly (!) 110v.

POD — *cum i (3r.)*: pot 165v. 189v (2r.); *cum ?*: pot 31r.

- PODDAĆ — *praet 3 sg m*: poddal 120r.
 PODDAN — *n sg m*: poddan 28r.
 PODLEJSZY — *n sg m*: podlejsy 142v.
 PODNIESIONY (2r.) — *ac sg f*: podnyesyona 16r. 40r.
 PODNOSIĆ SIĘ — *condit 3 sg m*: podnosylbysya 136v.
 PODOBIEŃSTWO — *ac sg*: podobyenstvo 154v.
 PODUSZCZAĆ (2r.) — *praes 3 sg*: podusza 101v (2r.).
 PODUSZCZENIE (2r.) — *d sg*: poduszczenyv 101r; *i sg*: poduszczem (!) 101r.
 POGANIN (2r.) — *n sg*: pogany 200v; *g sg*: poganyna 184r.
 POGAŃSKI — *n pl*: pogansczy 154v.
 POGOR<SZONY> — *n sg f*: pogor (!) 10v.
 PO GOTOWIU — *pogotovyv* 10r.
 POJĆ (3r.) — *praes 1 sg*: poyda 175v; *praet 3 sg m*: posetl 215v; *1 pl m*: possly (!) 136v.
 POKALIĆ SIĘ — *condit 3 pl m*: byszya pokalily 200v.
 POKOJ — *ac sg*: pokoy 134v.
 POKRZYWNIK — *g sg*: pokrzyvnyka 20v.
 POKUSA — *i pl*: pokąsamy 14v.
 POKUSICIEL — *d sg*: pokusyczelevy 8r.
 POKUTA — *ac sg*: pokąta 165v.
 POKUTOWAĆ — *praet 3 sg m*: pokutoval 101v.
 POLAĆ — *praet 3 sg f*: polala 204v.
 POLECAĆ — *praet 3 sg m*: poleczal 40r.
 POLECONY — *?*: poleczone 216r.
 POLEPSZENIE — *d sg*: polepsenyv 133r.
 POLEPSZYĆ SIĘ — *imper 1 pl*: polepszmy sya 71r.
 POLICZEK — *ac pl*: polyczky 199v.
 POMAZANIEC — *i sg*: pomazanczem 201v.
 POMILCZEĆ — *part praet act*: pomyłczawszy 206r.
 POMOC *sb* — *i sg*: pomoczą 15r.
 POMOC *vb* — *imper 2 sg*: pomosz 188v.
 POMSTA — *ac sg*: pomsta 110r.
 POMUSKAĆ — *part praes act adv*: pomvskayvcz 40v.
 POMYŚLIĆ — *praes 1 sg*: pomysla 223r.
 POPEŁNIENIE — *n sg*: popelnyenye 71r.
 POPROSIĆ — *imper 1 pl*: poproszmy 4v.
 PORODZIĆ — *praet 3 sg f*: porodzyła 110v.
 PORUSZAĆ — *praes 3 sg*: porvsza 36v.
 PORUSZYĆ — *condit 3 sg m*: porvsyl (!) 23r.
 PORUSZYĆ SIĘ — *condit 3 sg m*: isz by sya porvsyl 136v.
 POSADZAĆ — *praet 3 pl m*: poszadzaly 92v.
 POSEŁKINI — *g sg*: poszelkynyey 20v.
 POSŁUSZEŃSTWO — *n sg*: poslusenstvo 27v.
 POSPOLICIE — *pospolycze* 165v.
 POSPOLITY — *g pl m*: pospolithych 174v.
 POSPOLSTWO — *g sg*: pospolstva 11v.
 POSPOŁU — *pospołu* 174r.
 POST (3r.) — *ac sg*: post 5v. 7r. 57r.
 POSTAWIĆ — *praet 3 sg m*: postavyl 119v.
 POSTAWIONY — *d sg m*: postavyonemv 200r.
 POSZCZĄCY — *n sg m*: poszczączy 140v.
 POŚCIEL — *l sg*: na posczyely 211r.
 POŚWIĘCAĆ — *inf*: posvyaczacz 175r.
 POT — *n sg*: pot 108v.

POTEM, POTYM (2r.) — pothem 199v; potim 165v; zob. NA POTEM.

POTĘPIONY — *l sg f*: na potapyoney 110v.

POTOP — *i sg*: potopem 150v.

POTRZEBA — *ac pl*: potrzeby 215v.

POTRZEBIZNY — *n pl m*: potrzebysne 169v.

PO<T>WARZ — *i pl*: pofarzamy (!) 179v.

POTYM zob. POTEM

POWINO<ŚĆ> — *g sg*: povyno (!) 216r.

POWIN<Y> — *n pl m*: povyn (!) 216r.

POWITAĆ — *imper 2 sg*: povytay 188v.

POWŁOKIEM — powlokyem 194v.

POWODŹ — *n sg*: povocz 219r.

POWROZ — *ac sg*: powrosz 196r.

POWSTAĆ — *praet 3 pl m*: powstały 142v.

POWSZEDNI — *n sg f*: powsednya 99v.

POZDROWION — *v sg m*: poszdroyon 109r.

POZNANY — *n pl m*: posnany 143v.

POŻEŻCA — *n pl*: poseszcze 123v.

POŻYWAĆ — *praet 2 sg*: pozyval (!) 2r.

POŻYWIENIE (2r.) — *g sg*: possyvyeny 6r; *d sg*: poszyvyenyv 6r

PRACA (2r.) — *g sg*: prace 6r; *l sg*: wpraczy 168v.

PRACOWAĆ (2r.) — *praes 3 sg*: pra (!) 6r; *3 pl*: praczyą 140r.

PRA<COWAĆ> SIĘ — *inf*: sya pra (!) 6r.

PRACO<WANIE> — *ac sg*: praczo (!) 168r.

PRAWDA — *n sg*: prawda 30v.

PRAWO (2r.) — *ac sg*: pravo 203r; *ac pl*: prava 120r.

PRECZ — precz 1r.

PRĘDKI — *g sg neutr*: prathkyego 208v.

PROCESYJA — *i sg*: proczesyą 28v.

PROCZ — *cum g*: procz 181r.

PROMIENI — *n sg*: promyen 111r.

PROROK — *ac sg*: proroka 137r.

PROSIĆ (3r.) — *praet 3 sg f*: prossyła 9r; *condit 3 sg m*: prosylyby 30v; *3 pl m*: prosyly (!) 10v.

PROSTY (5r.) — *i sg m*: prostym 7v; prostim 9v. 19r; *l sg neutr*: prostim (!) 220v; *n pl m*: prosocy

37r.

PROŚBA (2r.) — *ac sg*: proszba 206v; prosba 76av.

PROWADZIĆ — *praet 3 pl m*: provadzyły 29v.

PROZNOWANIE — *ac sg*: prosnowanye 81v.

PRZE — *cum ac*: prze 5v.

PRZEBITY — *v pl f*: przebite 70r.

PRZEBOŚĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: przebotl 109v. 199ar.

PRZECHODZIĆ — *praet 3 sg f*: przechodziła 208v.

PRZECZNY (2r.) — *g sg neutr*: przecznego 181r. 208r.

PRZED — *cum ac*: przeth 205r; *cum i (3r.)*: przet 150v. 157r; przed 101r.

PRZEDŁUŻYĆ — *impers*: przedlusono 115v.

PRZEDTYM — przet tym 3r.

PRZEJĆ — *praet 3 sg f*: przesła 143r.

PRZEKŁĘCTWO — *g sg*: przeclactwą 15v.

PRZEKLINAĆ SIĘ — *inf*: przeclinaczsy 199r.

PRZEKŁOCIE (4r.) — *d sg*: przekloczyv 109v; *l sg*: przeklocyv (!) 107ar; przeclocyv (!) 107ar;

przecloczyą (!) 109v.

PRZEKŁOTY — ?; przeclotich 109r.

PRZEKUPIEŃ — *v sg*: przekupnyv 191r.

- PRZEMIENIĄĆ (2r.) — *praes 3 pl*: przemieniyav 123r; *praet 3 sg m*: przemienyal 40v.
 PRZEMIENIĆ (2r.) — *praes 3 sg*: przemieniy 147v; *condit 3 sg m*: przemienyl (!) 7v.
 PRZEMIENIĆ SIĘ — *praes 3 sg*: przemienysya 36v.
 PRZEMIENY — *n sg m*: przemieniy 223r.
 PRZEMINĘ(ŁY) — *n sg neutr (?)*: przemyna (!) 104r.
 PRZENASZAĆ — *praet 3 pl m*: przenyaszaly (!) 92v.
 PRZEPAŚĆ SIĘ (2r.) — *praes 3 sg*: przepadnyesya 147r (2r.).
 PRZEPOWIEŚĆ — *l pl*: przepovyescyach (!) 4v.
 PRZERZECZONY — *g pl neutr*: przerzeczonych 110v.
 PRZEŚCIRADŁO — *ac sg*: przescyradlo 214r.
 PRZESTANIE — *g sg*: przestanya 124r.
 PRZESZŁY — *n sg f*: przesla 23v.
 PRZETRZEĆ — *inf*: przetrzec 166r.
 PRZEZ — *cum g (4r.)*: przes 1v. 124r. 174v; przesz 27v. 78v; *cum ac (17r.)*: przes 6v. 7v. 28r. 76av. 110r. 134v. 137r. 142v. 150v. 168r. v. 218r. v; przesz 12v. 75v. 140v.
 PRZEZPIECZNI — *l sg f*: naprzespiecznyey 75v.
 PRZEZTO (4r.) — przesto 6r. 7r. 108v. 147r.
 PRZEZTOŻ — przestosz 23v.
 PRZODEK — *l sg*: naprzotkv 10v.
 PRZY — *cum l (6r.)*: przy 23v. 29r. v. 107v. 110v. 211r.
 PRZYBIĆ — *inf*: przybycz 208v.
 PRZYCZYNA — *g pl*: przyczyn 97v.
 PRZYGODA — *g pl*: przygody 109av.
 PRZYJAŻNIE — przyyasnye 31r.
 PRZYJAŻŃ — *g sg*: przyaszny 80v.
 PRZYJĆ (3r.) — *praet 1 pl m*: przysly (!) 154v; *imper 3 sg*: przycz 37v (2r.).
 PRZYJEMNIE — przygyemnye 142v.
 PRZYJEMNY — *n sg f*: przyemna 218v.
 PRZYKA(ZANIE) — *d sg*: przyka (!) 109v.
 PRZYKŁADNIE — przykladnye 142r.
 PRZYKROŚĆ — *ac pl*: przykrosocy 92v.
 PRZYKRY — *n pl neutr*: przykre 148v.
 PRZYKRYĆ — *praet 3 sg neutr*: przicirilo 172r.
 PRZY(L)NAĆ — *praet 3 sg f*: przynala (!) 181r.
 PRZYŃKAĆ — *praet 3 pl m*: przynakaly 207r.
 PRZYODZIANY — *n pl m*: przyodziany 31v.
 PRZYPĘDZAĆ (3r.) — *praes 3 sg*: przypadza 216r; *part praes act adv*: przypadzayvcz 221v; *przy-
pędzayvcz* 181r.
 PRZYPĘDZENIE — *g sg*: przypadzenya 75v.
 PRZYPĘDZIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: przypadzyl 29r; *3 pl m*: przypadzyly 181r.
 PRZYPRAWA (2r.) — *i pl*: przypravamy 176r. 183r.
 PRZYPRAWIAĆ SIĘ — *praes 3 pl*: sya przypravayą 165v.
 PRZYPRAWIĆ — *praet 3 sg m*: przyprawył 81r.
 PRZYPRAWIĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: iszbyszmysya przyprawyly 5v.
 PRZYRODZONY (2r.) — *l pl f*: przyrodzonych (!) 144v. 146r.
 PRZYSCHNAĆ — *praet 3 sg f*: przyschnala 181r.
 PRZYSTAJĄC — *praes 3 sg*: przystaye 6v.
 PRZYSTAWKA (2r.) — *ac sg*: przystawka 193r; *l sg*: wprzystawcze 193v.
 PRZYWIEDZIENIE — *d sg*: przyvyedzyenyv 23r.
 PRZYWIEŚĆ (3r.) — *inf*: przyvyesch 23v; *przy (!) 7v*; *praet 3 sg neutr*: przyvyodlo 40v.
 PRZYWODZIĆ (5r.) — *praes 3 sg*: przyvodzy 23r (2r.). v. 136v; *3 pl*: przyvodzv 123v.
 PRZYWRZEĆ — *praet 3 sg f*: przywrzala 181r.
 PUSTY — *n sg m*: pvsty 186v.

PYTAĆ — *fut 3 sg m*: badzye pytal 76ar.
PYTANIE — *n sg*: pitanye 76av.

RACZYĆ (4r.) — *praet 2 sg m*: raczylesz 69v; *imper 2 sg*: raczy 126r. 188v; *condit 3 sg m*: aby raczyl 216av.

RADNIEJ (3r.) — *radnyey* 172r (2r.). 178v.

RADOŚĆ (2r.) — *ac sg*: radoscz 141r; *g pl*: radoscy 111r.

RADOWAĆ — *imper 2 sg*: radvy 28r.

RANIĆ SIĘ — *praes 3 sg*: ranysya 18r.

RATUSZ — *ac sg*: ratvusz 205r.

RAZ — *g pl*: razow 204r.

RDZA — *n sg*: rdza 143v.

RETOWAĆ — *inf*: retovacz 211r.

REKA (3r.) — *i sg*: raka 100v; *ac du*: racze 196r; *i du*: rąk ma (!) 109r.

ROBOTA (2r.) — *g sg*: robo (!) 6r; *ac sg*: robota 166r.

RODZAJ (3r.) — *g sg*: rodzajv 27v. 155r; *ac sg*: rodzaj 100v.

ROG — *ac sg*: rok 143r.

ROK — *g sg*: rok 29v.

ROTA (2r.) — *ac sg*: rotha 195r; rothą 204r.

ROTMISTRZ — *g pl*: rothmystrzow 195r.

ROWNY — *i sg m*: rownym 219r.

ROZCZYTAĆ (3r.) — *inf*: rosczytac 76r; roscytacz 112r; *praes 3 sg*: roscyta 112r.

ROZDAWAĆ — *praet 3 sg m*: rosdaval 134r.

ROZDRAPAĆ — *praet 3 sg f*: rosdrapala 93v.

ROZDZIELIĆ — *praes 3 sg*: rozszyeli (!) 1v.

ROZGNIEWAĆ — *praet 2 pl m*: rozgnyevaly (!) 75v.

ROZGNIEWAĆ SIĘ — *praet 3 pl m*: rosgnyevalysya 30v.

ROZKAZOWAĆ — *inf*: roskassovacz 154v.

ROZKOSZ (3r.) — *n sg*: roskosz 126r; *ac sg*: roskosz 104r; *i sg*: rosکو (!) 6r.

ROZKOSZNIĘ — roskosnye 81r.

ROZŁĄCZENIE — *n sg*: roslączyeny 127v.

ROZMAJITY (3r.) — *ac pl*: rosmayte 165r; *f*: rosmagite 76ar; *?*: rosmagitego 140v.

ROZMNAŻAĆ (2r.) — *praes 3 sg*: roszmnasza 97v; rosmnasza 99v.

ROZMYŚLAĆ (4r.) — *inf*: rosmyslacz 126r. 169v; *praet 3 sg f*: rosmyslala 11v; *part praes act adv*: rosmysla (!) 110r.

ROZMYŚLANIE — *l sg*: roszmyslanyv (!) 187r.

ROZMYŚLE<NIE> — *ac sg*: rosmysle (!) 168v.

ROZNIĘCIĆ — *impers*: rosznyeczono 198v.

ROZNIĘŚĆ SIĘ — *praet 3 sg f*: rosnosla sya yest 216r.

ROZNOŚĆ (2r.) — *g sg*: rosnoscy 29v; *d sg*: rosnoscy 6v.

ROZPACZ — *n sg*: rospacz 101v.

ROZPALIĆ — *praes 3 sg*: rospaly 75v.

ROZPAMIĘTAĆ — *praet 3 sg m*: rospamyatal 170r.

ROZPEKNAĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: rospaklsya 201r.

ROZPIĘTY — *n sg m*: rospathy 210r.

ROZPUSTNIE (2r.) — rospustnye 142r; rospusthnye 100v.

ROZPUSTNY (5r.) — *n sg neutr*: rospustne 6r; *n pl m*: rospustny 15v. 150v; *d pl m*: rospust (!) 142v; *?*: rospustny 150v.

ROZPUSZCZAĆ — *part praes act adv*: rospuszczayvcz 40v.

ROZPUSZCZENIE — *g sg*: rospuszczenya 150v.

ROZRUCH — *n sg*: rosruch 203r.

ROZSIEŚĆ SIĘ — *condit 3 sg neutr*: rosyadloby szya 211v.

ROZSTAĆ SIĘ — *inf*: rostaczysya 92r.

ROZSTANIE — *l pl*: narostanyach 134v.
 ROZSZYRZONY — *n pl f*: rozszyrzone 69v.
 ROZSZYRZYĆ — *inf*: roszyrzycz 69v.
 ROZTYRK (2r.) — *n sg*: rostyryk 154v. 166v.
 ROZUM (3r.) — *d sg*: rozvmovy 104r; *i sg*: rosvmem 126r; rosumem 101r.
 ROZUMIEĆ SIĘ — *praes 3 sg*: sya rosumye 108r.
 ROZUMNY — *d sg neutr*: rosumnemv 100v.
 ROZWAŻAĆ — *praes 1 sg*: rosvaszam 223r.
 ROZWIĘZAĆ — *imper 2 sg*: rosvyasz 147r.
 RYBNIK — *g sg*: rybnyka 166r.
 RYCERZ (2r.) — *n sg*: rzycerz (!) 109v; *l sg*: o rycerzcv 150r.
 RYCHŁO — richlo 6r.
 RZĄDLIWY (2r.) — *n sg neutr*: rządlyve 75v; *ac sg neutr*: rządlyve 75v.
 RZĄDZICIEL — *v sg*: rzadzyczyelv 28v.
 RZECZ (8r.) — *n sg*: rzecz 94r. 98r. 128r; *ac pl*: rzeczy 30r. 223r; *l pl*: rzeczach (!) 144v. 146r;
zam. rzesza — *i sg*: rzeczą 2r.
 RZECZKA — *ac sg*: rzeczka 12v.
 RZESZA *zob.* RZECZ
 RZEWLIWY — *ac pl neutr*: rzewlyve 172v.
 RZĘDZIĆ — *inf*: rzadzycz 188v.
 RZUCIĆ SIĘ — *praet 3 pl m*: rzuczylsya 196v.
 RZYMIANIN — *g pl*: rzymyanow 200r.
 RZYMSKI — *n pl m*: rzymscopy 204r.

SALOMONOW — *l sg*: Salomonovym (!) 165v.
 SAM (3r.) — *n sg m*: sam 2v. 216r; szam 31v.
 SĄD (2r.) — *g sg*: sądv 140v; *i sg*: sądem 157r.
 SĄDŹCA — *i pl*: sądzycząmy 1v.
 SĄMNIE<NIE> — *g sg*: szamnye (!) 99r.
 SCHODZĄ<CY> — *d pl m*: schodzą (!) 98r.
 SCHRONIĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: szchronyl sza 3r.
 SENAT (2r.) — *d sg*: senatovi 22r; *n pl*: senatovy 22r.
 SIDŁO — *ac pl*: sydla 149r.
 SIEDZENIE — *ac sg*: szyedzenie 192r.
 SIEPAĆ (2r.) — *praes 2 pl*: syepaczye 176v; *praet 3 pl m*: szyepaly 196r.
 SIERCE (3r.) — *ac sg*: syercze 69r; *ac pl*: syercza 75v. 172v.
 SIETM — *l (?)*: syetmy (!) 108r.
 SIĘ (84r.) — *g*: syebye 122v; *d*: sobye 144r. 223r; szoby 134r. 154v. 194v; *ac*: sya 2v. 6v. 29r; *przy czasowniku*: sya 4v. 5v. 6r (3r.). 9v. 10r. 18r. 26v. 30v. 36v (2r.). 37v (2r.). 71r. 75v. 76r. 76av. 92r. 93v. 101r. 108r (2r.). 109r. 110r. 111v. 120r. 133r (2r.). 136v (3r.). 140r. 144r. 145r. 147r (2r.). 155r. 165v. 166r (2r.). 172r. 178r. 193r. 194v. 196v. 199r. 204r (2r.). 205r. 207r. v. 213v. 216r. 217v. 220v. 223r; *szya* 195r. 200v (2r.). 201r (2r.). 202v. 205r. 207r. 209v (2r.). 211v; *sza* 3r. 76r. 174r. 181r; syebye 2v. 31v; *l*: naszoby 217v.
 SINY (2r.) — *n sg neutr*: syne 200r; *ac sg neutr*: szyne 200v.
 SITOWIE — *n sg*: szythowe 184v.
 SKARAĆ — *praes 1 sg*: szkarza 180r.
 SKARB — *ac sg*: szgarp (!) 178v.
 SKAZANIE (2r.) — *n sg*: skazanye 181r; *ac sg*: skazanye 217r.
 SKAZIĆ — *praes 3 sg*: skasy 140v.
 SKONAĆ — *praet 3 sg m*: skonalc 110v.
 SKONANIE (2r.) — *l sg*: naskonanyv 150v; przyskonanyv 211r.
 SKOŃCZENIE — skonczenie 155v.
 SKOŃCZYĆ — *praet 3 sg m*: skoncyll 111r.

- SKROPIONY — *ac sg f*: scropyoną 183v.
 SKRUSZENIE — *g sg*: skruszena 217v.
 SKRUSZONY — *ac sg neutr*: skrusone 172v.
 SKRZYPEK — *n pl*: skrzypkove 123v.
 SŁABINA — *l sg*: wslabynye 197r.
 SŁODZINY (2r.) — *g*: słodzyn 142r; *ac*: słodziny 99r.
 SŁOŃCE (2r.) — *g sg*: słonca 148r. 216av.
 SŁOWO (7r.) — *n pl*: słowa 28v; *g pl*: slow 110v; *ac pl*: slova 30ar. 133r. 180r; *i pl*: slovy 91r; *l przyslov*<.>ch 107v.
 SŁUGA — *g pl*: slug 142r.
 SŁUSZNO (2r.) — słusno 119v; slusno 188v.
 SŁUSZNY — *n sg f*: sluszna 68v.
 SŁUŻBA — *ac sg*: slusba 4v.
 SŁUŻEBNY (2r.) — *g sg f*: sluszebney 20v (2r.).
 SŁYNAĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: slynlv 216v; *f*: slynała 29r.
 SMAGAĆ — *zam. usmagać: praet 3 pl m*: smagaly 29r.
 SMĘTEK (2r.) — *g sg*: smathkv 204v; ? : szmathkv 184r.
 SMĘTLIWY — *d sg f*: smatlyvey 211r.
 SMRODLIWY (2r.) — *n sg m*: szmrodlyvy 76r; *l sg f*: smrodlyvey (!) 219r
 SNADŹ — sznacz 29v.
 SPAK — spak 176r.
 SPEŁNIĆ — *praet 3 pl m*: spelnyly 207r.
 SPEŁNIĆ SIĘ — *praet 3 sg neutr*: syaspelnylo 5r.
 SPIKAĆ — *praet 3 pl m*: spikaly 167r.
 SPOCZYNAĆ — *condit 3 sg m*: spoczynal (!) 176r.
 SPOŁEM — spolem 81v.
 SPOWIEDŹ (2r.) — *d sg*: spovyedzy 23r; *ac sg*: spo (!) 5v
 SPRACO<WA>NY (?) — *n sg f*: spraczona (!) 40r.
 SPRAWIAĆ — *praet 3 pl m*: spravyaly 29r.
 SPRAWIĆ SIĘ — *inf*: spravyczsya 75v.
 SPRAWIEDLIWOŚĆ — *ac sg*: spravyedlyvoszcz 188v.
 SPROCHNIAŁY — *ac sg m*: sprochnyaly 221v.
 SPUCHLANY — *n sg neutr*: spuchlane 200v.
 SPUCHŁY (2r.) — *n sg neutr*: spuchle 200r; *ac pl neutr*: spuchle 214r.
 SPUSZCZONY — *n sg f*: spvszczona 166r.
 SPUŚCIĆ — *praet 3 pl m*: spuszczyly 208v.
 SROGI (2r.) — *n sg m*: szrogy 141r. 142v.
 SROM (2r.) — *g sg*: sromv 101r. 123r.
 SROMOCICIEL — *n pl*: szromoczyczyele 123v.
 SROMOCIĆ (2r.) — *inf*: sromoczycz 179v; *praes 3 pl*: sromoczą 123v.
 SROMOTA — *ac sg*: sromotą 101v.
 ŚROMOTNY — *ac sg f*: sromothną 172r.
 STACZYĆ — *praes 3 sg*: stacze 2r.
 STAĆ SIĘ (4r.) — *praes 3 sg f*: yestsya stala 26v; *neutr*: sza stalo 181r; *sya stalo* 178r; *imper 3* nyechay sya stanye 140r.
 STAŁOĆ — *ac sg*: stalocz 10v.
 STAŁOŚĆ — *n sg*: staloszcz 166v.
 STANIE — *n sg*: stanye 126r.
 STARGANY — *ac pl m*: stargane 183v.
 STARO<S>TA — *d sg*: staroczye (!) 200r.
 STARY (4r.) — *ac pl m*: stare 216r; *comparat n sg m*: starszy 18v; *d sg m*: starsemv 22r; *g pl* starszych 123v.
 STAW — *n pl*: stavy 208v.

STAWEK (4r.) — *n sg*: stavek 165v; *g sg*: stawką 166r; staphką 165v; staphką 166r.

STAD — sthąd 206r.

STĘKAĆ — *inf*: stagacz (!) 197r.

STŁUCZONY — *n sg neutr*: sthłuczono 210v.

STOLEC — *ac sg*: stolecz 221v.

STOPA — *g pl*: stop 181r.

STRACENIE — *ac sg*: straczenie 208r.

STRACIĆ — *praet 2 sg m*: a tolys straczył 149r.

STRACONY (2r.) — *l sg*: nastraczonym 97v; straczonym (!) 97v.

STRASZYĆ — *praet 3 sg f*: strasyła 111v.

STRAWA (2r.) — *g sg*: stravy 220r; *ac sg*: strava 220v.

STRAWIĆ (2r.) — *praet 1 sg m*: stravył (!) 223r; *3 sg m*: stravył 99r.

STRĄŚNIENIE (2r.) — *g sg*: strasznyenia 208v (2r.).

STROJIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: strogyl 123r; *imper 2 pl*: stroycze 165v.

STRONA (3r.) — *g sg*: strony 93v; sthrony 144v; *ac pl*: strony 8v.

STRUGA — *ac sg*: strugą 194r.

STRUMIEŃ — *i sg*: strumyenyem 180r.

STRUTNIEĆ (?) — *praet 3 sg neutr*: struthnyalo 172r.

STRĄŚNIENIE *zob.* STRĄŚNIENIE

STRZE<ŻENIE> — *d sg*: strze (!) 216r.

STRZYKAĆ — *praet 3 sg f*: strzykała 133v.

STWORZENIE (2r.) — *n sg*: sthvorzenie 188v; *d sg*: sthvorzenyv 100v.

STWORZYCIEL — *v sg*: sthvorzyczyelv 188v.

STWORZYĆ — *praet 3 sg m*: sthvorzył 133r.

STYSKOWAĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: stiskoval 194v; *3 pl m*: sthyszkovaly 154v.

SWOJ (4r.) — *g sg m*: svego 150v; *ac sg f*: szvoya 188v; *neutr*: svoye 3r; *g pl m*: svoych 76r.

SYN (2r.) — *v sg*: szynv 29r; *d pl*: synom 1v.

SYTOŚĆ — *g sg*: syytoscy 6v.

SZAFARZ — *i sg*: zapharzem 146v.

SZAKOŻ *zob.* WSZAKOŻ

SZARADNY — *ac sg f*: szzaradnv 40v.

SZEŚCIORAKI — *g sg f*: szescyorakyye 29v.

SZKARADNY — *n sg m*: szkaradny 101r.

SZKARADOŚĆ — *n sg*: skaradoscz 165v.

SZKARADY — ? : skaradego 16r.

SZOS — *i pl*: szoszmy 120r.

SZPILMAN *czy* ŚPILMAN — *n pl*: spylmanovovoye (!) 123v.

SZUM — *i sg*: svmem 120r.

SZYJA — *i sg*: szyją 189v.

ŚCIAĞNAĆ *zob.* WCIĄGNAĆ

ŚCIRKA — *ac sg*: sczyrka 214r.

ŚCKŁO — *n sg*: scyecle (!) 216v.

ŚLEPY — *n sg m*: slepy 109v.

ŚLUB — *g sg*: slubv 216r.

ŚLUBIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: slubyl yest 13v; slubyl 76av.

ŚMIERĆ (2r.) — *i sg*: smyercyą 216av; *l sg*: oszmyerczy 194v.

ŚMIERTELNY — *l sg f*: naszmyertelney 211r.

ŚNIADNY — *g sg neutr*: sznyadnego 224r.

ŚPIEWANIE — *l sg*: spyevanyv (!) 187v.

ŚPILMAN *zob.* SZPILMAN

ŚWIATŁOŚĆ — *g sg*: svyatloscy 169r.

ŚWIĄTOŚĆ — *n sg*: svyatoscz 122r.

ŚWIĘBODNOŚĆ (3r.) — *g sg*: svyebodnoscy 210v; *ac sg*: svyebodnoscz 96v; szvyebodno
94r.

ŚWIĘCIĆ SIĘ (2r.) — *imper 3 sg*: svyaczysya 37v (2r.).

ŚWIĘTO — *n sg*: svyatho 27v.

ŚWIĘTOKRACA — *n pl*: svyatokracze 123v.

ŚWIĘTY (12r.) — *n sg m*: svyaty 27v; svyati 28v. 29r; *g sg m*: svyatego 4v; svątego 216r; *ac sg*
svyaty 7r; swyathy 3r; *v sg m*: svyati 188v; *l sg m*: svyatim (!) 169v; *n pl m*: svyate 169v; *g pl*
svyaticz 27v; *superlat i sg f*: nasvyaczą 142v.

TAJIĆ SIĘ — *praes 2 pl*: tagyczysya 93v.

TAKI (7r.) — *n sg m*: taky 219r; *f*: taka 10v; *neutr*: takye 29r; *i sg m*: takim 120r; *f*: taką 2r; *n*
m: takye 218r; *d pl m*: takim 142v.

TAKO (16r.) — tako 5v (2r.). 17v. 23v. 29r (2r.). 75v. 76av. 108v. 109av (3r.). 110v. 144r. 1
170r.

TAM — tam 144r.

TAMO — tamo 165v.

TARCIE — *l sg*: vtarcyv 166r.

TARGAĆ — *praes 2 pl*: targaczye 176v.

TARGAĆ SIĘ — *praet 3 sg neutr*: targalosya 204r.

TAWCIANY (2r.) — *ac sg m*: thawczyany 109r; thvaczyany (!) 204v.

TCHNAĆ — *praet 3 sg m*: thchnvl 3v.

TEDY (4r.) — tedy 27v. 112r. 149r. 165v.

TEN (24r.) — *n sg m*: ten 109av; *f*: ta 122r. 143r; *neutr*: to 109v³ 110r; tho 27v; *g sg m*: tego 2
thego 199v; *g a. qc sg m*: tego 127v; *d sg neutr*: temv 29r; *ac sg m*: ten 188v; *neutr*: to 7v. 14
v. 182r; tho 178r; *l sg f*: na tey 28r; *neutr*: w thym 10r; vthym 125r; *g pl neutr*: tich 11
ac pl f: thy 223r; *neutr*: thy 133r; *l pl neutr*: przytych 107v; ? : thy 14v.

TEŚĆ *zob.* CIEŚĆ

TEŻ (9r.) — tesz 7v. 10r (2r.). 28v. 122r. 149v. 166r. 218r. 223r.

TĘPY (2r.) — *ac sg m*: tapy 181v; *i pl m*: tapymy 181v.

TĘTNANIE — *ac sg*: thatnanye 93v.

TO — to 13v; *zob.* też A TO.

TO JEST — to yest 26v. 109r.

TOLIĆ — *part praes act adv*: tołącz 207v.

TOWARZY<STWO> — *g sg*: towarzysy (!) 216av.

TRACIĆ — *praes 3 sg*: traczy 36v.

TRAWIĆ — *praes 3 sg*: travy 6r.

TRĄBA — *n sg*: trąbą 141r.

TRĘDOWATY — *n sg neutr*: thradovathe 200v.

TROJCA — *l sg*: wtroyczy 188v.

TROSKA — *l sg*: troszcze (!) 211r.

TRUDNY — *n sg f*: trudna 154r.

TRWAĆ (3r.) — *praet 3 sg m*: trval 110v. 128v; *3 pl m*: trfali 23v.

TRZCINA, TRCINA (2r.) — *ac sg*: trzczyna 181v; *i sg*: trcyna 205r.

TRZESZCZEĆ — *praet 3 pl m*: trzeczaly 208v.

TRZY — *g m*: trz (!) 27v.

TRZYKROĆ — trzykroc 176r.

TUREK — *n pl*: turkovye 6v.

TWARDOŚĆ (3r.) — *n sg*: tvardoscz 10v; *ac pl*: tvardoszczy 10r; ? : tvardoscy 126r.

TWARDY — *n sg neutr*: tvrarde 69r.

TWIERDZA *zob.* ĆWIRDZA

TWOJ (6r.) — *n sg f*: tvą 37v; *neutr*: tve 37v (4r.); *g pl m*: tvoych 147r.

TY (7r.) — *n*: ti 2v; *d*: tobye 223r; czy 169v; *ac*: czya 93r. 201v; Czyebye 188v; *i*: tobą 167r.

TYŁ — *l sg*: vtyle 221v.

TYM — *tym* wyaczy 134r.

U — *cum g*: v 208r.

UBICZOWANIE — *l sg*: vbyczowanyv 108v.

UBIĆ — *praet 3 pl m*: vbily 29r.

UBOSTWO — *g sg*: wbosthva 71r.

UBRAĆ — *praet 3 sg m*: vbrał 81r.

UBRANIEC — *n sg*: vbranyecz 1v.

UCIEC SIĘ (2r.) — *praet 3 sg m*: vcyekl sya yest 155r; vcyekl sya 76av.

UCIESZYCIEL — *n sg*: vczyeszyczel 4v.

UCIŚNIENIE — *n a. ac sg*: vczyznyeny 223r.

UCZYNIĆ — *imper 2 sg*: vczyn 154v.

UDRĘCZAĆ — *imper 2 pl*: vdręcaycye 6v.

UJĆ — *inf*: vycz 146v.

UJĘT — *n sg m*: vyat 169r.

UKAZANIE (2r.) — *d sg*: vkaszanyv 140r. 141r.

UKŁONIENIE — *i sg*: vclonyenym 154r.

UKRZYŻOWANIE — *i sg*: vkrzysovanyv 144r.

UKUSIĆ (4r.) — *praet 3 sg m*: vkusyl 100v (3r.); *part praet act*: vkusywsy 100r.

UKUSZENIE (2r.) — *n sg*: vkuszenye 218r; *ac sg*: vkvsenye 218r.

ULICZKA — *n pl*: vlyczky 68v.

UMĘCZENIE — *g sg*: vmaczenya 188v.

UMIERNIE — *vmyernye* 6r.

UMIERTWIAC, UMIRTWIAC (3r.) — *inf*: vmyertvyacz 150v; vmyertvacz 109r; *praes l pl*: vmyrtvamy 57v.

UMIĘKCZONY (4r.) — *n sg neutr*: vmyakczono 76r; *n pl m*: vmyakczeny 176v; *neutr*: vmyakczone 23v; vmyakczony 23v.

UMYSŁ (5r.) — *g sg*: vmyslv 57r. 149r; *i sg*: vmyslem 6v. 188v. 219r.

UNĘDZONY — *ac sg neutr*: vnadzone 204v.

UNIŻYĆ <SIĘ> (2r.) — *praes 2 sg*: vnyszysz (!) 1r; vnyszysz (!) 8v.

UPADAJĄCY — *n pl m*: vpadayvcy 14v.

UPIJAĆ SIĘ — *inf*: vpyaczysya 6r.

UPLUSZONY — *ac sg neutr*: vplvsone 183v.

UPRACOWAĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: sya vpraczoval 166r.

UPRACO<WANY> — *n pl m*: vpraczo (!) 204r.

UPROSZENIE — *d sg*: vprossenyv 17v.

UPROSZONY — *ac sg f*: vprossona 17v.

UPRZEDZAĆ — *praet 3 pl m*: vprzedzaly 29r.

URĄBION — *n sg neutr*: vrąbyono 12v.

URĘGAĆ — *praes 2 sg*: vragasz 210r.

URZĘDNIK — *n sg*: vrzadnyk 206r.

URZNAĆ — *praet 3 pl m*: vrsnaly 109av.

USCHNAĆ — *praet 3 sg f*: vszchnala 32v.

USKARŻAĆ SIĘ — *praes 3 sg*: vszkarszasya 10r.

USŁANIE — *i sg*: vslanym 29r.

USŁA<NY> — *n sg f*: vsla (!) 29r.

USMA<GAĆ> — *praet 3 pl m*: vsma (!) 109r; *zob. też* SMAGAĆ.

USMAGANIE — *ac sg*: vsmaganye 31r.

USMAGANY — *n sg neutr*: vsmagane 125r.

USTAĆ — *praet 3 pl neutr*: vstaly 172r.

USTANOWIĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: vstanovylysya 207v.

USTĘPIĆ SIĘ — *praet 3 pl m*: wstąpylyszya 195r.
USTRASZAĆ (?) — *praes 3 sg*: wstrzasza (!) 89r.
UŚMIERZE<NIE> (3r.) — *d sg*: vszmyerze (!) 5v; vsmyerze (!) 6r; vsmye (!) 6r.
UTRUDZONY — *v sg m*: vtrudzony 96v.
UWIERZENIE — *ac sg*: vvyerzenye 28r.
UZNAĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: vsnal sya 76r.
UŻYTECZNY — *n sg f*: vsyteczna 124v.

W, WE — *cum ac* (22r.): w 3r. 40v. 134r. 143r. v. 178v. 184r. 188v. 195r. 204v (2r.). 208v. 214v (2r.); v 99r. 109r. 128v. 134r. 143v. 203r. 216r; ve 70r; *cum l* (34r.): w 1v. 10r. 34r. 109v. 112r. 128v. 147v (2r.). 154v. 168r. v. 188v. 193v. 194v. 197r. v. 201v; v 37v (2r.). 75v. 107ar (2r.). 108r. v. 109v. 112r. 123v. 125r. 144r. 166r. 198r. 203r. 211v. 221v.
WAGA — *l sg*: vadze (!) 128r.
WASZ — *ac sg neutr*: vasze 172v.
WĄTPIE — *n sg*: wąthpye 201r.
WĄTPIENIE (2r.) — *g sg*: wąthpyenya 78v; vat (!) 1v.
WBIĆ (2r.) — *praet 3 pl m*: wbyly 204v; vbyly 31v.
WCIĄGAŃĆ, ŚCIĄGAŃĆ (3r.) — *praet 3 sg m*: sczyagnal 109v; *imper 2 sg*: wczyagny 3v; *part praet act*: scyágnawsy 100v.
WCIEKŁY — *n pl m*: wczyekly 195v.
WCISNAĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: wczysnal 109ar; wczysnal 183r.
WDUPNIAŁY — *ac sg m*: wdupnyaly 208v.
WEJRZENIE — *n sg*: veyrzenye 170r.
WELNAĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: velnal 204v; *f*: velnala 206v.
WESTCHNAĆ — *praet 3 sg m*: vestchnal yest 155r.
WEZWAĆ — *praet 3 sg m*: vesval 10v.
WĘDA — *i pl*: vadamy 204r.
WIARA (2r.) — *g sg*: vyari 10r. 37v.
WIDZIEĆ — *inf*: vydzyecz 208v.
WIECZOR — *n sg*: vyezczor 186v.
WIEDZIEĆ — *praes 1 sg*: vyem 3r.
WIEDZION — *n sg m*: vyedzon 109r.
WIEK — *ac pl*: vyecky 188v.
WIEKUISTY (2r.) — *g sg f*: vyekevystey 22r; *i sg neutr*: vyeekuystym 142r.
WIELE — vyele 109r.
WIELEKROĆ — vyele kroc 112r.
WIELGI (2r.) — *g sg m*: vyelgyego 29v; *g pl m*: vyelgich 110v.
WIELKI (4r.) — *n sg neutr*: vyelkye 218r; *g sg*: vyelkyego 31v; *ac sg neutr*: vyelkye 27r; *g pl m*: vyelkych 111r.
WIELKONOCNY (2r.) — *n sg f*: vyelkonoczną 212v; *g a. ac sg m*: vyelkonocznego 127v.
WIESIELE (3r.) — vyesyele 77r. 125r (2r.).
WIESIOŁO (3r.) — vyesyolo 27v. 31r (2r.).
WIESIOŁY (3r.) — *n sg f*: vyesyola 127v. 141r; *i sg m*: vyesyolym 143r.
WIEŚĆ — *praet 3 pl m*: vyedly 195r.
WIĘCEJ (2r.) — vyaczey 23v. 134r.
WIĘCIERZ — *g pl*: vyacyerzew 124r.
WIĘCZY — *g sg f*: vyaczey 6r.
WIĘZIONA (2r.) — *n sg f*: vyasyona 182r. 209r.
WINA — *g sg*: vyny 203r.
WINOWAĆ — *praes 3 pl*: vynągyą 201v.
WITAĆ — *imper 2 sg*: vytay 205r.
WJACHAĆ — *inf*: wyachacz 28v.
WJIC — *praet 1 pl m*: vesly (!) 109v.

- WJIMIEŃ (2r.) — *ac sg*: wgymya 37v (2r.).
 WŁOZCZNIĄ — *n sg*: wlocznia 5r.
 WŁOSNY — *ac sg m*: wlosnego 174v.
 WNIEŚĆ — *condit 3 sg m*: wnyosl (!) 68r.
 WODZIĆ — *impers*: wodzono 28r.
 WOJSKO czy WOJSKA — *n pl*: woyska 92r.
 WOLA (2r.) — *n sg*: vola 37v; *ac sg*: volą 112r.
 WOLNY — *ac sg m*: volnego 128r.
 WOZIĆ — *impers*: wozono 28r.
 WPAŚĆ — *praet 1 pl m*: vpadlyszmy 9r.
 WPROWADZIĆ — *praet 3 sg m*: vprovadzyl 108v.
 WROTA (3r.) — *n*: vrotha 70r; *ac*: wrota 69v. 70r.
 WRZĄCY — *1 sg f*: wrzączey (!) 80v.
 WRZODLIWY — *n sg f*: wrzodlyva 220v.
 WRZUCIĆ SIĘ — *praet 3 sg m*: wrzuczylsya 120r.
 WSCHOD — *ac sg*: wschot 216av.
 WSTECZ — *wsthec* 195r.
 WSTYDAĆ <SIĘ> — *praes 2 sg*: wstydasz (!) 210r.
 WSZAKOŻ, SZAKOŻ (2r.) — *vszakosz* 75v; *szakosz* 108v.
 WSZ(E)CHMOGĄCY — *d sg m*: wschmogvczemv (!) 4v.
 WSZELKNY — *n sg neutr*: wszelkne 188v.
 WSZYCIEK (2r.) — *g pl f*: wszyczkych 110v; *1 pl*: powszyczkych 8r.
 WSZYTEK (3r.) — *ac sg f*: wszythka 204r; *n pl m*: wszythky 208v; *ac pl f*: wszythky 208v.
 WŚCIAĞNAĆ zob. WCIĄGNAĆ
 WŚCIEKŁY zob. WCIEKŁY
 WWIEŚĆ — *praet 3 sg m*: vyotl 1r.
 WYBAWIĆ SIĘ (2r.) — *inf*: wybavycz (!) 209v; *imper 2 sg*: wybawszya 209v.
 WYCHOD — *n pl*: vychody 68v.
 WYCHOWAN — *n sg m*: vychovan 5v.
 WYCIĄGAĆ — *condit 3 sg m*: ysby vyczyagal 120r.
 WYCIĘSTWO — *n sg*: vyczystvo 5r.
 WYĆ — *part praes act adv*: vyącz 40v.
 WYDAĆ — *praet 2 pl m*: vydalisczye 203r.
 WYDAWAĆ <SIĘ> — *praes 2 sg*: vydavasz (!) 218v.
 WYDŁUBANY — *ac sg m*: vydlubani 213v.
 WYGNAĆ — *praet 3 sg m*: vygnal 30r.
 WYJAĆ — *part praet act*: vyyavsy 109av.
 WYJĆ, WYNIĆ (3r.) — *praet 3 sg m*: vysettl (!) 168r; *imper 2 sg*: vynycz 102r; *part praet act*: vyy-
 szeczwsy 1r.
 WYKŁAD (2r.) — *i sg*: vycladem 19r; *vycla* (!) 9v.
 WYKORZE<NIE>NIE — *d sg*: vykorzenyv (!) 27r.
 WYLAĆ SIĘ (2r.) — *praet 3 sg f*: sya yest vylala 133r; *vilalasya* 133r.
 WYŁĘCZAĆ — *praes 3 sg*: vilacza 97r.
 WYMOWIAC — *praet 3 sg m*: vymovyal 9v.
 WYNIĆ zob. WYJĆ
 WYPISAĆ — *inf*: vypysacz 183v.
 WYPROWADZIĆ — *praet 3 sg m*: vyprovadzyl 92r.
 WYPUCZYĆ SIĘ — *praet 3 pl m*: szya vypaczyly 208v.
 WYRZUCIĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: vyrzuczyl 29v; *vyrzuczyl* 30r.
 WYSCHNAĆ — *praet 3 sg f*: vyszchla 166r.
 WYSKOCZYĆ — *praet 3 sg f*: vyskoczila 22v.
 WYSOKOŚĆ — *ac sg*: vysokosc 16v.
 WYSTĘPNY — *1 pl f*: vystapnych (!) 16v.

WYSTRZEGAĆ — *praes 3 sg*: vistrzega 90v.
WYSTRZEGAĆ SIĘ, WYSTREGAĆ SIĘ (2r.) — *imper 2 pl*: vystrzegayczye sya 145r; vystrzegayczyesya 220v.
WYSUSZAĆ — *praes 3 pl*: vysszvsszayv 140v.
WYTOCZYĆ SIĘ — *praet 3 sg neutr*: szya vytoczylo 201r.
WYZNAĆ SIĘ — *inf*: vysnaczsya 217v.
WYZNAWAĆ (5r.) — *inf*: vysnavacz 31r. 219v; *praet 3 sg m*: vysnaval 183r; visnaval 109av; *3 pl m*: vysnavaly 31v.
WZDYCHAĆ — *inf*: vszdychacz 217v.
WZGLĄDNAĆ — *praet 3 sg m*: wszgladnał 199r.
WZIAĆ — *praet 3 sg m*: wsyal 2r.
WZNAK — vsnak 176r.
WZROK — *ac sg*: wsrok 168v.
WZYWAĆ — *praes 3 sg*: wszyva 188v.
WZYWANIE — *d sg*: wszyvanyv 23v.
WŹDY — wszdy 199v.

Z, ZE — *cum g* (28r.): s 5v. 9v. 20v (2r.), 27r. 31r. 75v. 109av. 111r. 124r. 144v. 167v. 172v. 179v. 197v. 216r (2r.); S 110v; sz 30v. 101r. 102r. 201r; z 134v. 172r. 208v (2r.); ze 27v. 110v; zob
Z DALEKA, Z LEKKA, Z PRZYKRA; *cum i* (14r.): s 10v. 15r. 28v. 120v. 134v. 154r. 167r. 176r. 183r. 223r; sz 93v. 124r. 183v; z 115v.
ZA — *cum ac* (7r.): za 17v. 81v. 182r. 197r. 207r; sza 23v. 57r; *cum i*: za 28v.
ZABACZENIE — *g sg*: ząbaczenya 78r.
ZABIEŻEĆ (2r.) — *praet 3 sg m*: zabyesal 142v; zabye (!) 142r.
ZACENIĆ — *praet 3 sg m*: zaczenyl 191r.
ZACHOD — *g sg*: zachodv 148r.
ZACHOWAĆ SIĘ — *plqperf 3 sg f*: sya byla zachovala 144r.
ZACIEC — *praet 3 pl neutr*: zaczyekly 211r.
ZACMIONY — *n pl neutr*: szaczmyony 217r.
ZADZIRZGNAĆ, ZADZIRGNAĆ (2r.) — *praet 3 pl m*: zadzyrzgnaly 200v; *part praet act*: zadzyrzgnąwszy 196r.
ZADZIRŻENIE — *l sg*: zadzyrszenyv (!) 76av.
ZAISTE (2r.) — zayste 1v. 2r.
ZAJACHAĆ — *praet 3 pl m*: zayaly 92r.
ZAJĆ — *praes 3 sg*: zaydzye 142r.
ZAKAŁ — *n sg*: zakal 136v.
ZAKAMIAŁY — *ac sg neutr*: zakamyale 69r.
ZAKAZAĆ — *praet 3 sg m*: zakazal 147v.
ZAKON (3r.) — *n sg*: zakon 216r; *g sg*: zakonu 27v; szakonv 216r.
ZAKRYTY (2r.) — *n pl m*: zacrite 31r; ? : zakrit (!) 28v.
ZAKRYWAĆ — *praes 3 pl*: zakryvayv 31r.
ZALEŻEĆ (2r.) — *praes 3 sg*: zaleszy 101r. 179r.
ZAMIĘSZKAŁO(ŚĆ) — *l sg*: zamyaszkało (!) 82r.
ZAMIĘSZKAŁY — *v pl m*: zamyaskały 217r.
ZAMILKAĆ SIĘ — *praes 3 sg*: zamylkasya 36v.
ZAMYŚLENIE — *l sg*: wzamyslenyv 194v.
ZAPALANIE — *n sg*: zapalanye 101v.
ZAPAMIĘTAŁY (2r.) — *n sg m*: zapamyataly 192v; *g pl m*: zapamyatalych 99v.
ZAPAMIĘTANIE — *n sg*: zapamyatanye 208r.
ZAPAMIĘTANY — *n sg m*: zapamyatany 101r.
ZAPIECZĘTOWAĆ — *praet 3 pl m*: zapyaczatovaly (!) 215r.
ZAPOWIADANY — *g pl m*: szapovyadanych 123v.
ZAPRZYSIĄC — *praet 3 sg m*: zaprzysyał 101v.

ZASIEŃ — zasya 195r.

ZASŁANIAĆ (2r.) — *praes 3 pl*: zasłanyayv 31r; *praet 3 pl m*: zasłanyaly 31r.

ZASŁONA (2r.) — *n sg*: zasłona 182v. 212r.

ZASŁONIĆ — *part praet act*: zasłonywysy 3r.

ZASŁUŻENIE (2r.) — *n sg*: zasłuszenye 133v; zasłuszenye 218r.

ZASŁUŻYĆ — *praet 3 pl f*: zasłusyly 123v.

ZASMUCONY — *ac sg neutr*: szaszmvczzonego 99r.

ZASTAWA — *ac sg*: zastawa 128r.

ZASTĘP (2r.) — *g pl*: zasthapow 99v; zasta (!) 97v.

ZASTĘPIĆ — *condit 3 pl m*: zastąpyly (!) 76av.

ZASTRZAŁ — *ac pl*: zastrzaly 40v.

ZATACZAĆ SIĘ (2r.) — *praet 3 sg m*: zataczalsya 205r. 207r.

ZATRACENIE — *l sg*: nasatraczenyv 76av.

ZATWARDZIAŁY — *?*: zatwardzaly 150v.

ZATYM — zathym 215r.

ZAWISNY — *d pl m*: zawysnym 110r.

ZAWIŚĆ — *ac sg*: zavyscz 110r.

ZBAWICIEL — *i sg*: sbavyczyelem 31v.

ZBAWIĆ (2r.) — *inf*: sbavycz 216v; *imper 2 sg*: sbaw 29r.

ZBAWIENIE (3r.) — *g sg*: sbavyenya 28v; sba (!) 144r; *i sg*: sbavyenim 142v.

ZBITY — *n sg neutr*: sbite 125r.

ZBOJCA (2r.) — *n sg*: zboycza 203v; *?*: szboycze 196r.

ZBOR — *l sg*: sborv 169v.

ZBORZYĆ — *praet 3 pl m*: zborzily 208r.

ZBROJA (2r.) — *ac sg*: sbroya 1v. 6r.

ZBYTECZNY — *n sg f*: sbyteczna 182r.

ZBYTNY (2r.) — *g sg neutr*: sbytnego 6v (2r.).

Z DALEKA — sdaleka 149v.

ZDECHNAĆ — *praet 3 sg m*: szdechl 166r.

ZDRADLIWIE — sdradlyvye 219r.

ZDRAPANY — *ac sg neutr*: sdrapane 183v.

ZDRAPIEŻYĆ — *praet 3 pl m*: szdrapyesyly 70r.

ZDROWY — *g sg*: sdrouego 18r.

ZDRZĄDZENIE, ZDRĄDZENIE (5r.) — *n sg*: szdrządzenye 75v; *g sg*: szdrządzenya 30v; szdrądzzenya 101r; *i sg*: szdrządzenym 146v; szdradzenym 124v.

ZDRZĄDZONY, ZDRĄDZONY (3r.) — *n sg f*: szdrądzona 75v; *n pl m*: szdrądzony 6r; *?*: szdrząd (!) 6r.

ZDRZĘDZAĆ — *praet 3 sg m*: szdrzdzał 215v.

ZDRZĘDZIĆ, ZDRĘDZIĆ (3r.) — *praes 3 pl*: sdrza (!) 5v; *praet 3 sg m*: szdrądzyl 125v; *3 pl m*: szdrządzyly 216v.

ZDRZUCIĆ — *praet 3 sg f*: szdrzvcyla 140v.

ZEBRAĆ — *imper 2 pl*: sbyerzcye 2v.

ZEPSOWAĆ — *impers*: szepsovano 190r.

ZETKANIE — *l sg*: nasszethkanyv 29r.

ZGŁADZIĆ — *inf*: szgladzycz 147r.

ZGODA — *ac sg*: sgoda 134r.

ZGODNY (3r.) — *n sg f*: szgodna 94r. 98r; skodna (!) 128r.

ZGOTOWANIE — *n sg*: sgotovanye 132v.

ZGWAŁCIĆ — *praet 2 sg m*: sgwalczylesz 174v.

ZIEMIA (2r.) — *g sg*: syemye 27r. 215v.

ZIĘĆ — *g sg*: syaczya 198v.

ZJAWIĆ — *inf*: sgyavycz 101r.

ZJIĆ — *inf*: sycz 110r.

ZJINACZYĆ <SIĘ> — *praet* 3 *sg m*: sgnacyl 166v.

ZJUSZYĆ SIĘ — *praet* 3 *sg f*: szgyuszyla sya 213v.

ZŁĄC SIĘ — *praet* 3 *pl m*: slaklysa 193r.

Z LEKKA — *slekka* 40v.

ZLUTOWAĆ SIĘ — *praet* 3 *sg m*: slutoval sya 108r.

ZŁAMANY — *d sg neutr*: slamanemv 109v.

ZŁĘCZYĆ SIĘ — *praes* 3 *sg*: slączysya 6r.

ZŁODZIEJ — *g pl*: slodzyeyew 146v.

ZŁORZECZYĆ — *praet* 3 *sg m*: slorzeczyl 109r.

ZŁOSNY — *comparat g pl m*: slosnyesyach 2r.

ZŁOŻYĆ (3r.) — *praes* 2 *sg*: sloszysz 116r; 3 *sg*: slosity 147v; *part praet act*: slosity 122v.

ZŁUPIĆ — *praet* 3 *pl m*: szlupyly 70r.

ZŁY (5r.) — *d sg m*: slemv 166r; *ac sg f*: sła 40v. 166r; *neutr*: sle 182r; *ac pl m*: sle 33v.

ZMYŚLIĆ — *praet* 3 *sg f*: smyslyla 134r.

ZMYŚLNOŚĆ (2r.) — *n sg*: szmyszlność 100v; ? : szmyslnoscy 100v.

ZNAĆ — *inf*: sznac 200r.

ZNAJEMY — *d sg m*: snagyememv 123r.

ZNAMIENTY (3r.) — *g sg m*: snamyentygo 165v; *g pl m*: sznamyentych 146v; *ac pl*: snamyenty 127v.

ZNAMIEŃ (2r.) — *i sg*: snamyę (!) 110r; *n pl*: sznamyona 198r.

ZNIKNAĆ — *praet* 3 *sg m*: sznyknał 3r.

ZNIŻONY — *n sg neutr*: sznysono 6r.

ZNOSIĆ — *inf*: sznosycz 4v.

ZOSTAĆ (2r.) — *inf*: szostacz 90v; *praet* 3 *sg neutr*: zostało 224r.

Z PRZYKRA — *spryakra* 208v.

ZRANIONY — *n pl m*: szrąnyeny 98v.

ZRZĄD- *zob.* ZDRZĄD-

ZRZEŚNIONY — *n pl m*: szzesznyeny 196v.

ZRZUCIĆ *zob.* ZDRZUCIĆ

ZSINIAŁY — *ac pl neutr*: szynale 214r.

ZSINIEĆ — *praet* 3 *sg neutr*: szynyalo 178r.

ZSTAĆ — *praet* 3 *pl*: sztaly 2v.

ZSTAWAĆ — *praes* 3 *sg*: sztawy 23v.

ZUCHWAŁY — *n pl m*: szuchwały 80v.

ZUPEŁNIE — *zupelnye* 213v.

ZUPEŁNY (5r.) — *n sg f*: szpelną 77v; *neutr*: szpelnę 99v; *zapelnę* 99v; *i sg neutr*: szpelnym 126r; *szpelnym* 149r.

ZWADLIWY — *v pl m*: szvadlyvy 81v.

ZWIĄZAN (2r.) — *n sg m*: szvyąsan 28r; *f*: szvyą (!) 27v.

ZWIĄZANIE (2r.) — *g sg*: szvyąsanya 27v; *i sg*: szvyąszany 27v.

ZWIEDZIONY — *n pl m*: szwyedzyeny 7r.

ZWIERZĘ (2r.) — *g pl*: szvyę (!) 5v; *l pl*: na szvyerzatach 27v.

ZWIESIĆ (2r.) — *praet* 3 *sg m*: szvyeszyl 211r. 212r.

ZWIEŚĆ — *praet* 3 *sg m*: szvyotil (!) 5r.

ZWLEC — *praet* 3 *pl m*: szvlekly 29r.

ZWŁASZCZA (4r.) — *szvlascza* 125v. 140r. 217v; *szvlascza* 31r.

ZWOJ — *ac sg*: szwoy 208r.

ZWOLENIK — *n du*: szzvolenyka 217r.

ZWYCIEŻYĆ — *part praet act*: szvyczyasy (!) 5v.

ZYSKOWAĆ — *praes* 3 *pl*: szyskuya 5r.

ŻLE — *sle* 13v.

ŻRÓDŁO *zob.* JRZODŁO

Ż — raczysz 188v.

ŻADEN (2r.) — *n sg f*: żądna 128r; *g sg f*: sządnej 203r.

ŻADZENIE — *g sg*: szadzenya 228r.

ŻAŁOBLIWIY — *l sg neutr*: szaloblyvym (!) 187v.

ŻAŁOŚĆ (2r.) — *n sg*: zalosc 217v; szalosc 93v.

ŻAŁOWAĆ (3r.) — *inf*: zalovac 217v; *praes 2 sg*: zalvyesz 217v; *part praes act adv*: zalayvscz (!) 155r.

ŻARNOWY — *ac sg m*: zarnovy 141v.

ŻAROTA — *ac pl*: zarothy 208r.

ŻĄDZA (3r.) — *ac sg*: żądzą 40v; sządza 207r; *i sg*: żądzą 213v.

ŻEGNAĆ — *imper 3 sg*: zegnay 93r.

ŻEGNAĆ SIĘ (3r.) — *inf*: segnacz (!) 111v; *praet 3 sg m*: segnal (!) 110r; *part praes act adv*: se-gnayvczsya 110r.

ŻOŁĆ — *g sg*: solczy 100v.

ŻOŁNIERZ (5r.) — *n pl*: zolnyerze 204r. v (2r.). 208r. 209r.

ŻONA — *n pl*: zony 214r.

ŻYCZYĆ — *praes 2 pl*: syczyczye 81v.

ŻYĆ (2r.) — *inf*: szycz 6r; *praet 3 sg m*: szyl 216r.

ŻYD — *n pl*: zydovye 29r.

ŻYDOWSKI (3r.) — *g sg*: zydowskyego 10r; *neutr*: zydo (!) 1v; *v sg m*: zydowszky 109r.

ŻYŁA (2r.) — *n pl*: szyly 208v; *ac pl*: zyly 208v.

ŻYWOT (2r.) — *g sg*: zyvota 150v; *ac sg*: szyvoth 3v.

WYRAZY NIE ODCZYTANE

naprzy 6r; sle 6r (2r.); vbra 6r; pu 7v; zasl 31r; prze 175v; Ihu 188v (2r.); Xpa 188v.

INDEKS WYRAZÓW POLSKICH INNEJ RĘKI

ALKIERZ *zob.* HALKIERZ

BYĆ — *w formach złożonych innych czasowników: condit 1 sg*: zebich wazil 47v.

CHEŁPA — *g sg*: chelpy 44r.

GADKA — *ac pl*: gadky 44r.

GANEK (2r.) — *ac sg*: ganek 42r. 44v.

HALKIERZ (2r.) — *ac sg*: halkerz 42r. 44v.

JEN — *ac sg m*: gy 44v.

OSTROŻNY — *ac pl m*: ostrozne 43r.

POGANIN — *ac pl*: pogany 47v.

PRZECHWAŁA — *g sg*: przechwały 44r.

SIĘ — *d*: sobye 47v.

SŁAWĘTNOŚĆ — *g sg*: Sławątnosci 43v.

WAŻYĆ — *condit 1 sg m*: zebich wazil 47v.

WWIEŚĆ — *praet 3 sg m*: wyodl 44v.

WYŃĘKAĆ — *praet 3 sg f*: wynąkała 48r.

WYSZEJ — *wyszey 47v.*

ŻEBY — zebich 47v.

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Rozwiązanie skrótów	7
Głosy i drobne teksty polskie w rękopisie nr 161 Biblioteki im. Raczyńskich w Poznaniu	8
Wstęp	8
Uwagi o pisowni i języku polskich glos	9
Opis grafiki	9
Ważniejsze zagadnienia fonetyczne, fleksyjne i słotwórcze	14
Słownictwo i styl	19
Tekst	23
Indeksy	91
Indeks wyrazów polskich Michała z Janowca	91
Indeks wyrazów polskich innej ręki	118

